

**UCHWAŁA NR XXXIV/263/17  
RADY GMINY ŻARY**

z dnia 28 grudnia 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016 - 2020**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2017r. poz. 1875 ze zm.) Rada Gminy Żary uchwala, co następuje:

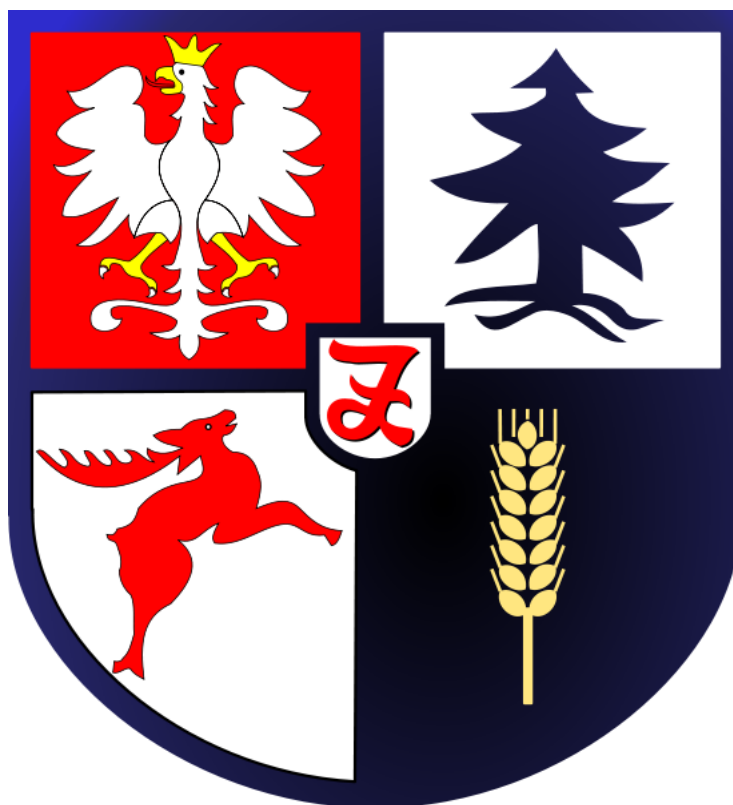
§ 1. Przyjmuje się do realizacji "Program Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016 - 2020", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Żary.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

**Leszek Kasprów**



## PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY ŻARY NA LATA 2016-2020

Żary 2017

**SPIS TREŚCI**

1. Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu .....	3
2. Wprowadzenie .....	5
2.1 Cel i podstawa wykonania Programu Rewitalizacji Gminy Żary .....	5
2.2 Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania .....	6
3. Zgodność dokumentu ze strategicznymi dokumentami gminy .....	7
4. Ramy finansowe .....	9
4.1 Indykatywne ramy finansowe Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 .....	9
4.2 Potencjalne źródła finansowania.....	9
5. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych .....	12
5.1 Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji .....	12
5.2 Analiza obecnej sytuacji Gminy Żary .....	13
5.2.1 Sfera społeczna .....	17
5.2.2 Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna .....	20
5.2.3 Sfera gospodarcza.....	20
5.3. Wyniki badań ankietowych .....	22
5.4. Analiza SWOT.....	36
5.5. Delimitacja obszaru kryzysowego (obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji) ..	39
6. Założenia lokalnego programu rewitalizacji gminy żary .....	61
6.1. Wizja rewitalizacji .....	61
6.2. Misja rewitalizacji.....	61
6.3. Cele rewitalizacji.....	62
6.4. Planowane działania na obszarze rewitalizacyjnym .....	62
6.4.1. Zadania inwestycyjne .....	64
6.4.2. Zadania społeczne.....	67
7. System wdrażania LPR .....	75
7.1. Ocena oddziaływania na środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji .....	76
7.2. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	76
7.3. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ....	76
7.4. Wyznaczenie Zespołu ds. opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Żary.....	77
7.5. Podjęcie uchwały Rady Gminy o uchwaleniu Programu Rewitalizacji .....	77
8. Monitoring i ewaluacja.....	79
9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych w proces rewitalizacji .....	82
Spis tabel, rysunków i map.....	85
Bibliografia.....	87

## 1. Wykaz pojęć i skrótów użytych w opracowaniu

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację zdefiniowano następujące zagadnienia:

- 1) **Rewitalizacja** – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.
- 2) **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
  - a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
  - b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi lub stanu środowiska),
  - c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
  - d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- 3) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. W przypadku Gminy Żary dotyczy to obszarów wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
- 4) **Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.
- 5) **Konsultacje społeczne** – Konsultacje społeczne to proces dialogu pomiędzy przedstawicielami władz (każdego szczebla – od lokalnych po centralne) a mieszkańcami, mający na celu zebranie głosów mieszkańców i w oparciu o nie podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych. W ramach konsultacji przedstawiciele władz mogą przedstawiać obywatelom swoje plany dotyczące np. aktów prawnych (ich zmiany lub uchwalania nowych), inwestycji lub innych przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie i pracę obywateli, wysłuchiwać ich opinii na ten temat oraz informować o ostatecznych decyzjach, które zostaną podjęte.
- 6) **Program rewitalizacji**
  - a. inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania,

koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (np. lokalne programy rewitalizacji, miejskie programy rewitalizacji);

b. gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1020 z późn. zm.).

7) **Projekt rewitalizacyjny** - projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji, albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **EFS** – Europejski Fundusz Społeczny,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **RDOŚ** – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
- **RPO WL 2014-2020** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020,
- **SWOT** – strengths (silne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia),
- **MŚP** – sektor Małych i Średnich Przedsiębiorstw,
- **PPP** – Partnerstwo Publiczno – Prywatne,
- **IZ** – Instytucja Zarządzająca,
- **IZ RPO** – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym,
- **MF EOG** – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- **COSME** - Europe's programme for small and medium-sized enterprises ( program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na lata 2014–2020).
- **LPR** – Lokalny Program Rewitalizacji,
- **SPV** – Special Purpose Vehicle („wehikuł transakcyjny”).
- **MSIT** – Ministerstwo Sportu i Turystyki

## **2. Wprowadzenie**

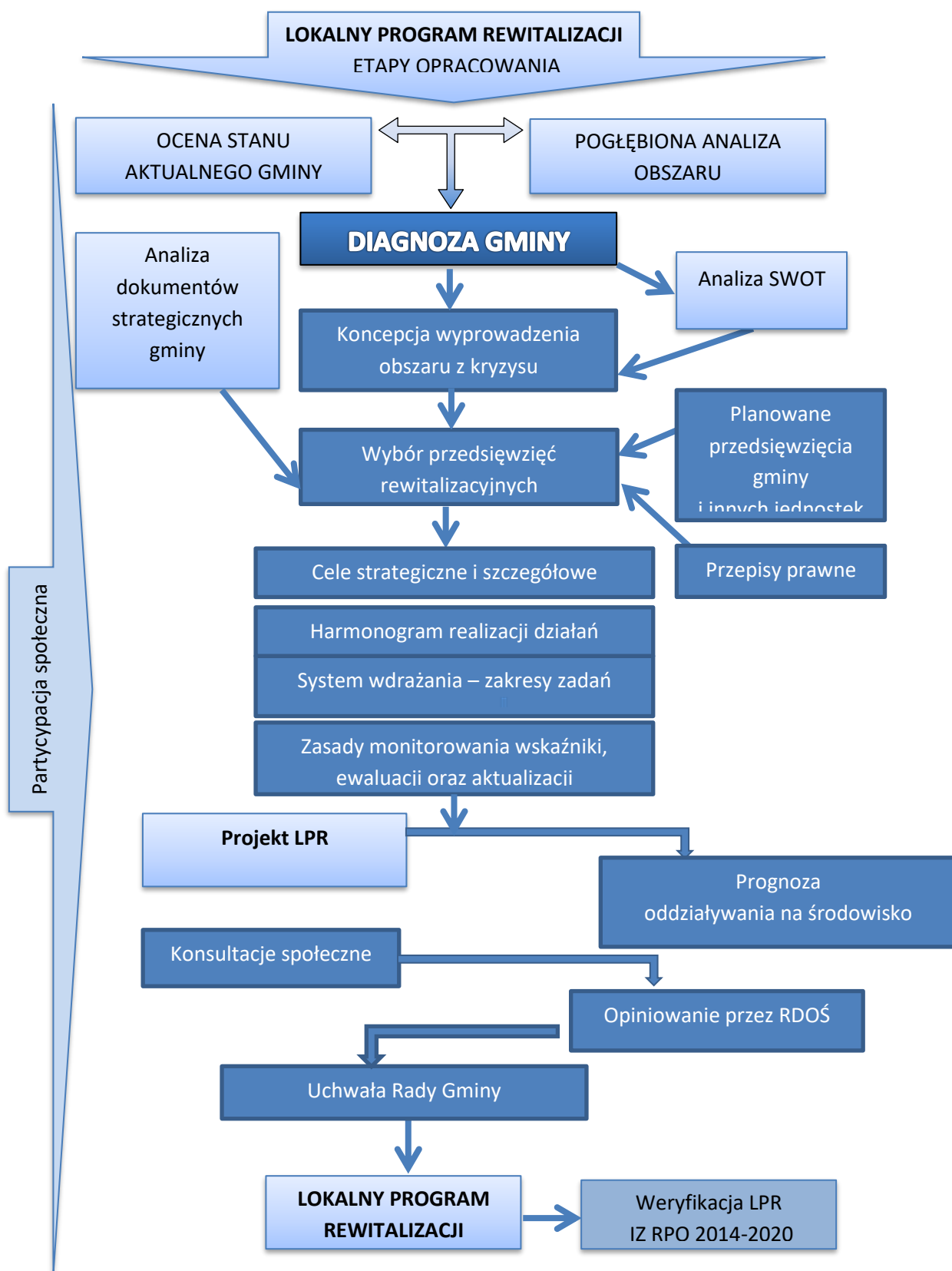
### **2.1 Cel i podstawa wykonania Programu Rewitalizacji Gminy Żary**

Celem przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 jest precyzyjna identyfikacja potrzeb w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej w celu rozwiązania problemów i negatywnych zjawisk, jakie występują na obszarze rewitalizacji.

Opracowany Program Rewitalizacji, zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju, zmierza do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz do ich zrównoważonego rozwoju. Został on przygotowany w oparciu o partycypację społeczną na każdym etapie jego przygotowania, począwszy od ankietyzacji mieszkańców na etapie przeprowadzania analizy obecnej sytuacji gminy, możliwość składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aż po oddanie projektu Programu do konsultacji interesariuszy.

Podczas prowadzenia diagnozy dołożono wszelkich starań, aby niniejszy Program zawierał najbardziej aktualne dane statystyczne Gminy Żary oraz był spójny z dokumentami planistycznymi gminy.

## 2.2 Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania



Rysunek 1. Schemat postępowania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego (źródło: opracowanie własne).

### 3. Zgodność dokumentu ze strategicznymi dokumentami gminy

#### **Strategia Rozwoju Gminy Żary na lata 2014-2020**

Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą cele charakteryzujące każdy z pięciu obszarów strategicznych: *Społeczność, Ekologia, Przestrzeń i infrastruktura, Turystyka, Gospodarka*

#### **Obszar I: Społeczność**

##### **Cel strategiczny**

1. Stworzenie warunków do efektywnego wykorzystania potencjału ludzkiego

##### **Cele operacyjne**

- 1.1. Wzmocnienie systemu edukacyjnego i wychowania fizycznego
- 1.2. Rozwój bibliotek na terenie gminy
- 1.3. Udoskonalenie systemu wsparcia społecznego
- 1.4. Przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym
- 1.5. Zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- 1.6. Podejmowanie działań związanych z dostosowywaniem wykształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy
- 1.7. Nawiązanie współpracy z gminami ościennymi
- 1.8. Zwiększanie integracji mieszkańców gminy

#### **Obszar II: Ekologia**

##### **Cel strategiczny**

2. Zwiększanie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy

##### **Cele operacyjne**

- 2.1. Wspieranie działań lokalnych w zakresie ochrony środowiska
- 2.2. Racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych
- 2.3. Udoskonalenie systemu gospodarki odpadami
- 2.4. Rozwój edukacji ekologicznej obywateli
- 2.5. Sprawny monitoring zmian zachodzących w środowisku naturalnym
- 2.6. Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych

#### **Obszar III: Przestrzeń i infrastruktura**

##### **Cel strategiczny**

3. Racjonalne wykorzystanie obszaru gminy wraz z poprawą jej dostępności komunikacyjnej

##### **Cele operacyjne**

- 3.1. Rozbudowa infrastruktury drogowej oraz modernizacja istniejącej
- 3.2. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej – szczególnie sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, oświetlenia
- 3.3. Budowa sieci ścieżek rowerowych oraz chodników
- 3.4. Rozbudowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego
- 3.5. Rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej

#### **Obszar tematyczny IV: Turystyka**

##### **Cel strategiczny**

4. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy na bazie potencjału kulturalno-przyrodniczego

##### **Cele operacyjne**

- 4.1. Aktywna promocja gminy
- 4.2. Wzbogacenie oraz poprawa jakości usług turystycznych
- 4.3. Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturalnego
- 4.4. Przeprowadzenie inwentaryzacji wszystkich zabytków znajdujących się na terenie gminy oraz ich renowacja



4.5. Odpowiednie oznakowanie pomników przyrody i parków, a także miejsc występowania cennych gatunków roślin i zwierząt

4.6. Wykorzystanie atrakcyjności obszaru – rozwój agroturystyki

#### **Obszar tematyczny V: Gospodarka**

##### **Cel strategiczny**

5. Zapewnienie korzystnych warunków dla rozwoju gospodarczego

##### **Cele operacyjne**

5.1. Stworzenie warunków do efektywnego wykorzystania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej

5.2. Tworzenie ładu przestrzennego

5.3. Stwarzanie przyjaznych warunków do rozwoju przedsiębiorczości – uzbrojenie strefy inwestycyjnej

5.4. Podejmowanie działań w kierunku tworzenia nowych miejsc pracy

#### **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**

Program Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016-2020 jest zgodny ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego* w zakresie podstawowych celów rozwoju gminy.

#### **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żary na lata 2015-2021**

**Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Żary na lata 2015-2021 brzmi:** *Zapewnienie mieszkańcom wysokiego poziomu i jakości życia oraz aktywne przeciwdziałanie marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu*

##### **I CEL STRATEGICZNY Doskonalenie systemu wsparcia społecznego**

I cel szczegółowy Zwiększenie wykorzystania środków i zasobów na cele społeczne

##### **II CEL STRATEGICZNY Wzrost potencjału społecznego w gminie**

I cel szczegółowy Rozwój kapitału społecznego mieszkańców

II cel szczegółowy Rozwój trzeciego sektora na terenie gminy

##### **III CEL STRATEGICZNY Skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną**

I cel szczegółowy Skuteczny system opieki nad rodziną i dzieckiem

II cel szczegółowy Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

##### **IV CEL STRATEGICZNY Integracja społeczna i zawodowa oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu**

I cel szczegółowy: Integracja zawodowa osób bezrobotnych, łagodzenie skutków bezrobocia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

II cel szczegółowy: Integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych oraz starszych

III cel szczegółowy: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

## 4. Ramy finansowe

### 4.1 Indykatywne ramy finansowe Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020

Realizacja przedsięwzięć, uwzględnionych w Programie Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016 – 2020 uzależniona jest przede wszystkim od możliwości finansowych gminy oraz stopnia efektywności pozyskiwania środków na realizację poszczególnych projektów.

W rozdziale 6 zostały szczegółowo przedstawione zadania podstawowe planowane do realizacji na obszarze rewitalizacji Gminy Żary. Zaplanowane zostały wydatki dla poszczególnych zadań wraz ze wskazaniem źródeł finansowania oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych przedsięwzięć. Łącznie na obszarze Gminy Żary planuje się wykonać przedsięwzięcia na kwotę 1 069 940 zł.

Szacuje się, że 75% wartości projektów będzie pochodziło ze środków UE tj. 802 455 zł; 10% to środki z budżetu państwa stanowiące 106 994 zł, natomiast 15% będzie gwarantować gmina Żary – 160 491 zł.

W ramach poszczególnych obszarów rewitalizacji wydatki kształtują się na poziomie przedstawionym w poniższych tabelach.

Tabela 1. Wydatki na zadania inwestycyjne

Obszar rewitalizowany	Wartość projektów
<b>Drozdów – Rusocice, Włostów – Dąbrowiec, Bogumiłów - Janików</b>	<b>760 000,00 PLN</b>

Tabela 2. Wydatki na zadania społeczne

Obszar rewitalizowany	Wartość projektów
<b>Gmina Żary, Miłowice, Bieniów</b>	<b>309 940,00 PLN</b>

### 4.2 Potencjalne źródła finansowania

Zakłada się, że około 10% wszystkich środków przyznanych z EFRR, EFS i FS, czyli ok. 50 mld PLN, będzie przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć objętych szeroko rozumianą rewitalizacją przestrzeni regionalnych w wymiarze całego kraju. Ponadto przyjmuje się, iż w ramach dźwigni finansowej środki UE wsparte będą krajowymi środkami publicznymi oraz środkami prywatnymi w ramach projektów realizowanych w formule PPP.

Dla interesariuszy uczestniczących w realizacji projektów rewitalizacyjnych będą dostępne także inne środki publiczne krajowe i europejskie, przy założeniu realizacji wielowymiarowych modeli finansowych, uwzględniających nie tylko różne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć, ale także różne modele finansowe. Mówimy tu o wykorzystaniu zarówno PPP, jak i finansowania hybrydowego, cross-financingu, czy crowdfundingu.

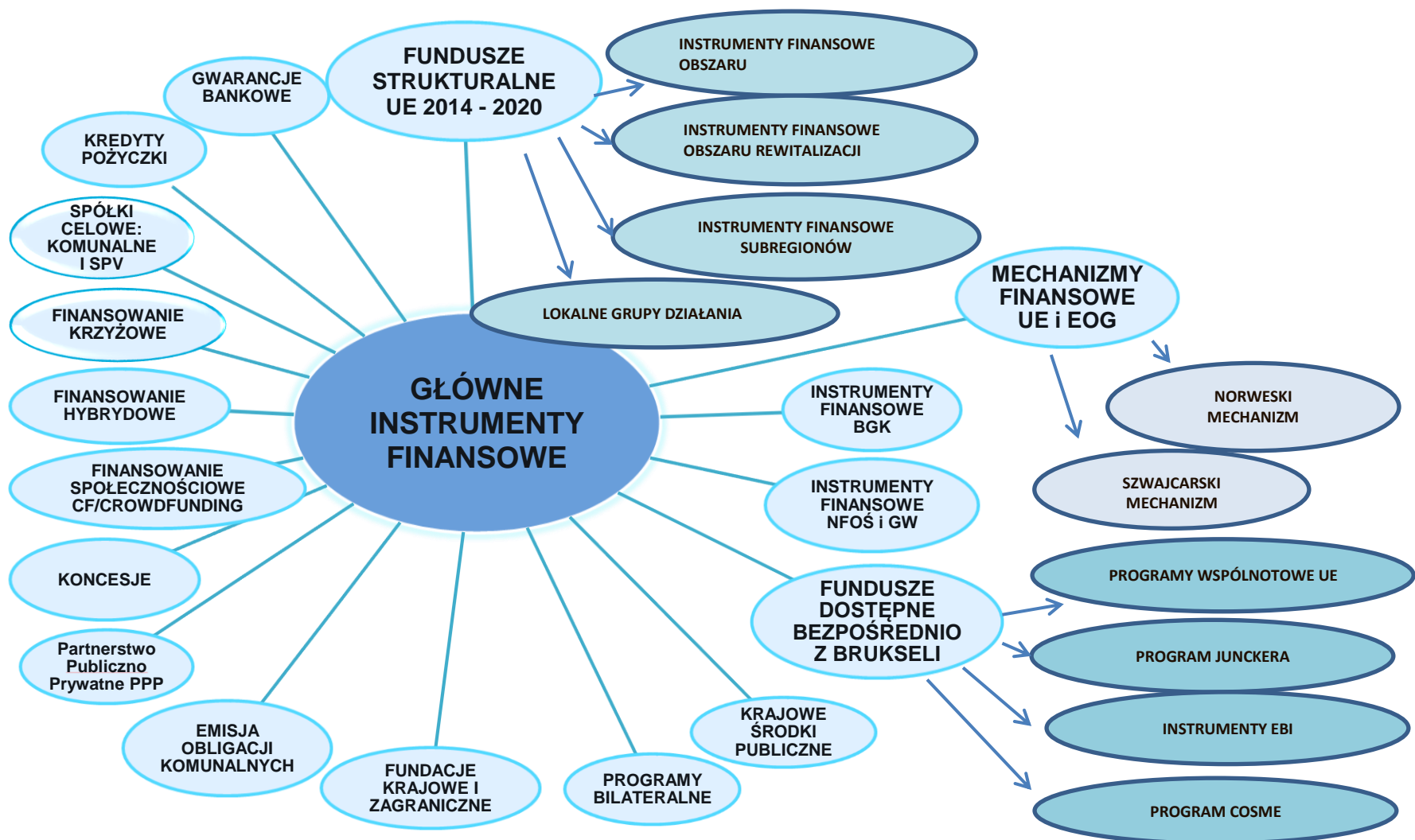
Celem przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane. Wsparcie uzyskują projekty dotyczące kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Inwestycje mogą dotyczyć przebudowy lub adaptacji zdegradowanych

budynków, obiektów, terenów i przestrzeni w celu nadania i przywracania tym obszarom funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych.

Główne instrumenty finansowe dostępne dla projektów planowanych do rewitalizacji Gminy Żary przedstawia Rysunek 2.

Ponadto ramy finansowe przygotowane dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozycjonują następujące fundusze:

- Budżet Gminy Żary,
- Fundacje krajowe i zagraniczne,
- Inwestor prywatny ( w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego



Rysunek 2. Główne instrumenty finansowe (źródło: opracowanie własne).

## 5. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

### 5.1 Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Żary dokonano analizy pozyskanych wskaźników, które pozostają w zgodzie z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020<sup>1</sup> Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. oraz Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r., w tym zakresie.

W celu przeprowadzenia analizy wykorzystano podział gminy na 25 jednostek terytorialnych:

- Biedzychowice Dolne
- Bieniów,
- Bogumiłów – Janików,
- Dąbrowiec,
- Drozdów – Rusocice,
- Drożków,
- Grabik,
- Kadłubia,
- Lubanice,
- Lubomyśl,
- Łaz,
- Łukawy,
- Marszów,
- Miłowice,
- Mirostowice Dolne,
- Mirostowice Górne,
- Olbrachtów,
- Olszyniec,
- Rościce,
- Sieniawa Żarska,
- Siodło,
- Stawnik,
- Surowa,
- Włostów,
- Złotnik.

Zgodnie z horyzontalną polityką partycypacji społecznej, jako uzupełnienie badań ilościowych posłużono się również wynikami badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Żary jak również młodzieży gimnazjalnej.

Badania prowadzone były w formie wywiadów kwestionariuszowych na reprezentatywnej przedmiotowo próbie mieszkańców oraz w formie ankiety internetowej do samodzielnego wypełnienia.

W ankiecie znalazły się pytania dotyczące różnych aspektów życia mieszkańców, bezpieczeństwa, aktywności społecznej jak również potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz ocenie sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Żary.

Respondenci byli również proszeni o wskazanie lokalizacji obszaru, na którym powinny być prowadzone działania rewitalizacyjne.

<sup>1</sup> Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. MR/H 2014-2020/20(2)08/2016

Podczas przygotowywania diagnozy sytuacji: czynników i zjawisk kryzysowych występujących na terenie Gminy Żary dokonano analizy obszarów kwalifikujących się do objęcia gminnym programem rewitalizacji.

Identyfikacja obszarów problemowych została oparta o weryfikowalne kryteria, które w dłuższej perspektywie pozwolą na monitorowanie procesu rewitalizacji.

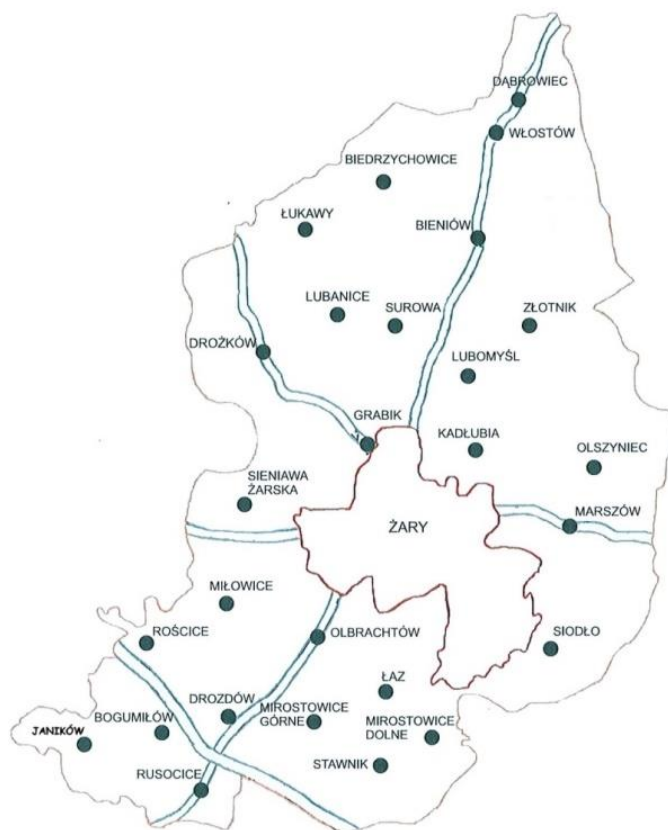
Uzyskanie danych ilościowych i jakościowych pozwoliło na wyodrębnienie obszarów charakteryzujących się koncentracją problemów, które występują na terenie Gminy Żary.

## **5.2 Analiza obecnej sytuacji Gminy Żary**

### **1. Położenie i podział administracyjny.**

Gmina Żary to gmina wiejska. Należy do województwa lubuskiego, powiatu żarskiego. Zajmuje powierzchnię 29373 ha i liczy 12 351 mieszkańców, zamieszkujących dwadzieścia cztery sołectwa. Sąsiaduje z gminami: Jasień, Lipinki Łużyckie, Przewóz, Wymiarki, Iłowa, Żagań, Nowogród Bobrzański oraz miastami Żary i Żagań. Gmina położona jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego, na pograniczu Niziny Wielkopolskiej i Niziny Śląskiej. Zajmuje głównie tereny Wysoczyzny obejmujące Wzgórza Żarskie, leżące na północ od wsi Łaz i osiągające wysokość 229 m n.p.m. Od 2001 roku jest członkiem Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr, a od 2002 roku należy do Łużyckiego Związku Gmin. Wójtem Gminy Żary jest Leszek Mrozek. Gmina położona jest w bliskiej odległości od przejść granicznych z Niemcami w Przewozie, Olszynie i Łęknicy. Teren Gminy Żary przecięty jest ważnymi szlakami komunikacyjnymi- drogami nr 12 i 27, umożliwiającymi dojazd do przejść drogowych na granicy z Niemcami: w Łęknicy i Przewozie, a także drogą krajową nr 18, łączącą dawne przejście w Olszynie z autostradą A4 prowadzącą w kierunku Przemyśla.

Mapa 1. Gmina Żary z wyszczególnionymi miejscowościami



Źródło: [www.gminazary.pl](http://www.gminazary.pl)

Mapa 2. Położenie Gminy Żary na tle powiatu żarskiego.



Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BBary\\_\(gmina\\_wiejska\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BBary_(gmina_wiejska))

Tabela 3. Powierzchnia i liczba ludności Gminy Żary wg jednostek terytorialnych

Lp.	Jednostka terytorialna	Powierzchnia (ha)	Udział Procentowy w Powierzchni Gminy Żary	Liczba ludności	Udział % w Całkowitej Liczbie Ludności
1	Biedrzychowice Dolne	1238	4,21%	307	2,49%
2	Bieniów	2917	9,93%	852	6,90%
3	Bogumiłów-Janików	1664	5,67%	310	2,51%
4	Drozdów-Rusocice	630	2,14%	132	1,07%
5	Drożków	1704	5,80%	512	4,15%
6	Grabik	1339	4,56%	994	8,05%
7	Kadłubia	597	2,03%	502	4,06%
8	Lubanice	1060	3,61%	610	4,94%
9	Lubomyśl	585	1,99%	497	4,02%
10	Łaz	1624	5,53%	492	3,98%
11	Łukawy	1094	3,72%	124	1,00%
12	Marszów	1212	4,13%	462	3,74%
13	Miłowice	448	1,53%	297	2,40%
14	Mirostowice Dolne	786	2,68%	1166	9,44%
15	Mirostowice Górne	918	3,13%	465	3,76%
16	Olbrachtów	803	2,73%	1094	8,86%
17	Olszyniec	2377	8,09%	360	2,91%
18	Rościce	1820	6,20%	106	0,86%
19	Sieniawa Żarska	1184	4,03%	1153	9,34%
20	Siodło	1528	5,20%	288	2,33%
21	Stawnik	544	1,85%	209	1,69%
22	Surowa	590	2,01%	192	1,55%
23	Włostów	768	2,61%	228	1,85%
24	Dąbrowiec	667	2,27%	66	0,53%
25	Żłotnik	1276	4,34%	933	7,55%
	<b>GMINA ŻARY</b>	<b>29373</b>	<b>100%</b>	<b>12351</b>	<b>100%</b>

Źródło: Urząd Gminy Żary

Gmina Żary, obejmująca obszar 29 373 ha stanowi około 24% powierzchni powiatu żarskiego. Największą miejscowością Gminy Żary jest Bieniów, stanowiący 9,93% powierzchni gminy, a najbardziej liczną Mirostowice Dolne, liczące 9,44% ludności gminy.

### Walory historyczno-kulturowe

Na terenie gminy, prawną ochroną, poprzez wpisanie do rejestru zabytków, objęto następujące obiekty i założenia:

#### Obiekty wpisane do rejestru zabytków w poszczególnych miejscowościach:

Biedrzychowice Dolne

- kościół filialny,
- dzwonnica kościelna,
- kamienica;

Bieniów

- kościół parafialny,
- dom mieszkalny nr 11,
- plebania ( XVIII – XIX w.),
- dwór;

Bogumiłów

- kościół,



- spichlerz;
- Drożków
  - gołębnik drewniany ( adres: Drożków nr 105 ),
  - kościół św. Krzyża ( XVIII – XIX w.),
  - dom mieszkalny nr 21,
  - dom mieszkalny nr 23,
  - dom mieszkalny nr 27,
  - dom nr 101,
  - dom nr 32;
- Lubanice
  - kościół filialny ( XIII w.);
- Miłowice
  - kościół poewangelicki,
  - pałac neogotycki i park ( ok. 1860 r. i 1920 r.),
  - park podworski;
- Mirostowice Dolne
  - budynek gospodarczy;
- Mirostowice Górne
  - kościół MB Częstochowskiej ( XVI – XVIII w.),
  - stodoła dworska,
  - dom nr 6 z ok. 1800 r.;
- Olbrachtów
  - kościół św. Michała ( XV w.),
  - dwór;
- Sieniawa Żarska
  - kościół św. Piotra i Pawła ( XIV w., rozbudowa XVI i XIX w.),
  - plebania ( 1734 r.);
- Włostów
  - pałac i park ( XIX w.);
- Złotnik
  - kościół ( XIV w.),
  - spichlerz;

### **Obiekty i założenia sakralne**

Gmina Żary należy do najzasobniejszych w zabytki architektury, zwłaszcza, jeżeli chodzi o obiekty sakralne. Wśród nich wyróżnić należy:

- kościół filialny z czasów romańskich w Biedrzychowicach Dolnych,
- kościoły gotyckie w Bieniowie (k. parafialny), Drożkowie, Lubanicach (k. filialny), Miłowicach (k. poewangelicki), Mirostowicach Dolnych, Mirostowicach Górnych, Olbrachtowie, Sieniawie Żarskiej i Złotniku,
- kościół renesansowy w Bogumiłowie;

Budowle te, usytuowane zazwyczaj w centralnych częściach wsi, stanowią w nich najważniejsze dominanty. Architektura kościołów oraz ich wystrój i wyposażenie to jedyne w danych miejscowościach, dostępne społecznościom tamtego okresu, dzieła sztuki.

Drożków

- kamienny kościół z XIII wieku (prezbiterium przekształcone w XV wieku), przy kościele rozległy plac po dawnym cmentarzu;

Lubanice

- kamienny kościół z ok. XIII wieku; Należy do najstarszych budowli w tym regionie. W zwieńczeniu szczytów umieszczone zostały kamienne pamiątki średniowiecznej jurysdykcji – kamienne krzyże pokutne. Na otoczony murem plac kościelny prowadzi bramka, obok której stoi kaplica z 1667 roku, z późnogotyckim rzeźbionym krucyfiksem.

## Mirostowice Dolne

- wczesnogotycki, kamienny kościół powstał w 2 poł. XIII wieku, a jego sklepienia krzyżowo – żebrowe w XV wieku; Plac kościelny otoczony jest średniowiecznym murem.

## Mirostowice Górne

- gotycki kościół z XVI wieku, powiększony w XVIII wieku, z murowanym ogrodzeniem i bramką z 1781 roku;

## Olszyniec

- po XIII – wiecznym kościele spalonym w 1945 roku, pozostał tylko otaczający go kamienny mur;

## Sieniawa Żarska

- kościół gotycki z XIV wieku, przebudowany w XVI, wieża dobudowana została w 2 poł. XIX wieku;

**Obiekty rezydencjonalne**

Na terenie gminy architekturę o charakterze rezydencjonalnym reprezentują obiekty dworskie i pałace.

Wśród nich wyróżnić należy:

## Olszyniec

- dwór ( XVI wieku ),

## Miłowice

- pałac (1920 r.),
- dwór ( ok. 1860 r.),

## Bieniów

- pałac ( 1 poł. XIX wieku ),

## Grabik

- dwór ( pocz. XX wieku ).

Z dwóch XVI - wiecznych dworów użytkowany jest tylko ten w Olszynie, w Złotniku pozostaje w ruinie od 1945 roku. Dwór we Włostowie uległ degradacji.

**5.2.1 Sfera społeczna**

Tabela 4. Obciążenie demograficzne; stopa bezrobocia

Lp.	Jednostka terytorialna	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku nieprodukcyjnym	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Liczba osób bezrobotnych w 2015	Stopa bezrobocia * do wieku produkcyjnego
1	Biedrzychowice Dolne	214	93	43%	10	5%
2	Bieniów	558	294	53%	19	3%
3	Bogumiłów - Janików	196	114	58%	23	12%
4	Drozdów-Rusocice	88	44	50%	2	2%
5	Drożków	359	153	43%	7	2%
6	Grabik	697	297	43%	16	2%
7	Kadłubia	347	155	45%	9	3%
8	Lubanice	432	178	41%	15	3%
9	Lubomyśl	342	155	45%	12	4%
10	Łaz	334	158	47%	10	3%
11	Łukawy	78	46	59%	2	3%
12	Marszów	311	151	49%	3	1%
13	Miłowice	233	64	27%	8	3%

14	Mirostowice Dolne	818	348	43%	38	5%
15	Mirostowice Górne	316	149	47%	8	3%
16	Olbrachtów	782	312	40%	17	2%
17	Olszyniec	260	100	38%	14	5%
18	Rościce	75	31	41%	5	7%
19	Sieniawa Żarska	800	353	44%	20	3%
20	Siodło	201	87	43%	11	5%
21	Stawnik	151	58	38%	1	1%
22	Surowa	127	65	51%	6	5%
23	Włostów	154	74	48%	10	6%
24	Dąbrowiec	53	13	25%	1	2%
25	Złotnik	611	322	53%	16	3%
<b>GINA ŻARY</b>		<b>8537</b>	<b>3814</b>	<b>45%</b>	<b>283</b>	<b>3%</b>

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żarach

Najwyższe obciążenie demograficzne obserwujemy w miejscowości Łukawy, gdzie wskaźnik obciążenia wynosi 59%, a najniższe w Dąbrowcu, gdzie wskaźnik wynosi 25%.

Najlepszą sytuację na rynku pracy mają mieszkańcy miejscowości Stawnik i Marszów, gdzie stopa bezrobocia do wieku produkcyjnego wynosi zaledwie 1%, natomiast najgorszą sytuację obserwujemy w Bogumiłowie i Janikowie, gdzie stopa (obliczona łącznie dla dwóch miejscowości) wynosi 12%.

Tabela 5. Pomoc społeczna; organizacje pozarządowe

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2015	Wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015	Organizacje pozarządowe	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
1	Biedrzychowice Dolne	10	33	1	3
2	Bieniów	37	43	2	2
3	Bogumiłów - Janików	20	65	0	0
4	Drozdów-Rusocice	8	61	0	0
5	Drożków	21	41	1	2
6	Grabik	30	30	2	2
7	Kadłubia	12	24	1	2
8	Lubanice	17	28	1	2
9	Lubomyśl	18	36	2	4
10	Łaz	7	14	2	4
11	Łukawy	3	24	0	0
12	Marszów	11	24	1	2
13	Miłowice	6	20	1	3
14	Mirostowice Dolne	39	33	3	3
15	Mirostowice Górne	22	47	1	2
16	Olbrachtów	28	26	1	1
17	Olszyniec	9	25	1	3
18	Rościce	4	38	0	0
19	Sieniawa Żarska	37	32	1	1
20	Siodło	8	28	0	0
21	Stawnik	12	57	0	0

22	Surowa	5	26	0	0
23	Włostów	7	31	0	0
24	Dąbrowiec	2	30	0	0
25	Złotnik	32	34	2	2
<b>GMINA ŻARY</b>		<b>405</b>	<b>33</b>	<b>23</b>	<b>2</b>

Źródło: Urząd Gminy Żary, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach

Najwyższy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej odnotowano w miejscowościach Bogumiłów – Janików, co może wskazywać na niski poziom kapitału społecznego i złą sytuację materialną mieszkańców tych miejscowości. Z drugiej strony obrazuje dobre działanie opieki społecznej, wspierającej dużą ilość potrzebujących mieszkańców. Najmniejszy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy w miejscowości Łaz.

Miejscowości Bogumiłów, Janików, Łukawy, Rościce, Siodło, Stawnik, Surowa, Włostów, Dąbrowiec nie posiadają w swoim obrębie terytorialnym organizacji pozarządowych. Nie jest to jednak duży problem, ponieważ w sąsiadujących z nimi miejscowościach działają organizacje, fundacje czy też koła, które swym zasięgiem obejmują także wspomnianej miejscowości. Najwyższy odsetek organizacji pozarządowych obserwujemy w miejscowościach Lubomyśl i Łaz, w których działają po dwie organizacje pozarządowe.

Tabela 6. Przystępczość w latach 2014-2015

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba przestępstw 2014 r.	Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców (2014 r.)	Liczba przestępstw 2015 r.	Wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców (2015 r.)
1	Biedzychowice Dolne	8	26	1	3
2	Bieniów	19	22	11	13
3	Bogumiłów-Janików	25	81	3	10
4	Drozdów-Rusocice	13	98	5	38
5	Drozków	18	35	2	4
6	Grabik	33	33	12	12
7	Kadłubia	2	4	7	14
8	Lubanice	2	3	9	15
9	Lubomyśl	8	16	1	2
10	Łaz	7	14	3	6
11	Łukawy	2	16	0	0
12	Marszów	9	19	8	17
13	Miłowice	2	7	4	13
14	Mirostowice Dolne	29	25	18	15
15	Mirostowice Górne	1	2	14	30
16	Olbrachtów	29	27	15	14
17	Olszyniec	7	19	2	6
18	Rościce	4	38	1	9
19	Sieniawa Żarska	15	13	13	11
20	Siodło	5	17	5	17
21	Stawnik	4	19	0	0
22	Surowa	0	0	1	5
23	Włostów	9	39	5	22
24	Dąbrowiec	3	45	4	61
25	Złotnik	13	14	11	12
<b>GMINA ŻARY</b>		<b>267</b>	<b>22</b>	<b>155</b>	<b>13</b>

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Żarach

W 2014 roku najwyższy wskaźnik liczby przestępstw odnotowano w miejscowościach Drozdów-Rusocice, najniższy natomiast w miejscowości Surowa z zerową statystyką. W roku 2015 policja nie

odnotowała przestępstw w miejscowościach Łukawy i Stawnik, natomiast najwyższy poziom przestępczości znajdował się w miejscowości Dąbrowiec.

Warto zauważyć, iż w większości miejscowości liczba przestępstw w 2015 r jest mniejsza niż w roku poprzednim. Jedynie w miejscowościach Kadłubia, Lubanice, Miłowice, Mirostowice Górne, Surowa oraz Dąbrowiec liczba przestępstw w 2015 roku wzrosła, a w miejscowości Siodło pozostała na takim samym poziomie.

## 5.2.2 Sfera techniczna i przestrzenno-funkcjonalna

Tabela 7. Stan dróg publicznych – gminnych

Lp.	Jednostka terytorialna	Długość dróg publicznych – gminnych [w km]	Długość dróg wyposażonych w oświetlenie [w km]	Odsetek oświetlonych dróg publicznych	Długość dróg wymagających remontu lub modernizacji [w km]
1	Biedrzychowice Dolne	7,30	0,36	4,93%	0,00
2	Bieniów	1,53	0,45	29,41%	0,00
3	Bogumiłów - Janików	1,39	0,27	19,42%	1,39
4	Drozdów-Rusocice	0,00	0,00	0,00%	0,00
5	Drożków	2,06	0,81	39,32%	0,00
6	Grabik	1,89	0,76	40,21%	1,89
7	Kadłubia	0,00	0,00	0,00%	0,00
8	Lubanice	1,03	0,58	56,31%	1,00
9	Lubomyśl	0,00	0,00	0,00%	0,00
10	Łaz	2,90	0,45	15,52%	0,80
11	Łukawy	5,28	0,63	11,93%	1,50
12	Marszów	0,00	0,00	0,00%	1,00
13	Miłowice	0,27	0,22	81,48%	0,00
14	Mirostowice Dolne	1,98	0,81	40,91%	1,98
15	Mirostowice Górne	0,70	0,36	51,43%	0,70
16	Olbrachtów	1,19	0,90	75,63%	1,19
17	Olszyniec	2,22	0,13	5,86%	0,50
18	Rościce	5,36	0,45	8,40%	2,00
19	Sieniawa Żarska	5,13	1,93	37,62%	2,80
20	Siodło	4,98	0,58	11,65%	2,50
21	Stawnik	3,80	0,54	14,21%	1,50
22	Surowa	2,95	0,45	15,25%	0,90
23	Włostów	3,35	0,40	11,94%	1,00
24	Dąbrowiec	0,37	0,18	48,65%	0,37
25	Złotnik	0,00	0,00	0,00%	0,00
<b>GINA ŻARY</b>		<b>56</b>	<b>11,26</b>	<b>20,22%</b>	<b>28,29</b>

Źródło: Urząd Gminy Żary

Gmina Żary posiada małą ilość publicznych dróg gminnych, a te, które są, wymagają dodatkowego oświetlenia lub/i remontu. Miejscowości Drozdów, Rusocice, Kadłubia, Lubomyśl, Marszów oraz Złotnik nie posiadają dróg gminnych. Najmniej oświetlone są Olszyniec i Dąbrowiec.

## 5.2.3 Sfera gospodarcza

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej

Lp.	Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarki narodowej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki
-----	------------------------	-------------------------------	--

		zarejestrowane w CEIDG	narodowej na 100 mieszkańców
1	Biedrzychowice Dolne	14	4,56
2	Bieniów	18	2,11
3	Bogumiłów - Janików	11	3,55
4	Drozdów-Rusocice	8	6,06
5	Drożków	24	4,69
6	Grabik	52	5,23
7	Kadłubia	32	6,37
8	Lubanice	20	3,28
9	Lubomyśl	13	2,62
10	Łaz	49	9,96
11	Łukawy	7	5,65
12	Marszów	37	8,01
13	Miłowice	17	5,72
14	Mirostowice Dolne	40	3,43
15	Mirostowice Górne	13	2,80
16	Olbrachtów	75	6,86
17	Olszyniec	16	4,44
18	Rościce	5	4,72
19	Sieniawa Żarska	61	5,29
20	Siodło	7	2,43
21	Stawnik	6	2,87
22	Surowa	8	4,17
23	Włostów	19	8,33
24	Dąbrowiec	3	4,55
25	Żłotnik	34	3,64
<b>GINA ŻARY</b>		<b>589</b>	<b>4,77</b>

Źródło: Urząd Gminy Żary

Najwięcej podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w CEIDG jest w miejscowości Olbrachtów, a najmniej w Dąbrowcu. Odnosząc jednak te dane do liczby mieszkańców danych miejscowości, najbardziej przedsiębiorczy okazują się mieszkańcy miejscowości Włostów, a najmniej mieszkańcy miejscowości Bieniów.

Dużą zaletą gminy wiejskiej Żary jest lokalizacja w sąsiedztwie dużego ośrodka miejskiego, jakim są Żary. Strategia rozwoju Województwa Lubuskiego określa ośrodki subregionalne, których wsparcie obejmuje nie tylko ośrodki miejskie, lecz także sąsiadujące gminy wiejskie, co stanowi szansę dla gminy Żary.

Wśród potencjałów rozwojowych ośrodków subregionalnych i lokalnych należy wymienić koncentrację ludności i funkcji gospodarczych (np. Żary - Żagań, Nowa Sól w ramach Lubuskiego Trójmiasta), dostępność terenów inwestycyjnych oraz zagospodarowane strefy aktywności gospodarczej, w tym podstrefy SSE (m.in. Żary, Nowa Sól, Kostrzyn nad Odrą, Słubice, itp.) oraz położenie wielu miast w bezpośrednim sąsiedztwie ważnych szlaków komunikacyjnych (tj. A2, A18, S3, DK 22).

### **Sprawne i efektywne państwo**

W SRK przyjęto założenie, że sprawne państwo jest: przejrzyste, przyjazne, pomocnicze i partycypacyjne. Podstawowe cele w tym obszarze to:

- stworzenie efektywnego systemu zarządzania rozwojem,
- zapewnienie bezpieczeństwa obywateli,
- zapewnienie środków na działania rozwojowe.

Szeroki zakres korelacji Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 wynika z priorytetowej roli SRK 2020.

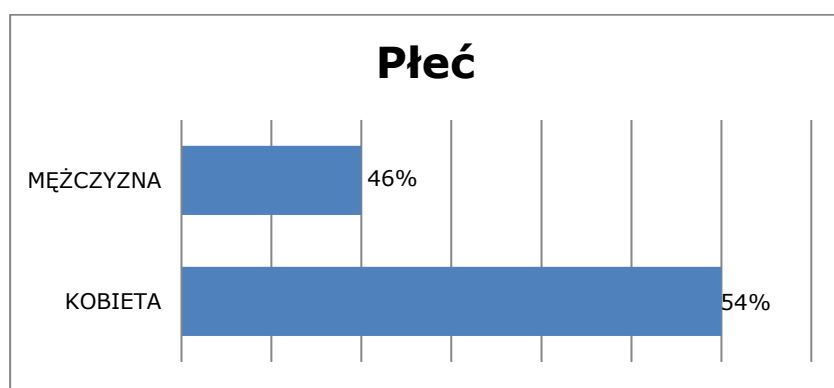
Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020	Obszary działania Strategii Rozwoju Kraju 2020		
	Konkurencyjna gospodarka	Spójność społeczna i terytorialna	Sprawne i efektywne państwo
1. Konkurencyjna innowacyjna gospodarka regionalna			
2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna			
3. Społeczna i terytorialna spójność regionu			
4. Region efektywnie zarządzany			

Rysunek 3. Korelacja celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 (źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020*).

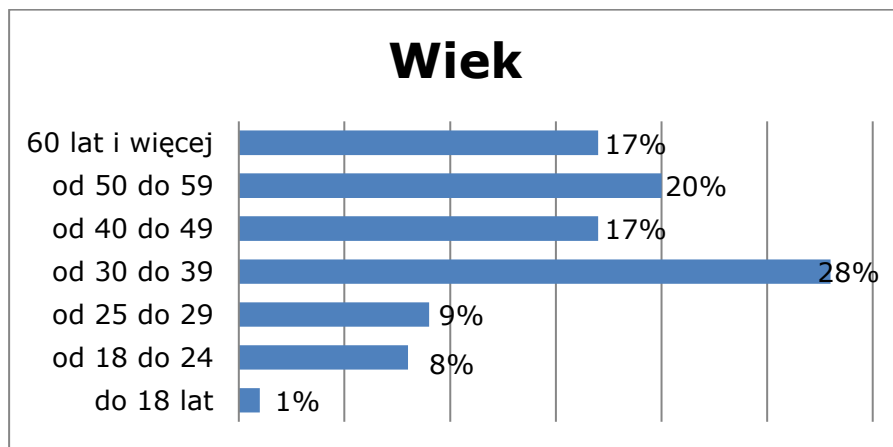
### 5.3. Wyniki badań ankietowych

W ramach prowadzonych prac nad opracowaniem Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców Gminy Żary oraz młodzieży szkół gimnazjalnych. Dobór próby badań miał charakter reprezentatywny. W badaniu wzięło udział 289 osób dorosłych oraz 59 uczniów.

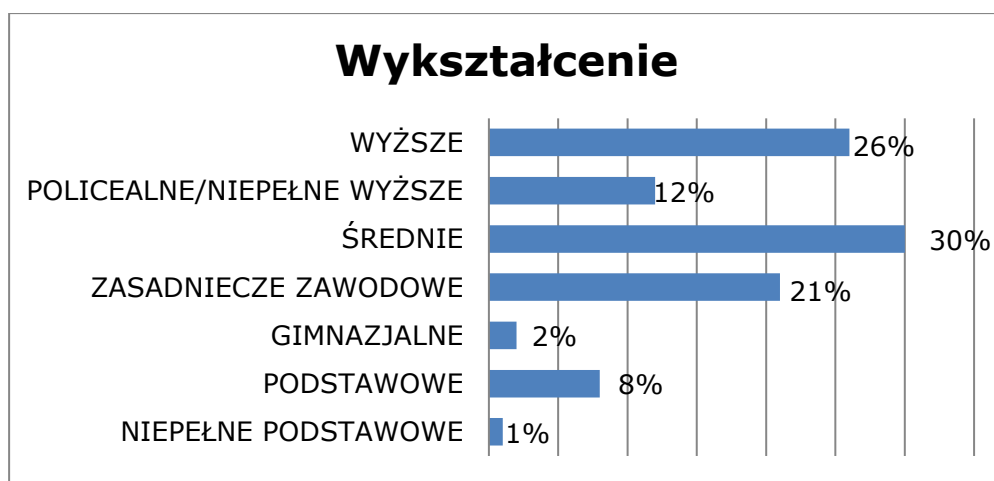
Wyniki badań przedstawiają się następująco: Wśród osób wypełniających ankiety najwięcej było kobiet - 54% wszystkich respondentów. Mężczyźni stanowili około 46% ankietowanych zgodnie z poniższym wykresem.



Wśród ankietowanych najliczniejsza grupa była w przedziale między 30 a 39 rokiem życia. Są to osoby najbardziej przedsiębiorczy i ich spostrzeżenia mogą być istotne w rozwiązywaniu różnych problemów, które występują w gminie.

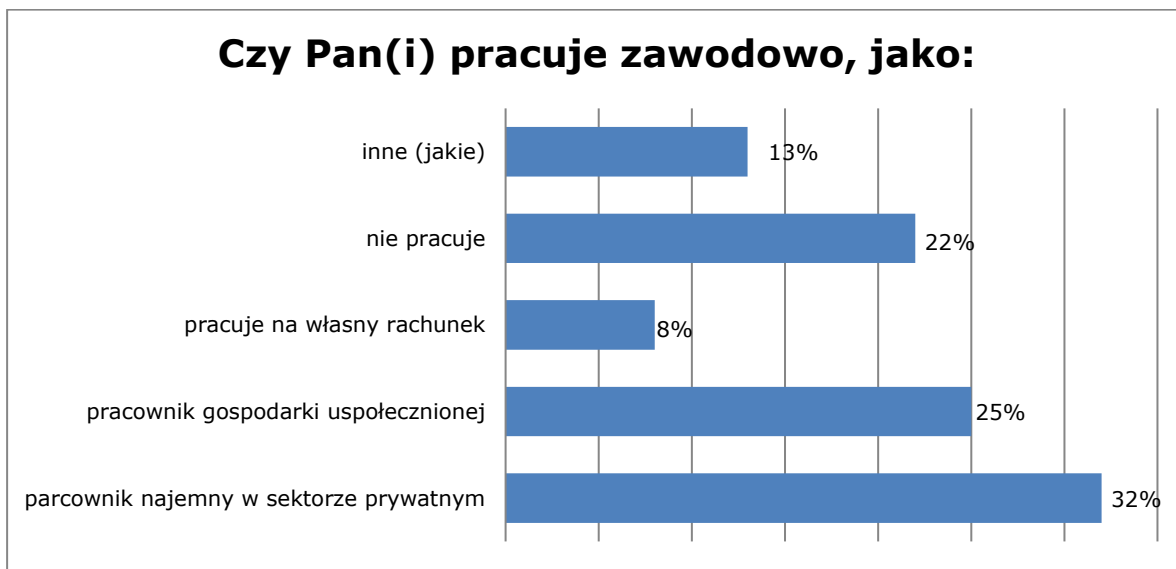


Ważnym aspektem w analizie ankiet jest poziom wykształcenia respondentów. Najwięcej osób było z wykształceniem średnim a następnie z wykształceniem wyższym. To sugeruje, że uzyskane odpowiedzi na pewno zostały przekazane w sposób rzetelny i przemyślany.

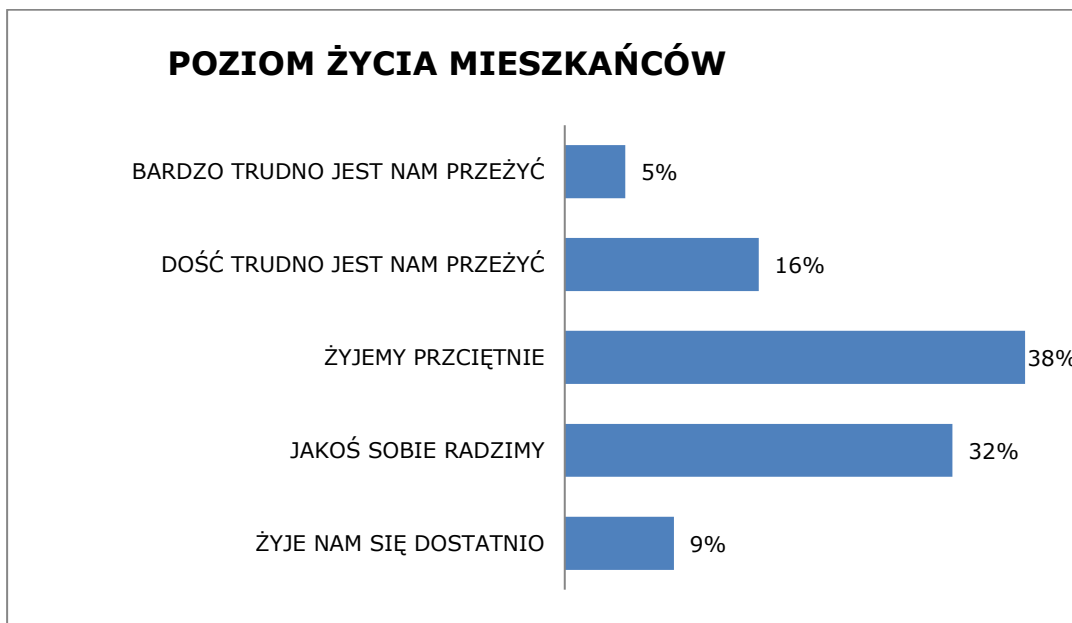


Aktywność zawodowa wskazuje, że najczęściej osób wypełniających ankietę pracowało w sektorze prywatnym, jako pracownik najemny (32%) oraz jako pracownik gospodarki uspołecznionej. Niestety 1/5 respondentów jest osobą niepracującą (22%). Ze względów społecznych jest to niekorzystny wynik, ale spostrzeżenia takich osób bardzo wiele wnoszą do odpowiedzi na pytania ankietowe. Wypowiedzi tych osób są na ogół bardzo szczegółowe.

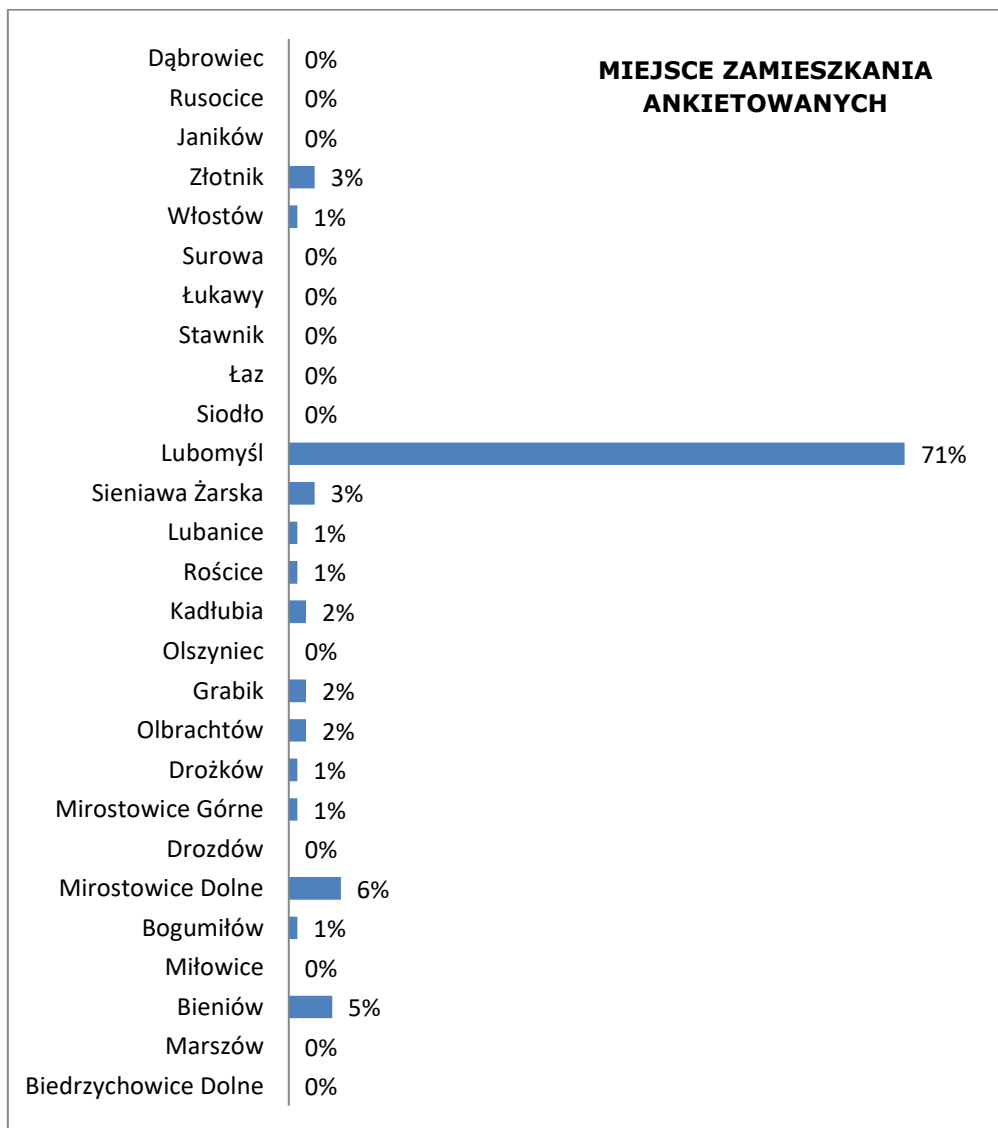




W gminie Żary wśród mieszkańców, którzy wypełnili ankiety poziom życia został określony na poziomie przeciętnym. 70% respondentów zaznaczyło odpowiedź „żyje się nam przeciętnie” i „jakoś sobie radzimy”. Zaskakujący jest fakt, iż 9% osób odpowiedziało, że żyje się im dostаточно – jest to sprzeczne z ogólną tendencją do narzekania wśród Polaków.

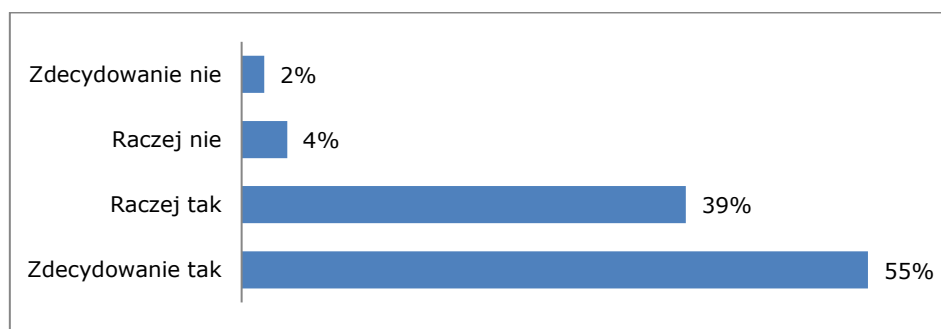


Największe zaangażowanie w proces rewitalizacji Gminy Żary ma miejsce wśród mieszkańców sołectwa Lubomyśl. Z tego sołectwa dostarczono 205 szt. ankiet. Fakt ten stanowił istotny materiał pomocniczy w analizie i opracowaniu projektu rewitalizacyjnego.



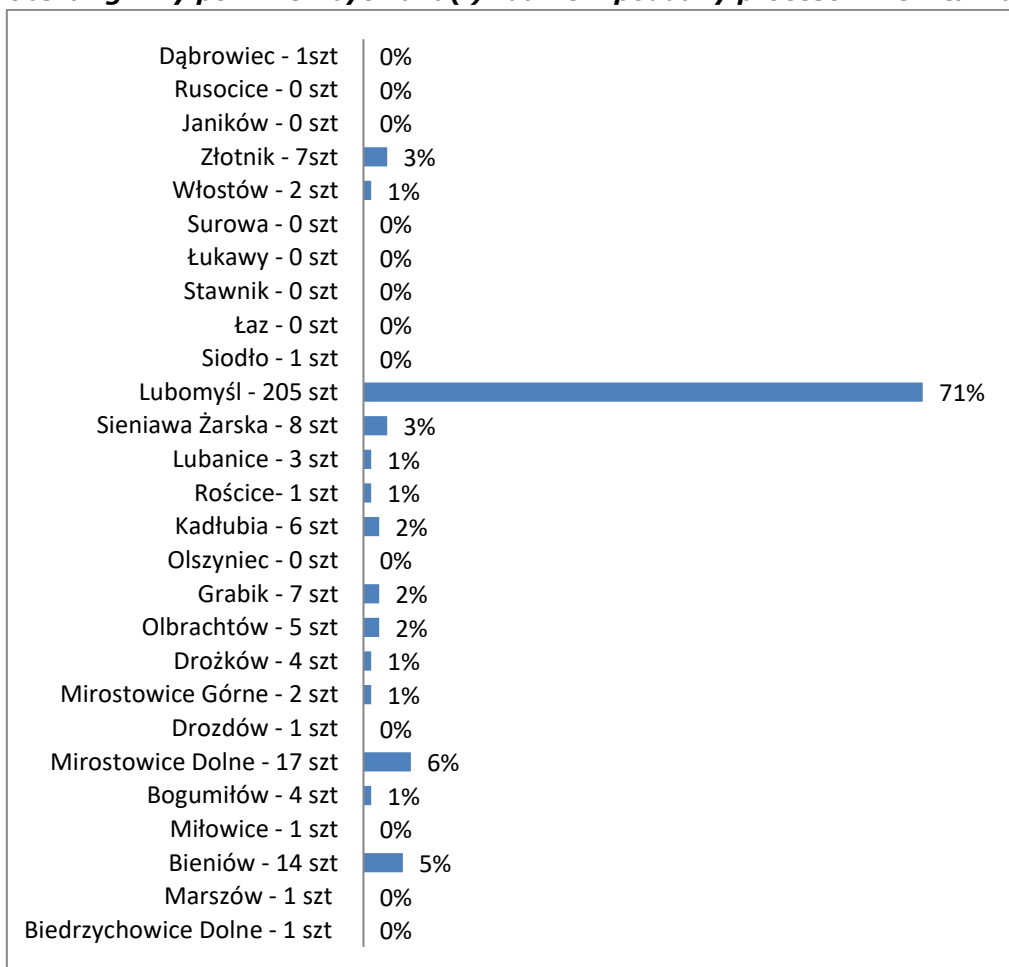
**Analiza poszczególnych pytań wygląda następująco:**

**1. Czy Pana(i) zdaniem gminie potrzebny jest program ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego w postaci Programu Rewitalizacji Dla Gminy Żary na lata 2016-2020?**

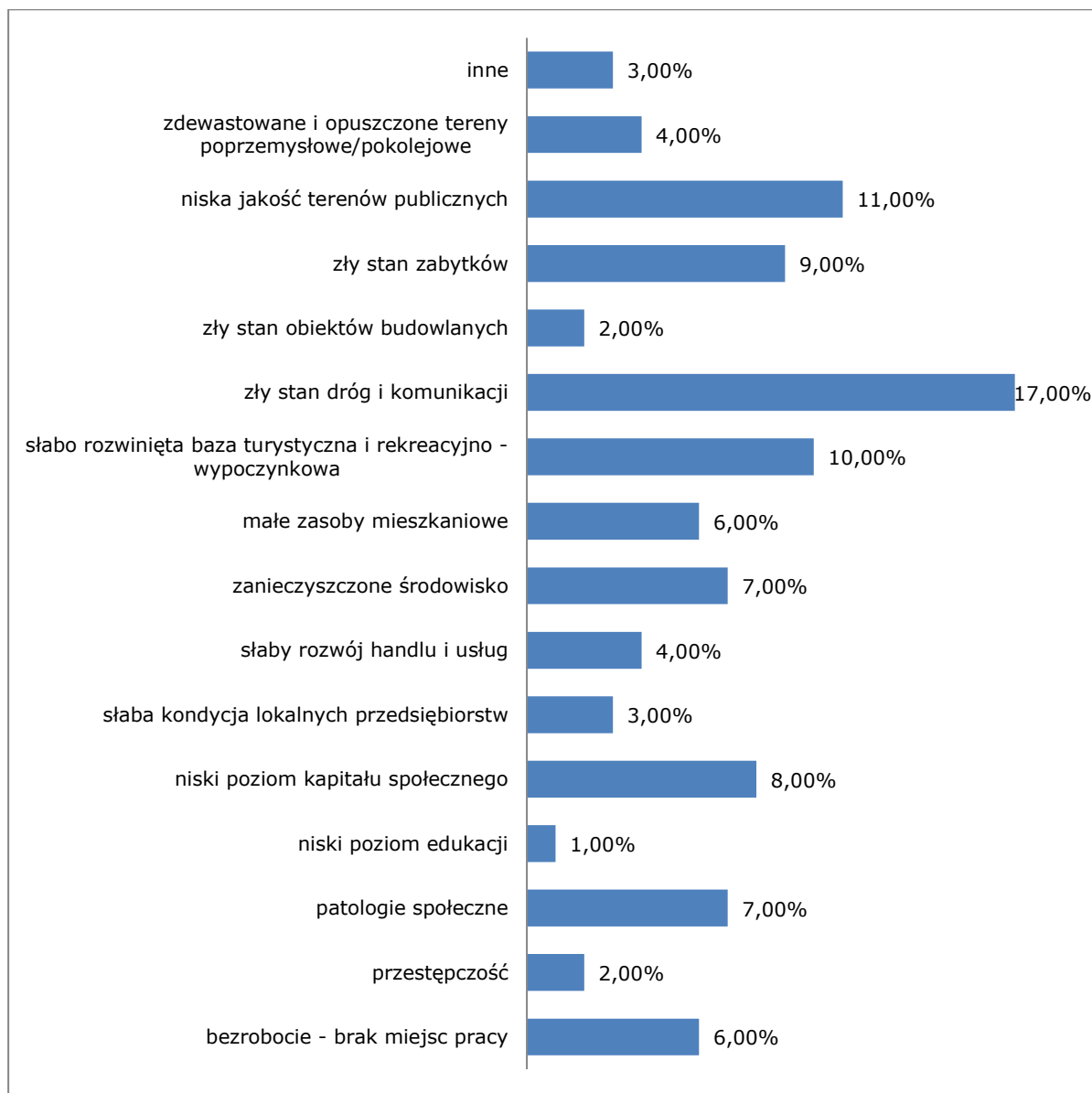


Tylko 6% ankietowanych uważa, że Gmina Żary nie potrzebuje wprowadzenia programu rewitalizacji. Pozostałe 94% uważa, że taki program jest potrzebny.

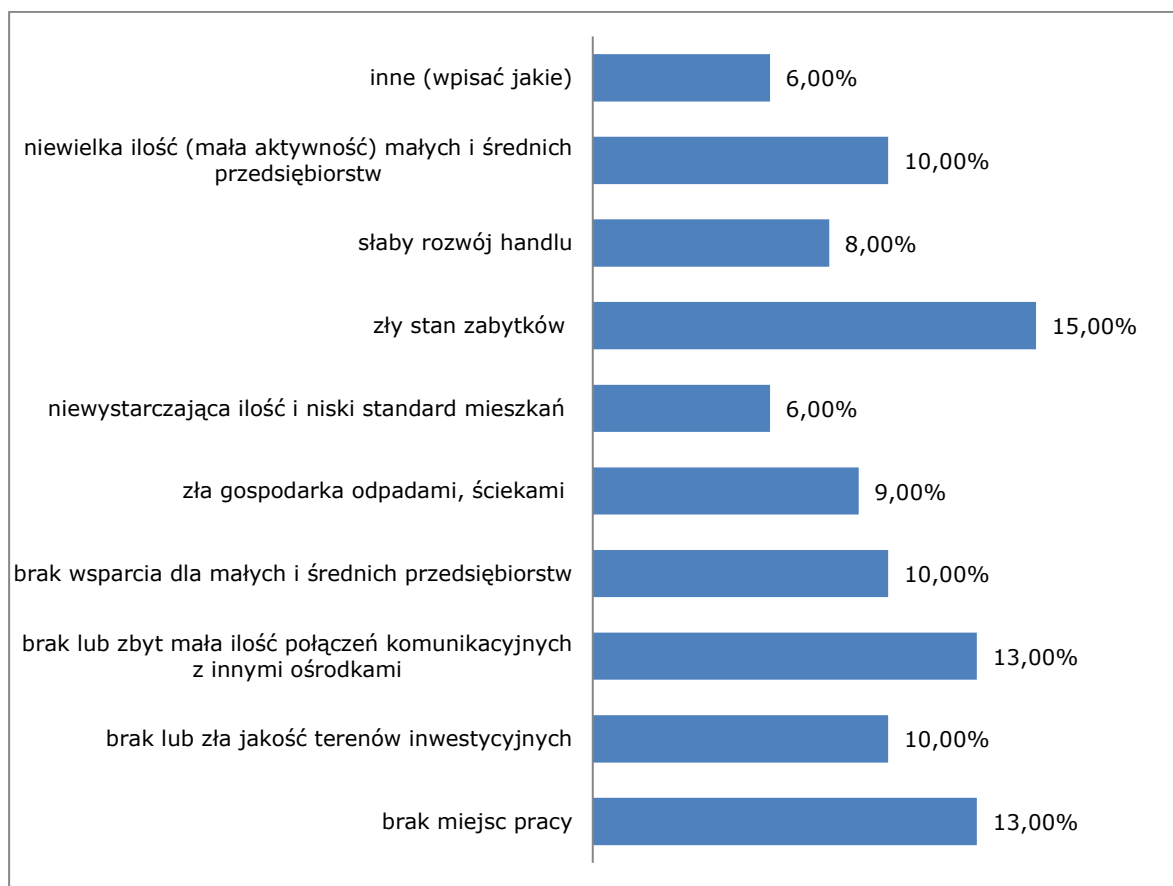
## 2. Jaki obszar gminy powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?



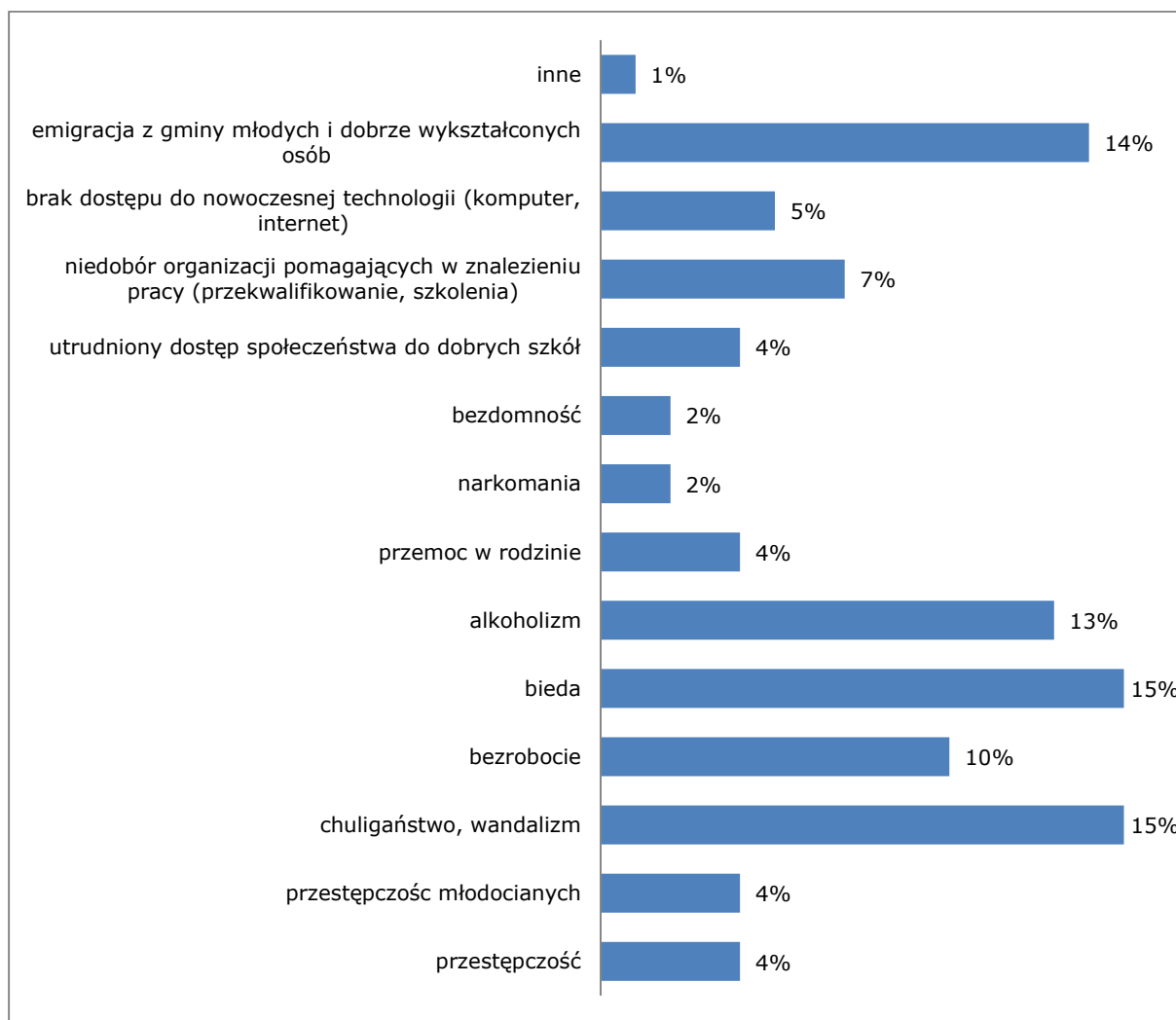
Jako obszar, który w największym stopniu potrzebuje przeprowadzenia rewitalizacji, ankietowani zaznaczyli Lubomyśl (71%), skąd pochodzi większość ankietowanych. Kolejnym obszarem przewidzianym do rewitalizacji, podanym przez mieszkańców gminy Żary jest sołectwo Mirostowice Dolne (6%) oraz Bieniów (5%). Tak mała skala procentowa innych sołectw jest wynikiem przeważającej liczby głosów ankietowanych z Lubomyśla - 205 osób na 289 ankietowanych.

**3. Dlaczego Pana(i) zdaniem ten obszar gminy jest zdegradowany?**

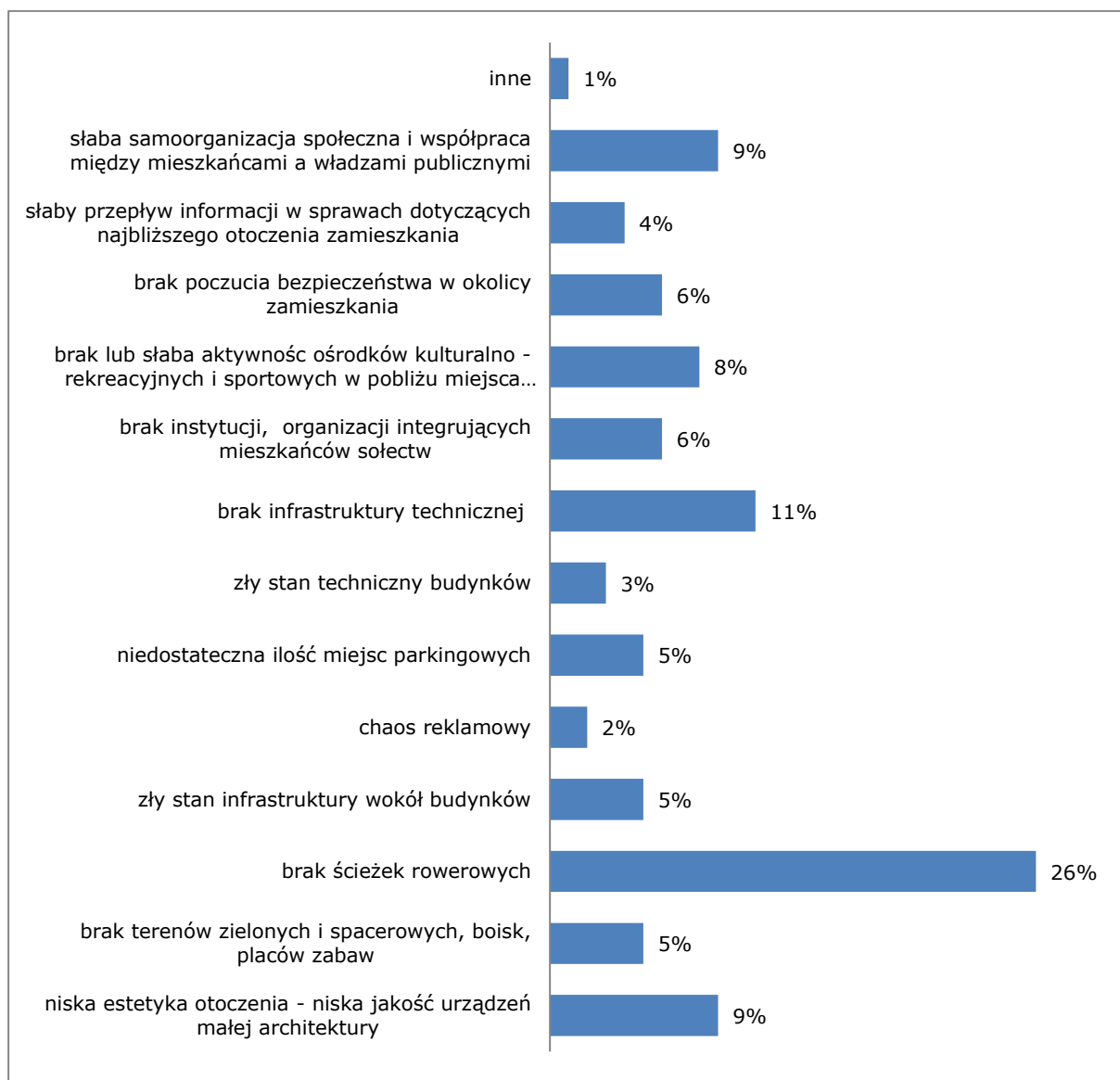
Największym problemem, jaki obserwują ankietowani na terenie gminy, jest zły stan dróg i komunikacji (17%), a kolejno niska jakość terenów publicznych (11%) oraz słabo rozwinięta baza rekreacyjno-wypoczynkowa (10%).

**4. Jakie problemy ekonomiczne, na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?**

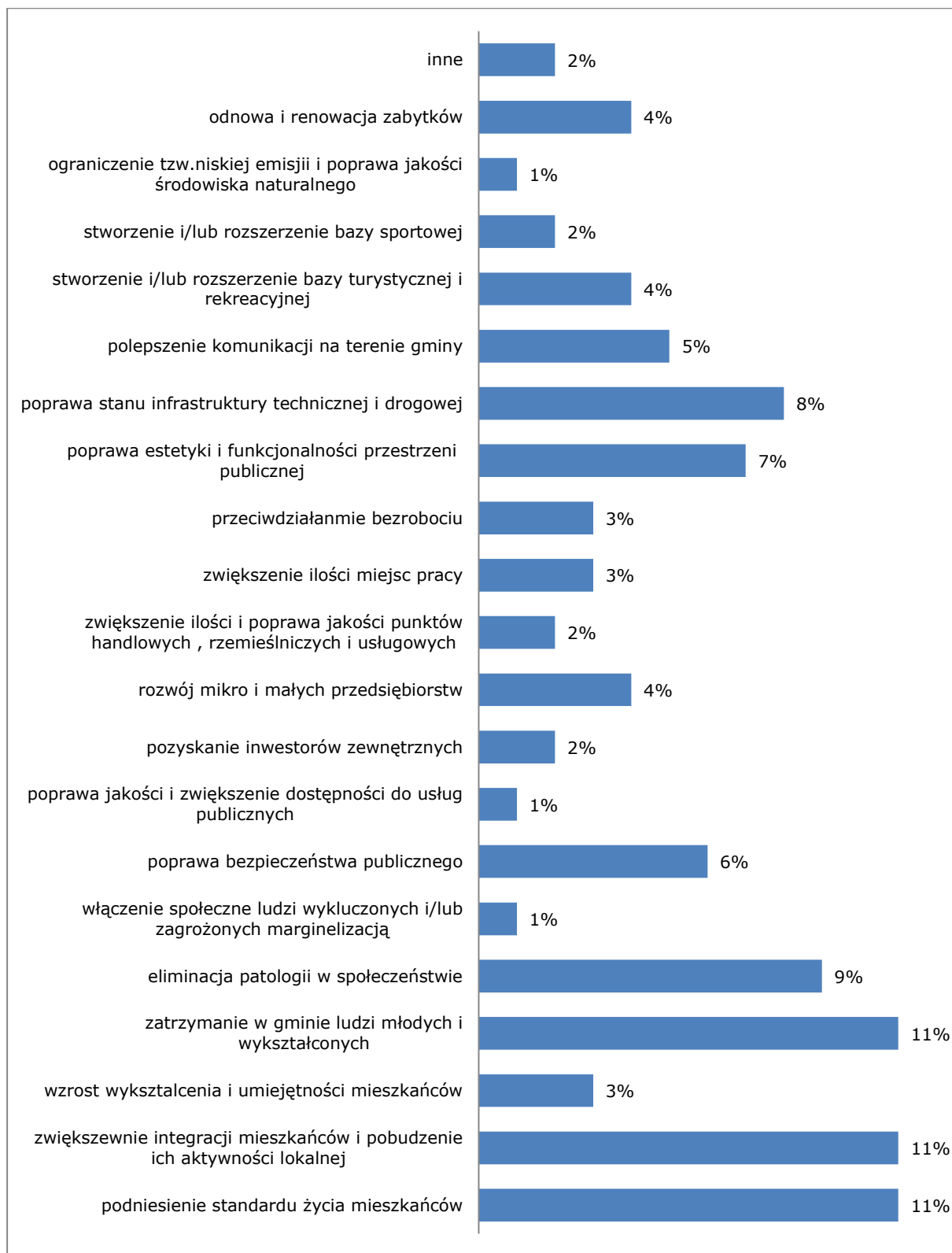
W procesie rewitalizacji ankietowi chcieliby przede wszystkim poprawy stanu zabytków (15%), zwiększenia ilość miejsc pracy oraz połączeń komunikacyjnych (po 13%).

**5. Jakie problemy społeczne na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?**

Problemy społeczne, które najbardziej dokuczają ankietowanym to: bieda (15%), wandalizm i chuligaństwo (15%), emigracja z gminy młodych i dobrze wykształconych osób (14%). Najczęściej wskazywanym wśród ankietowanych problemem społecznym jest alkoholizm mieszkańców (13%), który wpływa na negatywne zjawiska m.in. na przestępczość nawet wśród młodocianych (4%), bezrobocie (10%), przemoc w rodzinie (4%). Zdaniem mieszkańców gmina boryka się również z takimi problemami jak bezdomność i narkomania.

**6. Jakie problemy związane z jakością życia na wskazanym obszarze, chciałby Pan(i) rozwiązać w procesie rewitalizacji?**

Największym problemem związanym z jakością życia jest dla ankietowanych brak ścieżek rowerowych (26%). Na kolejnym miejscu znajduje się słaby stan estetyki otoczenia, słaba jakość urządzeń małej architektury.

**7. Jakie zostaną osiągnięte efekty, według Pana(i), w procesie rewitalizacji?**



Najwięcej ankietowanych ma nadzieję, że proces rewitalizacji pomoże zatrzymać w gminie ludzi młodych i wykształconych (11%), zwiększy integrację społeczną (11%) oraz podniesie ich standard życia (11%).

### 8. Jak ocenia Pan/Pani elementy wpływające na warunki życia mieszkańców gminy?

Oceniając elementy wpływające na warunki życia mieszkańców w skali od 1 do 5 gdzie, 1 to bardzo źle, a 5 to bardzo dobrze ankietowani ocenili poszczególne sfery.

Tabela 9. Oceny mieszkańców

SFERA SPOŁECZNA		Średnia ocena
1	Sytuacja na rynku pracy	2,86
2	Dochody uzyskiwane przez mieszkańców	2,81
3	Aktywność i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne	2,23
4	Poziom edukacji i oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach podstawowych oraz gimnazjach	2,72
5	Poziom edukacji i oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych	2,34
6	Dostępność opieki żłobkowej	2,07
7	Dostępność opieki przedszkolnej	2,84
8	Dostępność i różnicowanie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego	2,65
9	Bezpieczeństwo publiczne	2,81
10	Funkcjonowanie systemu pomocy społecznej w gminie	3,20
SFERA GOSPODARCZA		Średnia ocena
1	Przedsiębiorczość mieszkańców	2,67
2	Dostępność do handlu i usług na terenie gminy	3,02
3	System wsparcia mikro i małej przedsiębiorczości na terenie gminy	2,67
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA, TECHNICZNA I ŚRODOWISKOWA		Średnia ocena
1	Dostępność i stan infrastruktury technicznej: drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej itd.	2,91
2	Zagospodarowanie i estetyka przestrzeni publicznych	2,89
3	Baza sportowa i rekreacyjno-wypoczynkowa	3,18
4	Baza kulturalno-oświatowa	3,07
5	Baza edukacyjna	3,18
6	Zagospodarowanie i wykorzystanie zabytków	2,33
7	Stan środowiska naturalnego i zanieczyszczenia powietrza	2,73

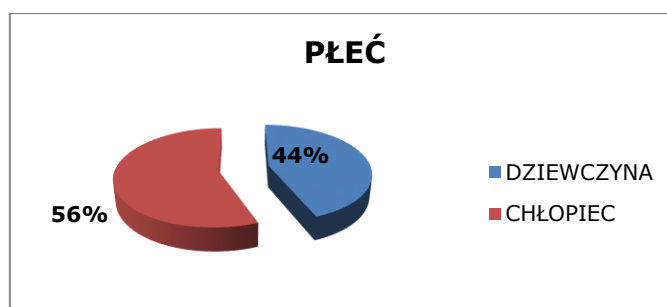
Źródło: opracowanie własne

W sferze społecznej najlepiej zostało ocenione działanie systemu pomocy społecznej (średnia ocena: 3,20), natomiast najbardziej surowo dostępność do opieki żłobkowej (średnia ocena: 2,07).

W sferze gospodarczej najlepiej oceniono dostępność do handlu i usług na terenie gminy (średnia ocena: 3,02), a najslabiej przedsiębiorczość mieszkańców oraz system wsparcia mikro i małej przedsiębiorczości (średnia ocena: 2,67).

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej i środowiskowej najslabiej wypada zagospodarowanie i wykorzystanie zabytków (średnia ocena: 2,33), a najlepiej baza edukacyjna a także sportowa i rekreacyjno-wypoczynkowa (średnia ocena: 3,18).

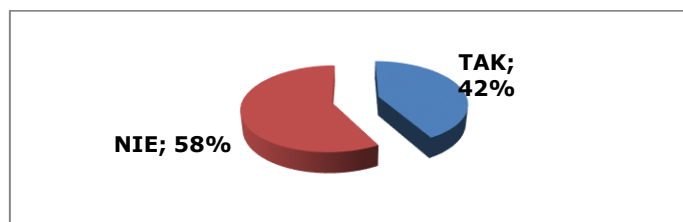
### **WYNIKI BADAŃ MŁODZIEŻY GIMNAZJALNEJ:**



Wśród młodzieży biorącej udział w badaniu ankietowym przeważali chłopcy z udziałem 56% respondentów, natomiast udział dziewcząt to 44%.

### **Analiza poszczególnych pytań wygląda następująco:**

#### **1. Czy jesteś dumny z tego, że mieszkasz i uczysz się w gminie Żary?**



Młodzież, która jest dumna z miejsca zamieszkania stanowi 42% gminy i uzasadniają swoją odpowiedź:

- Niewielką odległością od Pływalni „Wodnik”,
- Pięknymi krajobrazami i spokojną okolicą,

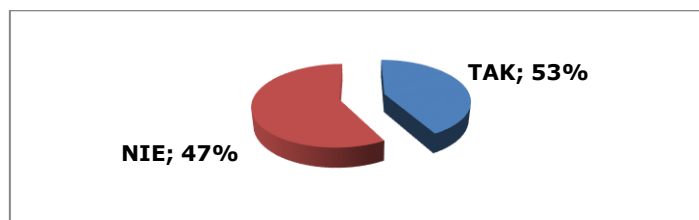
Osoby, które NIE są dumne z miejsca zamieszkania, stanowią 58% ankietowanych, a swoją odpowiedź uzasadniają:

- Złym stanem infrastruktury drogowej (brakiem lamp, chodników),
- Brakiem szans na rozwój (mała ilość/różnorodność zajęć dodatkowych, w tym sportowych).

#### **2. Proszę podać, czym wyróżnia się Gmina Żary na tle innych gmin w Polsce?**

Wg ankietowanych Gmina Żary wyróżnia się:

- Dużym zalesieniem,
- Ładną, spokojną okolicą,
- Wysokim poziomem nauczania.

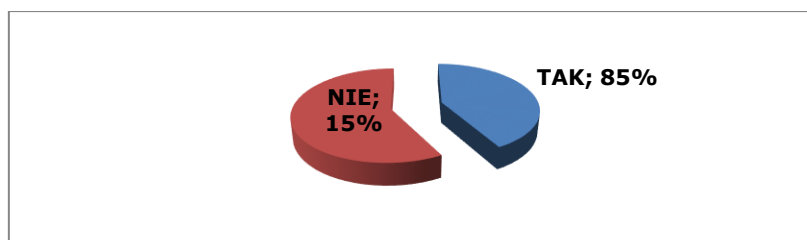
**3. Czy młodzi ludzie mają w Gminie Żary szansę rozwoju i znalezienia miejsca dla siebie?**

Osoby, które odpowiedziały TAK, stanowią 53% i uzasadniają swoją odpowiedź:

- Możliwością wyboru szkoły, do której uczęszczają,
- Dobrym kontaktem z rówieśnikami.

Osoby, które odpowiedziały NIE, stanowią 47% i uzasadniają to:

- Brakiem szans na rozwój zainteresowań,
- Małą ilością miejsc pracy w gminie/ niskimi zarobkami,
- Małym wyborem szkół ponadgimnazjalnych.

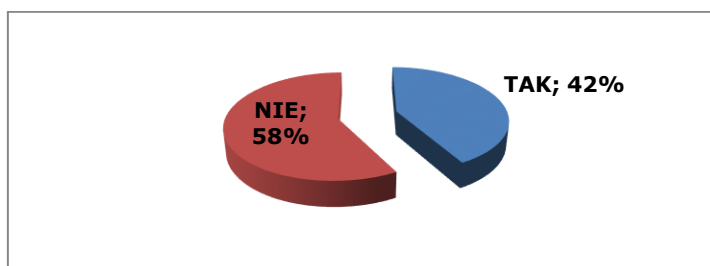
**4. Czy czujesz się bezpiecznie w Gminie Żary?**

Osoby, które czują się bezpiecznie w Gminie Żary, stanowią 85%, uzasadniając to:

- Dobrą pracą policji,
- Niską przestępczością.

Osoby, które NIE czują się bezpiecznie, stanowią 15% ankietowanych i jako powód podają:

- Zły stan infrastruktury drogowej,
- Obecność patologii społecznych (m.in. alkoholizmu).

**5. Czy młodzi ludzie mają atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu w Gminie Żary?**

Osoby, które odpowiedziały „TAK”, stanowią 42% i jako przykład podają:

- Biblioteki,
- Siłownie orliki,
- Basen, lodowisko, kręgielnie w niedalekiej odległości (w mieście Żary).

Osoby, które odpowiedziały „NIE”, stanowią 58% i uzasadniają to:

- Brakiem atrakcji w gminie,
- Małą ilością miejsc do spędzania wolnego czasu.

## **6. O jakiej gminie marzysz?**

**Proszę podać, co zmienićbyś/zmieniałabyś w Gminie Żary, zasiadając w fotelu Wójta Gminy Żary.**

Młodzież Gminy Żary marzy o:

- Większej ilości miejsc rekreacyjnych,
- Poprawie infrastruktury drogowej,
- Mniej zanieczyszczonym powietrzu,
- Lepszej komunikacji drogowej,
- Większej ilości mieszkań socjalnych.

## **7. Jakie widzisz inne ważne problemy do rozwiązania w Gminie Żary?**

Młodzież widzi następujące problemy:

- Piraci drogowi,
- Nieodśnieżone drogi zimą,
- Wandalizm,
- Zły stan dróg,
- Słabe wyposażenie bibliotek.

## 5.4. Analiza SWOT

SWOT (strenghts, weaknesses, opportunities, threats) to jedna z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych, polegająca na identyfikacji czterech czynników strategicznych. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego, jako uniwersalne narzędzie pierwszego etapu analizy strategicznej.

**STRENGTHS** - mocne strony gminy, które należy wykorzystać będą sprzyjać jej rozwojowi, a w chwili obecnej pozytywnie wyróżniają gminę w otoczeniu; są przewagą w stosunku do „konkurencji”.

**WEAKNESSES** - słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania będzie hamować rozwój gminy; mogą nimi być: brak wystarczających kwalifikacji, podziału zadań, złej organizacji pracy lub brak innych zasobów.

**OPPORTUNITIES** - szanse – uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpływać pozytywnie na rozwój gminy.

**THREATS** - zagrożenia – czynniki obecnie nieparaliżujące funkcjonowania gminy, ale mogące być zagrożeniem w przyszłości dla sprawności gminy.

Tabela 10. Analiza SWOT gminy Żary

ANALIZA SWOT – SFERA SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Duża liczba zespołów śpiewaczych,</li> <li>- Funkcjonowanie licznych świetlic wiejskich</li> <li>- Korzystna sytuacja demograficzna,</li> <li>- Współpraca władz lokalnych oraz instytucji w celu przeciwdziałania istniejącym problemom społecznym w gminie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Brak ogólnospławnej instalacji kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz całkowitego zwodociągowania gminy,</li> <li>- Spadek liczby uczniów w szkołach (niski wskaźnik skolaryzacji),</li> <li>- Wysoka liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w ramach trudnej sytuacji życiowej, jaką jest bezrobocie,</li> <li>- Niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy</li> <li>- Problem występowania długotrwałego bezrobocia oraz bezrobocia wśród kobiet</li> <li>- Niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych</li> <li>- Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców</li> <li>- Niewystarczająca oferta form opieki nad małymi dziećmi w wieku 0-3 lat</li> <li>- Niewystarczająca oferta inicjatyw adresowanych do starszych mieszkańców, brak klubów seniora</li> <li>- Występowanie rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej</li> <li>- Mała aktywność społeczna mieszkańców, brak wolontariatu</li> </ul>
SZANSE	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Niski poziom bezpieczeństwa publicznego,</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>- Nawiązanie dobrych kontaktów z sąsiednimi gminami,</li> <li>- Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych</li> <li>- Wzrost dochodów mieszkańców gminy</li> <li>- Dalszy rozwój oferty sportowej i kulturalnej</li> <li>- Wzrost zaangażowania mieszkańców w działania w ramach wolontariatu</li> <li>- Dalszy rozwój oferty edukacyjnej oraz dostosowywanie jej do zapotrzebowania rynku pracy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Znaczny przyrost ludności wieku poprodukcyjnego,</li> <li>- Niski stopień wykształcenia mieszkańców,</li> <li>- Wzrost świadczeń pomocy społecznej z zakresu zasiłków pielęgnacyjnych</li> <li>- Starzenie się społeczeństwa i związany z tym wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze oraz wzrost obciążeń finansowych gminy związanych z odpłatnością za pobyt w Domu Pomocy Społecznej</li> <li>- Wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień</li> <li>- Negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych</li> </ul>
<b>ANALIZA SWOT – SFERA TECHNICZNA</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Liczne kluby sportowe wraz z boiskami sportowymi,</li> <li>- Dobrze rozwinięta baza oświatowa,</li> <li>- Dobrze rozbudowana sieć bibliotek wiejskich,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Brak pełnowymiarowych przedszkoli,</li> <li>- Brak ogólnodostępnych aptek oraz żłobków</li> <li>- Słaba gazyfikacja Gminy,</li> <li>- Zły stan techniczny obiektów kulturalnych,</li> <li>- Słabo rozbudowane zaplecze rekreacyjne,</li> <li>- Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Rozwój bazy turystyczno–rekreacyjnej</li> <li>- Podniesienie walorów estetycznych budynków w wyniku procesów rewitalizacji</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Występowanie budynków (popegeerowskich) niepełniących żadnej funkcji,</li> <li>- Postępująca degradacja obiektów</li> <li>- Niewystarczająca infrastruktura dla działań kulturalnych</li> </ul>

<b>ANALIZA SWOT – SFERA PRZESTRZENNO -FUNKCJONALNA</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Bogata tradycja związana z folklorem ludowym wywodzącym się z kultury łużyckiej,</li> <li>- Bogaty zasób zabytków – szczególnie obiektów sakralnych,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Niekompletny system oświetlenia na terenie Gminy,</li> <li>- Niezadawalający stan infrastruktury drogowej,</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Możliwość pozyskiwania funduszy na remont i modernizację infrastruktury ze środków pomocowych Unii Europejskiej</li> <li>- Możliwość adaptacji obszarów do nowych funkcji w ramach procesu rewitalizacji (m.in. poprzez rozwój przestrzeni publicznych)</li> <li>- Tworzenie warunków funkcjonalno-przestrzennych do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Słabo oznakowane pomniki przyrody,</li> <li>- Niewystarczająca ilość środków finansowych na działania przestrzenno–funkcjonalne</li> <li>- Niskie nakłady na inwestycje</li> </ul>
<b>ANALIZA SWOT – SFERA GOSPODARCZA</b>	

<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Atrakcyjne tereny pod tworzenie bazy agroturystycznej,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Słabo rozbudowana baza gastronomiczno-noclegowa,</li> <li>- Brak wykorzystania potencjału strefy inwestycyjnej,</li> <li>- Rozdrobnienie w rolnictwie,</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Wzrost liczby podmiotów gospodarczych,</li> <li>- Wykorzystanie finansowych środków wsparcia z UE oraz innych programów pomocowych,</li> <li>- Wykorzystanie zasobów kulturalnych do rozwoju turystyki,</li> <li>- Bardzo dobra współpraca zagraniczna z Gminą Gablenz (Saksonia) i Neuhausen-Spree (Brandenburgia) w zakresie wspólnych przedsięwzięć</li> <li>- Dostępność środków unijnych</li> <li>- Dalszy rozwój trzeciego sektora, działającego na terenie gminy</li> <li>- Rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Zmniejszenie się środków na realizowanie działań pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście zadań oraz niewielkim wzroście zatrudnienia</li> <li>- Ubożenie części mieszkańców gminy, przyczyniające się do bezdomności, uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz innych patologii społecznych</li> </ul>
<b>ANALIZA SWOT – SFERA ŚRODOWISKOWA</b>	
<b>MOCNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Położenie na ważnym szlaku komunikacyjnym,</li> <li>- Duża powierzchnia zieleni nieurządzonej w postaci lasów, stwarzającej dogodne warunki do rekreacji i wypoczynku,</li> <li>- Wiele stanowisk archeologicznych,</li> <li>- Stosunkowo dobrze rozwinięta baza surowców naturalnych,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Wysoka emisja zanieczyszczeń (niska emisja) w skutek przestarzałych urządzeń grzewczych,</li> </ul>
<b>SZANSE</b>	<b>ZAGROŻENIA</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Przygraniczne położenie,</li> <li>- Przynależność do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr oraz Łużyckiego Związku Gmin,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców</li> <li>- Znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych,</li> </ul>

*Źródło: Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych Gminy Żary na lata 2015-2021, Strategia Rozwoju Gminy Żary 2014-2020.*

## 5.5. Delimitacja obszaru kryzysowego (obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji)

Obszarem zdegradowanym określa się taki obszar, który znajduje się w zapaści z powodu intensyfikacji negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności zjawisk takich jak bezrobocie, obciążenie demograficzne, przestępczość, ilość osób korzystających z pomocy społecznej oraz niski poziom kapitału społecznego. Ponadto obszar zdegradowany musi charakteryzować się występowaniem na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Delimitację obszaru zdegradowanego oparto na podstawie obiektywnych mierników określających stopień, w jakim dane zjawisko negatywne obciąża określony obszar.

Dane statystyczne, jakie posłużyły do obliczenia poszczególnych wskaźników, pochodzą z oficjalnych źródeł co zapewnia ich wiarygodność i pełną weryfikowalność.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego w oparciu o zebrane dane statystyczne określono następujące mierniki:

- Wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia,
- Wystandaryzowany wskaźnik obciążenia demograficznego,
- Wystandaryzowany wskaźnik ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców
- Wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców
- Wystandaryzowany wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców
- Wystandaryzowany wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców
- Wystandaryzowany wskaźnik odsetka oświetlonych dróg publicznych
- Wystandaryzowany wskaźnik odsetka dróg gminnych wymagających remontu

Wskaźniki zostały skalkulowane w taki sposób, aby możliwe było rozróżnienie intensywności nasilenia danego zjawiska negatywnego. W celu zapewnienia porównywalności poszczególnych wskaźników dokonano ich standaryzacji. Standaryzacja jest rodzajem normalizacji zmiennej losowej, w wyniku której zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną zero i odchylenie standardowe jeden (w dalszej części analizy podajemy zastosowane przez nas wzory). **Należy podkreślić, że wartości dodatnie zidentyfikowanych wskaźników oznaczają sytuację negatywną, natomiast ujemne sytuację pozytywną.** Dodatkowo zróżnicowanie wartości danego wskaźnika wystandaryzowanego odzwierciedla odpowiednia wizualizacja. W celu prawidłowego zsumowania, w przypadku wskaźników o charakterze pozytywnym (tj. takich w przypadku, których ich wysoka wartość jest korzystna z punktu widzenia ocenianego zjawiska) - nadano im wartość ujemną mnożąc przez - 1. Im wyższa wartość wskaźnika tym bardziej niekorzystna jest sytuacja na analizowanym obszarze gminy. Wartości ujemne oznaczają sytuację korzystną.

Wzory zastosowane w analizie:

Wzór na standaryzację wskaźników:

$$Z = \frac{x - \mu}{\sigma}$$

, gdzie  $x$  oznacza obserwowaną zmienną,  $\mu$  oznacza wartość oczekiwaną (średnią dla obserwowanej populacji zmiennych) oraz  $\sigma$  oznacza odchylenie standardowe populacji.



Wzór na obliczanie odchylenia standardowego populacji:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (X - \bar{\mu})^2}{N}}$$

, gdzie  $\bar{\mu}$  oznacza wartość oczekiwaną,  $X$  oznacza kolejną obserwację w populacji oraz  $N$  liczbę osób w populacji.

Z punktu widzenia delimitacji obszarów zdegradowanych najważniejsze są wskaźniki z grupy wskaźników obciążenia społecznego tj. wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia, wystandaryzowany wskaźnik obciążenia demograficznego, wystandaryzowany wskaźnik ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców, wystandaryzowany wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Pozostałe kategorie wskaźników tj. prowadzenia działalności gospodarczej oraz wskaźniki sfery technicznej miały znaczenie pomocnicze w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych. Dla ww. kategorii obliczono wskaźniki sumaryczne będące prostą sumą wartości wskaźników wchodzących w każdą z głównych kategorii. Finalnie na bazie sumarycznych wskaźników obliczonych dla poszczególnych kategorii wskaźników obliczono jeden całkowity wskaźnik sumaryczny.

W ramach wskaźnika sumarycznego, sumarycznemu wskaźnikowi obciążenia społecznego nadano wagę równą 0,7; natomiast wskaźnikowi prowadzenia działalności gospodarczej 0,15 oraz wskaźnikowi sfery technicznej nadano wagę równą 0,15. Zastosowanie takiej metodologii gwarantuje, że obszary charakteryzujące się wysoką wartością wskaźnika sumarycznego będą jednocześnie tymi obszarami, na terenie których występują duże nasilenie negatywnych zjawisk społecznych.

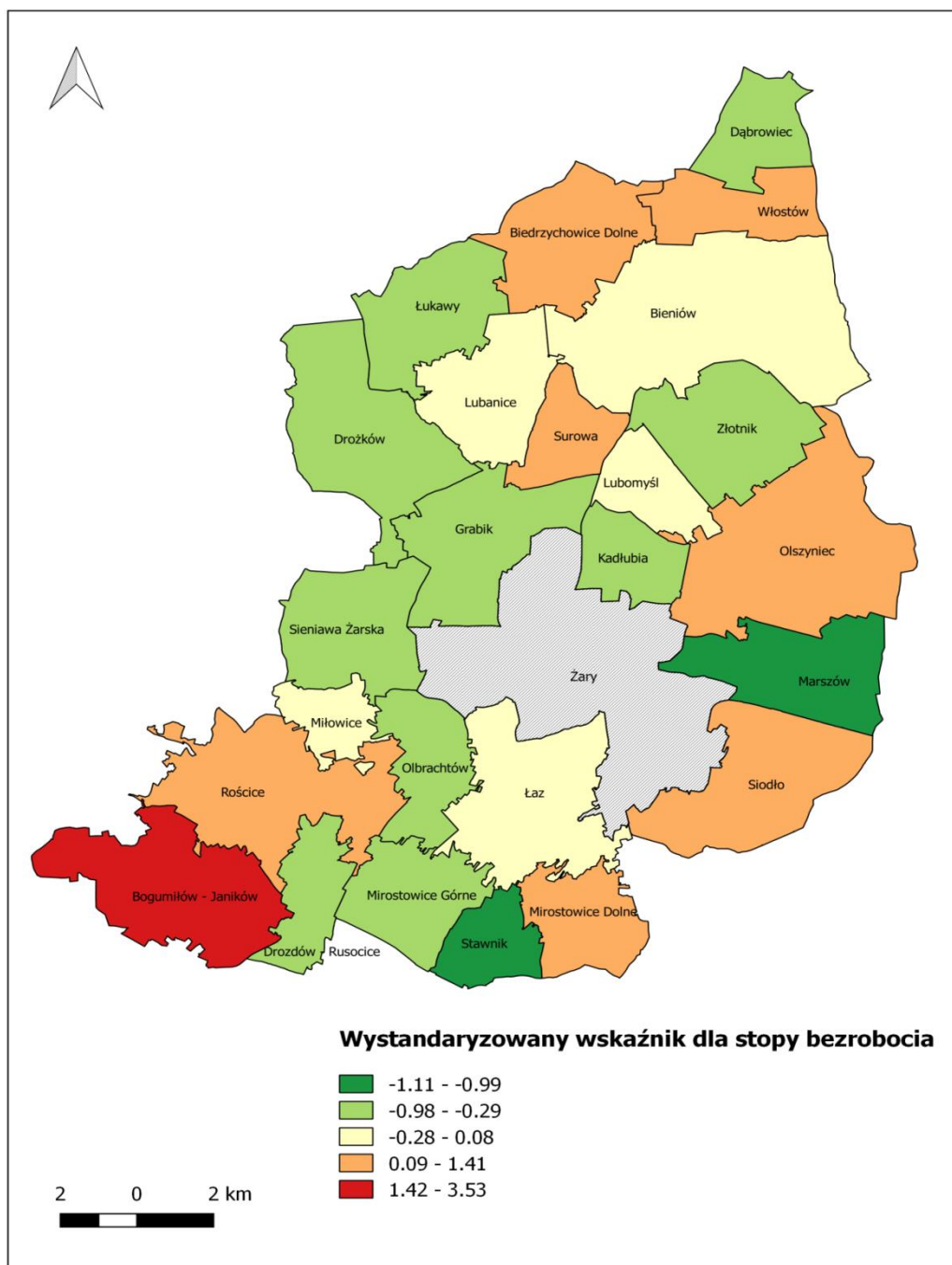
Tabela 11. Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności	WSKAŹNIKI OBCIĄŻENIA SPOŁECZNEGO					Sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego	WSKAŹNIK PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	WSKAŹNIKI SFERY TECHNICZNEJ		Sumaryczny wskaźnik sfery technicznej	Wskaźnik sumaryczny (Calkowity)
			Wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia	Wystandaryzowany wskaźnik obciążenia demograficznego	Wystandaryzowany wskaźnik ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015	Wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców (2015 r.)	Wystandaryzowany wskaźnik liczby fundacji na 1000 mieszkańców		Wystandaryzowany wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców	Wystandaryzowany wskaźnik odsetka oświetlonych dróg publicznych	Wystandaryzowany wskaźnik odsetka dróg gminnych wymagających remontu		
1	Biedrzychowice Dolne	307	0,57	-0,17	-0,02	-0,94	-1,10	-1,65	0,10	0,63	-0,88	-0,24	-1,17
2	Bieniów	852	0,04	1,10	0,77	0,04	-0,38	1,56	1,28	-0,38	-0,88	-1,26	1,10
3	Bogumiłów - Janików	310	3,53	1,85	2,29	-0,29	1,46	8,85	0,59	0,03	1,34	1,37	6,39
4	Drozdów - Rusocice	132	-0,44	0,73	2,01	2,56	1,46	6,32	-0,62	0,84	-0,88	-0,04	4,36
5	Drożków	512	-0,57	-0,28	0,59	-0,87	-0,07	-1,21	0,04	-0,79	-0,88	-1,67	-1,01
6	Grabik	994	-0,42	-0,28	-0,19	-0,05	-0,12	-1,06	-0,22	-0,83	1,34	0,51	-0,71
7	Kadłubia	502	-0,30	0,00	-0,64	0,14	-0,10	-0,91	-0,78	0,84	-0,88	-0,04	-0,72
8	Lubanie	610	0,07	-0,48	-0,35	0,22	0,18	-0,37	0,72	-1,49	1,27	-0,22	-0,21
9	Lubomyśl	497	0,08	0,09	0,25	-1,07	-1,70	-2,35	1,04	0,84	-0,88	-0,04	-1,54
10	Łaz	492	-0,13	0,36	-1,34	-0,65	-1,73	-3,50	-2,51	0,19	-0,26	-0,07	-2,70
11	Łukawy	124	-0,31	1,96	-0,62	-1,27	1,46	1,22	-0,42	0,34	-0,25	0,10	0,82
12	Marszów	462	-0,99	0,53	-0,65	0,48	-0,24	-0,86	-1,56	0,84	-0,88	-0,04	-0,76
13	Miłowice	297	0,05	-2,36	-0,91	0,09	-1,18	-4,31	-0,46	-2,54	-0,88	-3,41	-3,40
14	Mirostowice Dolne	1166	0,56	-0,29	0,05	0,29	-0,56	0,05	0,65	-0,86	1,34	0,48	0,15
15	Mirostowice Górne	465	-0,33	0,34	1,05	1,78	-0,23	2,61	0,95	-1,29	1,34	0,05	1,93
16	Olbrachtów	1094	-0,48	-0,66	-0,52	0,12	0,75	-0,79	-1,01	-2,29	1,34	-0,95	-0,75
17	Olszyniec	360	0,87	-0,85	-0,56	-0,71	-0,72	-1,97	0,16	0,59	-0,38	0,22	-1,34
18	Rościce	106	1,41	-0,46	0,36	-0,32	1,46	2,46	0,03	0,49	-0,05	0,44	1,77
19	Sieniawa Żarska	1153	-0,34	-0,08	-0,05	-0,13	0,78	0,19	-0,25	-0,72	0,33	-0,39	0,07
20	Siodło	288	0,91	-0,19	-0,36	0,49	1,46	2,30	1,13	0,35	0,24	0,59	1,78
21	Stawnik	209	-1,11	-0,86	1,78	-1,27	1,46	0,00	0,92	0,25	0,00	0,25	0,11
22	Surowa	192	0,59	0,89	-0,49	-0,74	1,46	1,72	0,29	0,21	-0,20	0,01	1,23
23	Włostów	228	1,33	0,46	-0,15	0,95	1,46	4,06	-1,72	0,34	-0,21	0,13	2,68
24	Dąbrowiec	66	-0,60	-2,77	-0,18	4,86	1,46	2,78	0,11	-1,18	1,34	0,16	1,97
25	Złotnik	933	-0,29	1,10	0,11	-0,08	-0,22	0,62	0,54	0,84	-0,88	-0,04	0,49
GMINA ŻARY		12351											

Źródło:

Opracowanie własne

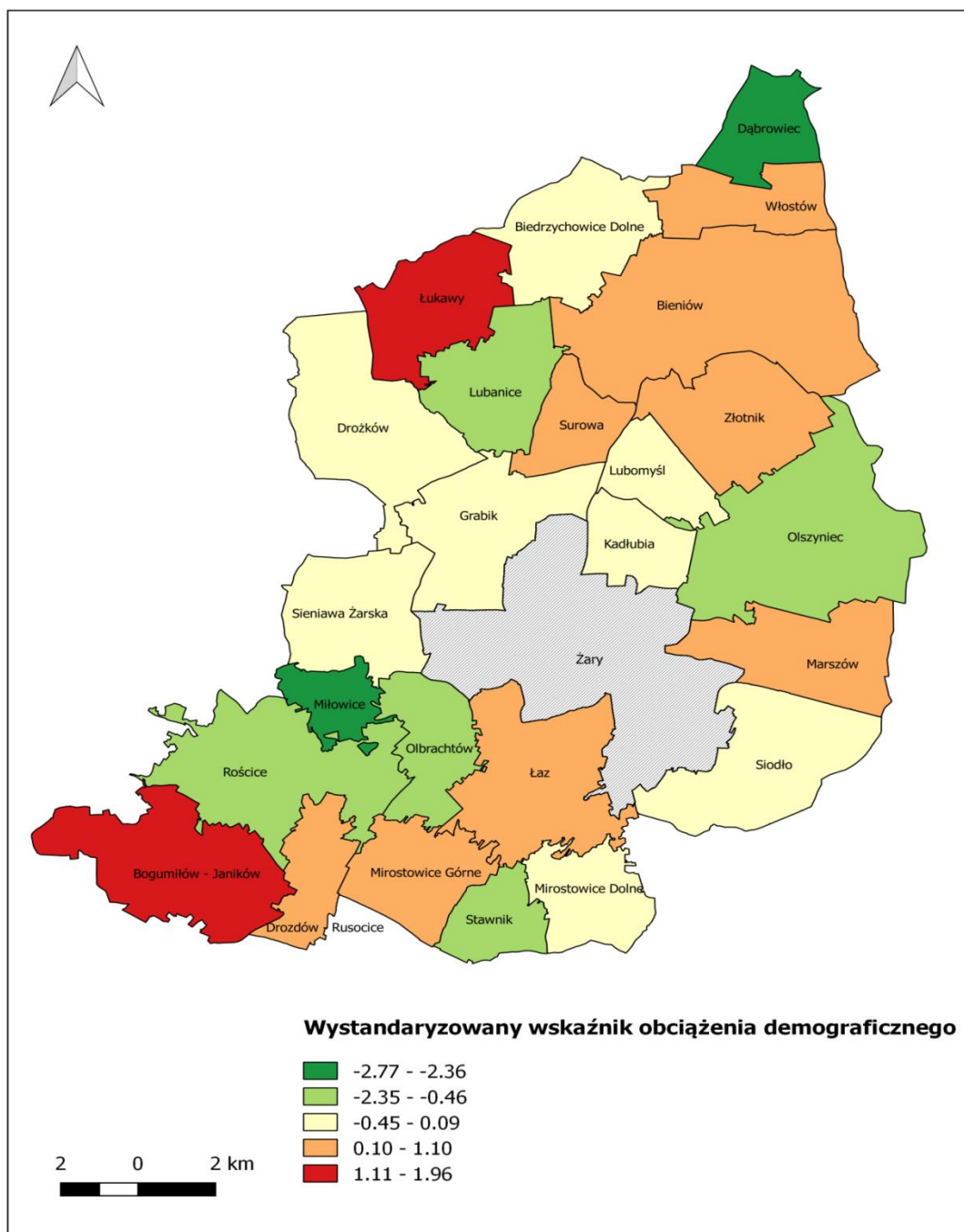
Mapa 3. Wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia gminy Żary



Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Żarach, opracowanie własne

Niekorzystna sytuacja w Gminie Żary występuje w sołectwie Bogumiłów-Janików, gdzie wystandaryzowany wskaźnik stopy bezrobocia wynosi 3,53. Sąsiadujące z nim sołectwo Rościce ze wskaźnikiem 1,41 ma stopę bezrobocia na poziomie 6,67%. Również Włostów z obszaru rewitalizacji jest w pierwszej trójce sołectw z niekorzystną wartością wynoszącą 1,33. Warto zauważyć, że są to miejscowości położone najdalej od miasta Żary, najbardziej wysunięte na północ i południe gminy.

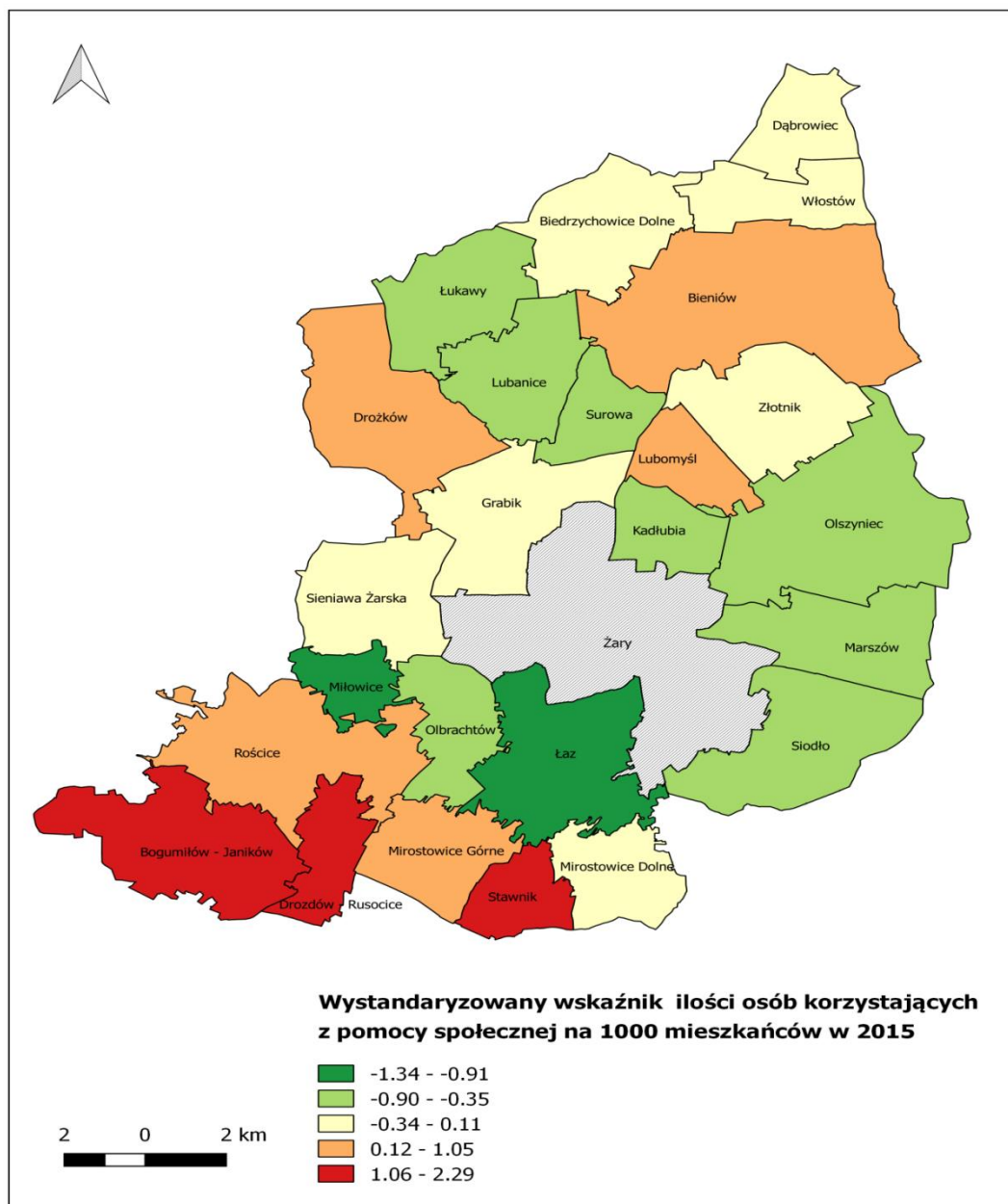
Mapa 4. Wystandaryzowany wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Żary



Źródło: Urząd Gminy Żary, GUS, opracowanie własne

W pierwszej trójce sołectw o najwyższych, a zarazem najmniej korzystnych wartościach wskaźników znajdują się obszary rewitalizowane, czyli Bogumitów – Janików oraz Drozdów – Rusocice. Na tych obszarach prawie jedna trzecia ludności to osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Proporcje zupełnie inaczej przekładają się w sołectwie o najniższym wskaźniku - w Dąbrowcu (-2,77), gdzie tylko jedna piąta mieszkańców jest w wieku pozaprodukcyjnym. Według wyżej wymienionego wskaźnika, w tej miejscowości występuje najlepsza sytuacja w gminie Żary pod względem obciążenia demograficznego.

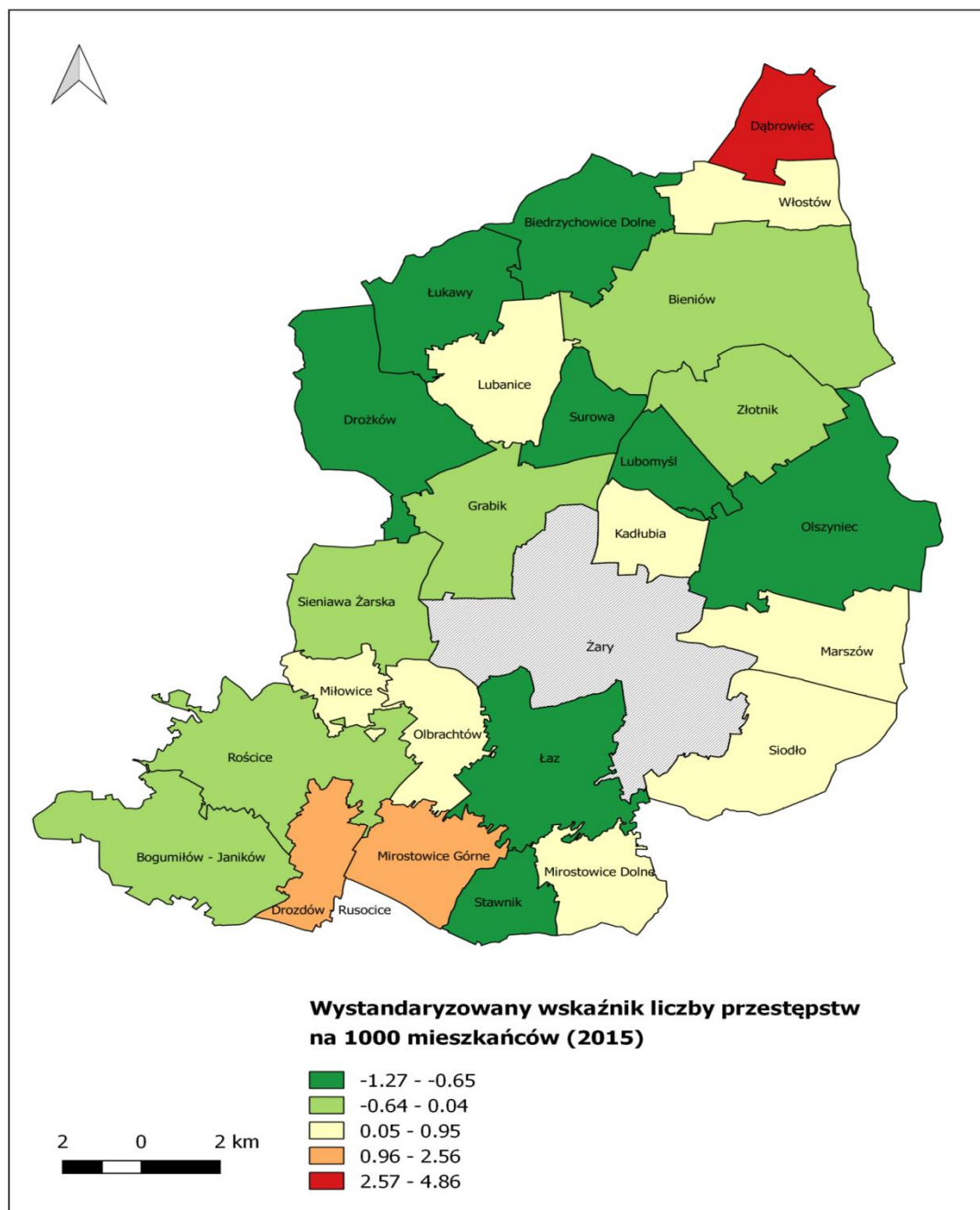
Mapa 5. Wystandaryzowany wskaźnik ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015 r.



Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, opracowanie własne.

Na powyżej przedstawionej mapie można zauważyć, pewną tendencję, która ściśle wiąże się z pozostałymi wskaźnikami sfery społecznej. W miejscowościach, gdzie występuje najwyższa stopa bezrobocia oraz najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego, najwięcej osób korzysta z pomocy społecznej. Na liście sołectw o nasilonych zjawiskach kryzysowych znalazł się Bogumiłów-Janików (2,29), Drozdów- Rusocice (2,01), jak również Stawnik (1,78). Są to południowe sołectwa gminy.

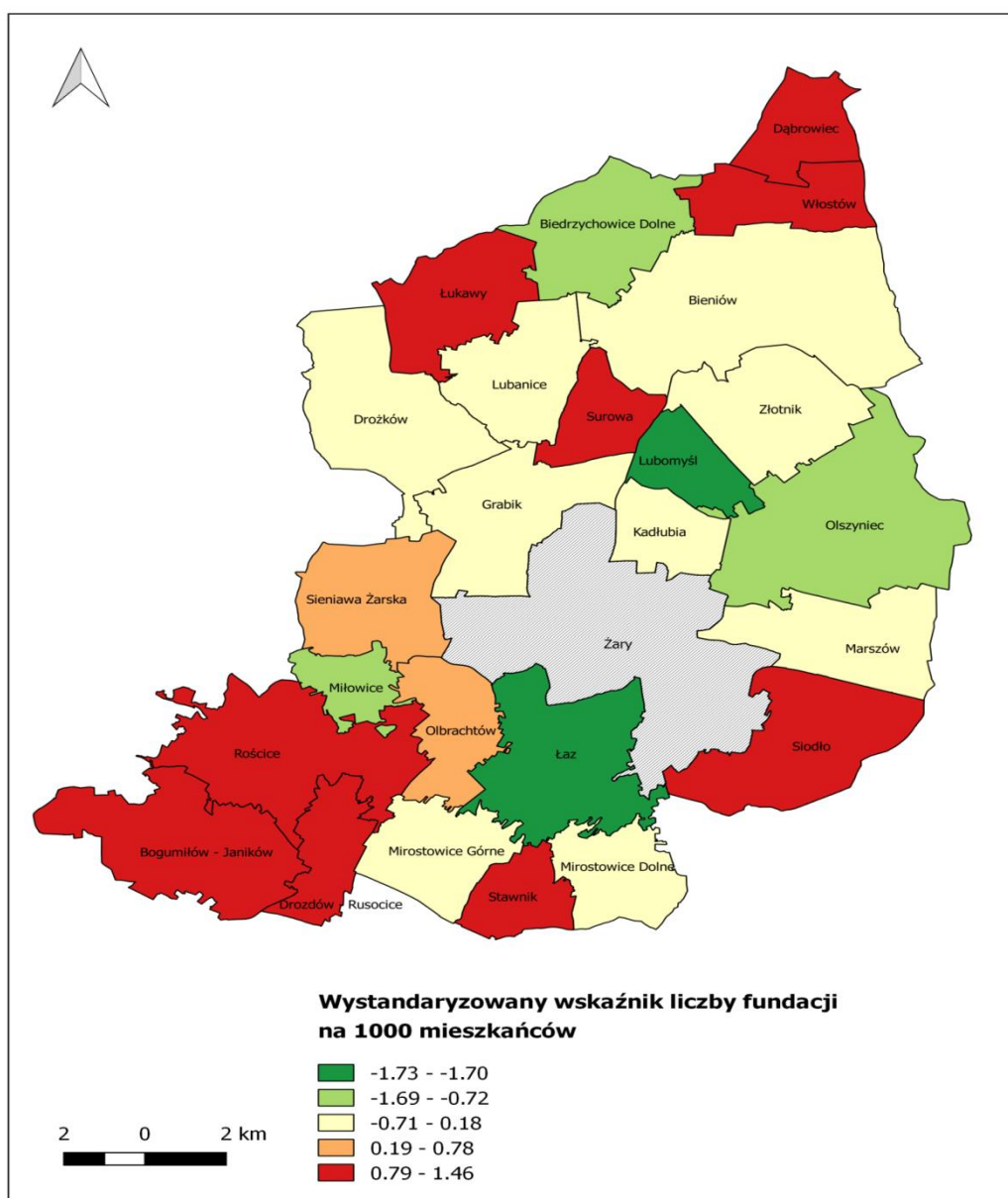
Mapa 6. Wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców 2015



Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Żarach, opracowanie własne

Według danych udostępnionych przez policję, w większości sołectw liczba przestępstw w 2015 roku zmalała w porównaniu do roku poprzedniego. Tylko w kilku sołectwach odnotowano wzrost liczby przestępstw np. najgorszy wskaźnik uzyskał Dąbrowiec (4,86) – obszar przeznaczony do rewitalizacji jak również Drozdów - Rusocice ze wskaźnikiem 2,56. Najbardziej bezpiecznym sołectwem jest obszar Łukawy (-1,27), Stawnik (-1,27), Lubomyśl (-1,07) oraz Drożków (-0,87).

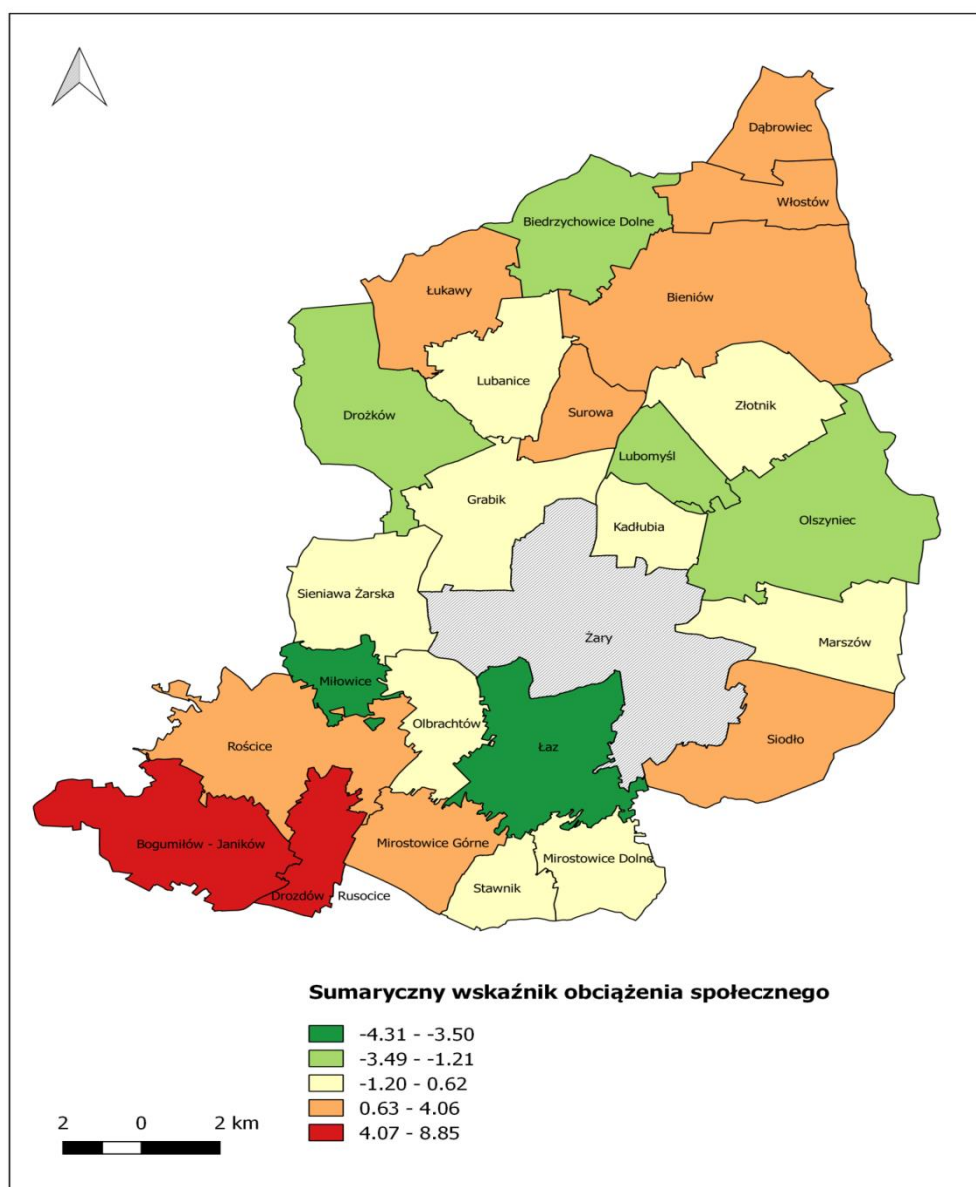
Mapa 7. Wystandaryzowany wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców



Źródło: Urząd Gminy Żary, opracowanie własne

Na całym obszarze gminy Żary można zauważyć, iż brakuje organizacji pozarządowych, które współpracowałyby z mieszkańcami dla dobra ogółu. Niekorzystna sytuacja ma miejsce w sołectwach znajdujących się na obszarze rewitalizacji oraz w sołectwach Łukawy, Surowa, Siodło, Stawnik, Rościce – tutaj wystandaryzowany wskaźnik wynosi 1,46. Najlepiej sytuacja przedstawia się w miejscowościach położonych w pobliżu miasta Żary, czyli w Łazie (-1,73) i Lubomyślu (-1,70).

Mapa 8. Sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego

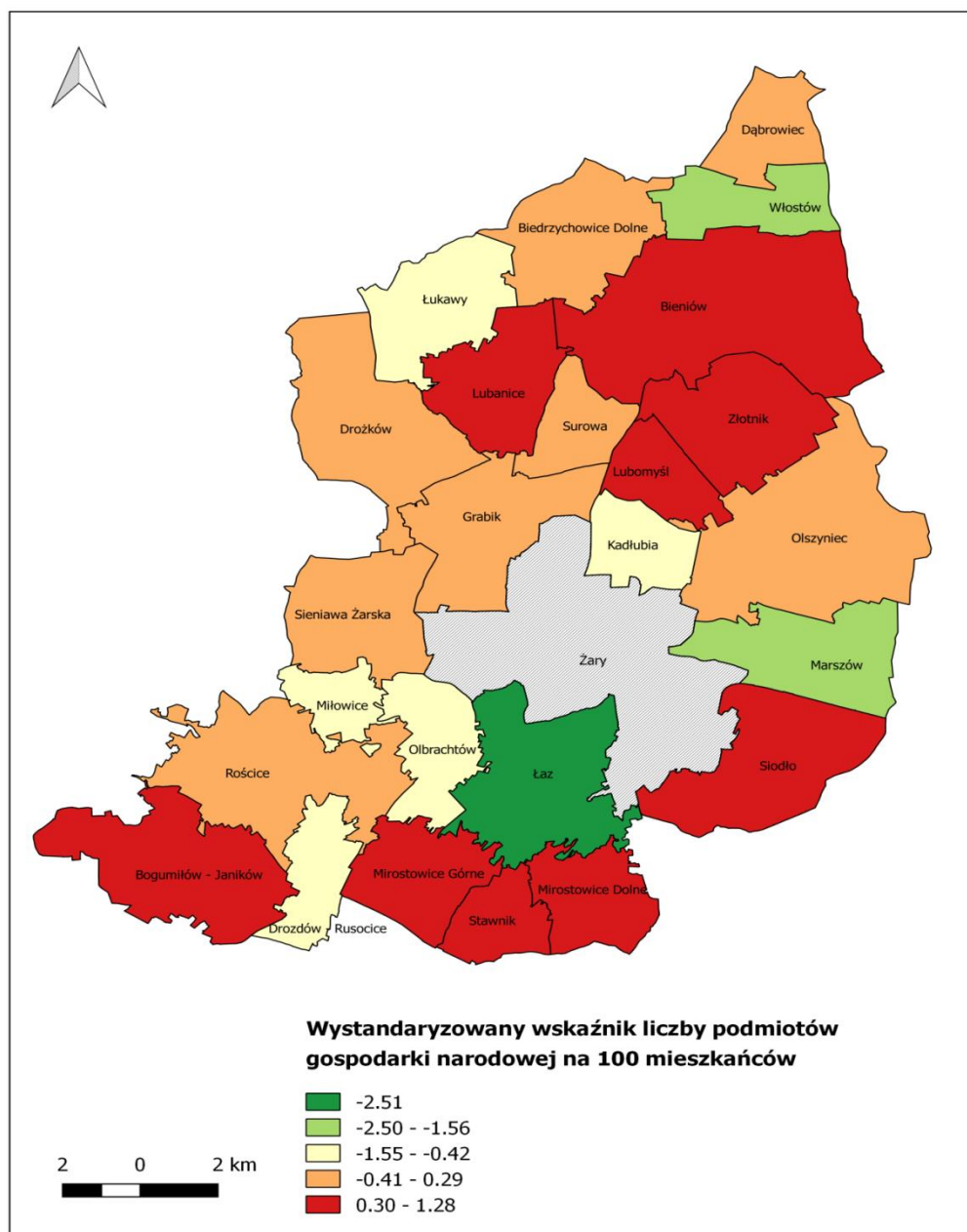


Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach, Powiatowy Urząd Pracy, opracowanie własne

Na sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego składa się wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia, obciążenia demograficznego, ilości osób korzystających z pomocy społecznej, liczby przestępstw, liczby organizacji pozarządowych. Analiza sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego wskazuje na obszar rewitalizacji w sołectwach Bogumiłów- Janików oraz Drozdów – Rusocice. Sołectwa wysunięte najbardziej na północ gminy: Dąbrowiec i Włostów również zaliczone zostały do obszaru rewitalizacji.



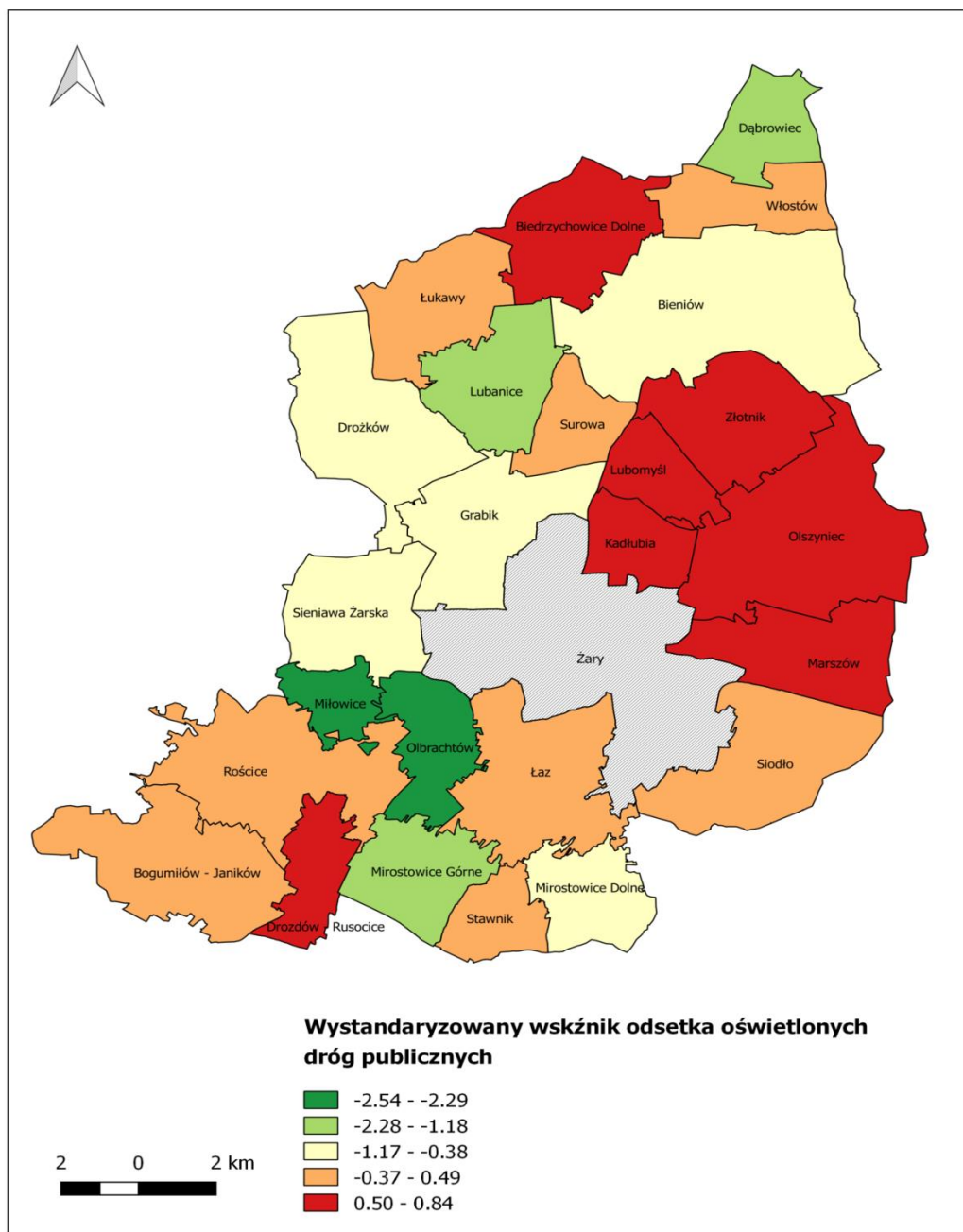
Mapa 9. Wystandaryzowany wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców



Źródło: Urząd Gminy Żary, opracowanie własne

Cała gmina Żary wykazuje bardzo niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Zdecydowanie największą ilość podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców przypada w Łazie. Z pewnością wpływa na to lokalizacja – bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Żary. Łaz ma wskaźnik na poziomie -2,51. Najmniej korzystna sytuacja jest w sołectwach o wskaźnikach 1,28 – Bieniów, 1,13 – Siodło i 1,04 – Lubomyśl.

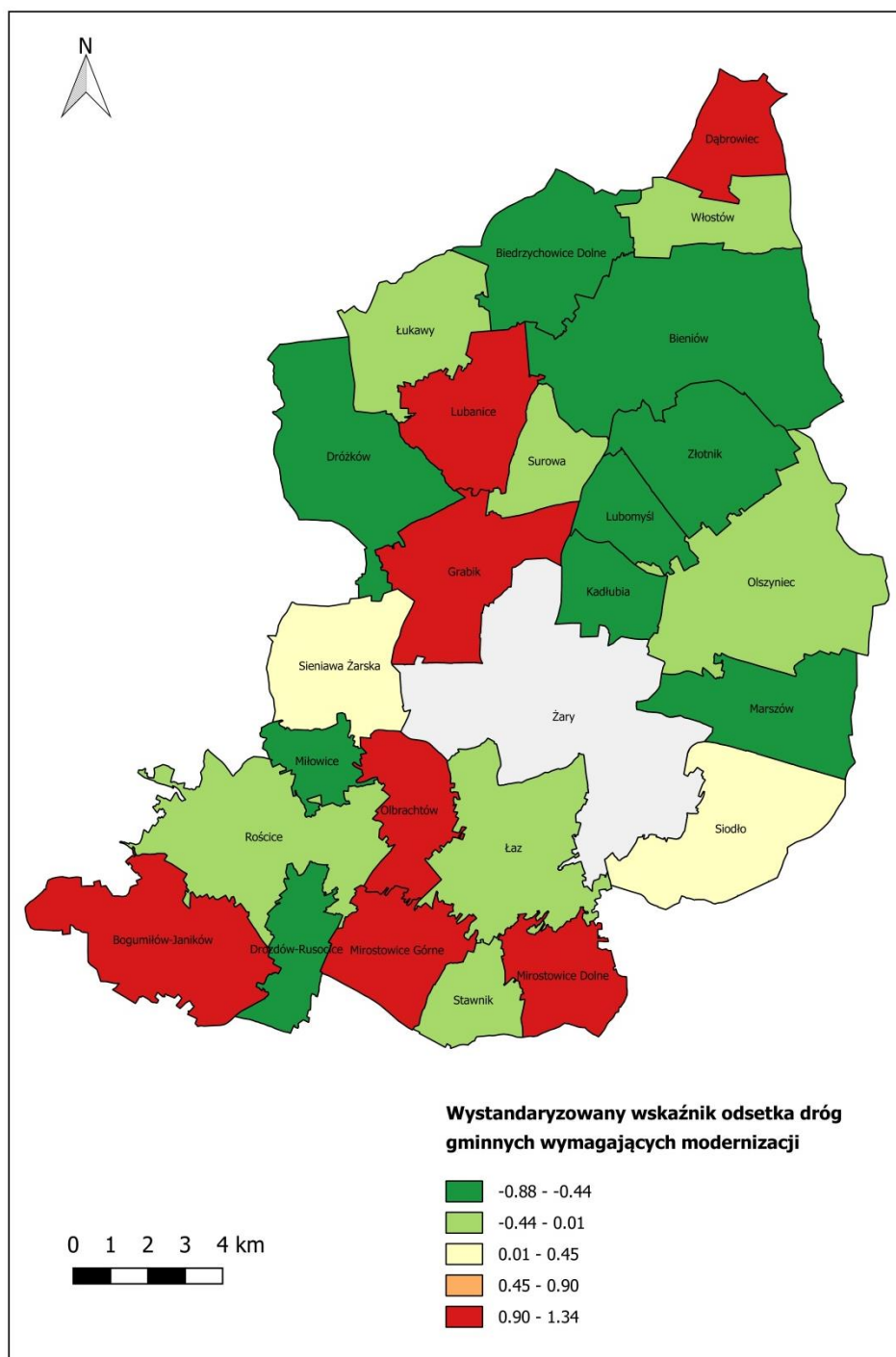
Mapa 10. Wystandaryzowany wskaźnik odsetka oświetlonych dróg publicznych



Źródło: Urząd Gminy Żary, opracowanie własne

Na całym obszarze gminy Żary większość dróg gminnych wymaga poprawy oświetlenia. Najlepsza sytuacja pod tym względem jest w Miłowicach i Olbrachtowie, odpowiednio wartość wskaźnika -2,54 oraz -2,29. Najbardziej niekorzystnie jest we wschodniej części gminy (Kadłubia, Złotnik, Lubomyśl, Olszyniec, Marszów) oraz w sołectwach znajdujących się na obrzeżach gminy m.in. Biedrzychowice Dolne, Rościce i Bogumiłów – Janików.

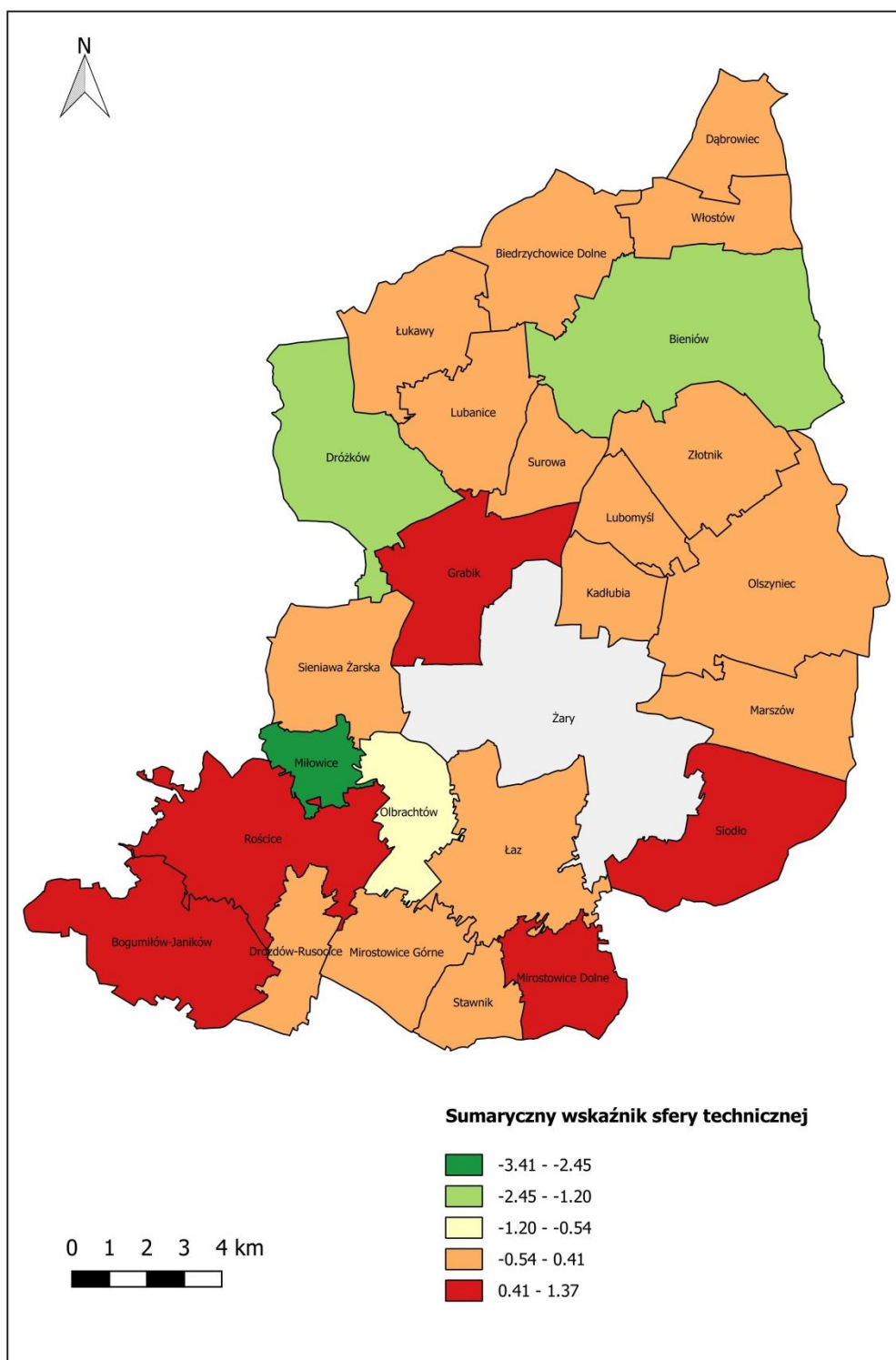
Mapa 11. Wystandaryzowany wskaźnik odsetka dróg gminnych wymagających remontu.



Źródło: Urząd Gminy Żary

Infrastruktura techniczna publicznych dróg gminnych, pomimo przeciętnych wskaźników (według statystycznych danych podanych przez Urząd Gminy Żary) wymaga poprawy. Poparte jest to również przeprowadzoną ankietą wśród dorosłych (największy odsetek 17% ankietowanych zwraca uwagę na zły stan techniczny publicznych dróg gminnych). Najwyższy wskaźnik sugerujący niekorzystną sytuacją ma miejsce na północy gminy w Dąbrowcu (1,34) oraz na południu m.in. w Mirostowicach Górnych i Dolnych, Olbrachtowie i Bogumiłowie-Janikowie (1,34).

Mapa 12. Sumaryczny wskaźnik sfery technicznej



Źródło: Urząd Gminy Żary, opracowanie własne

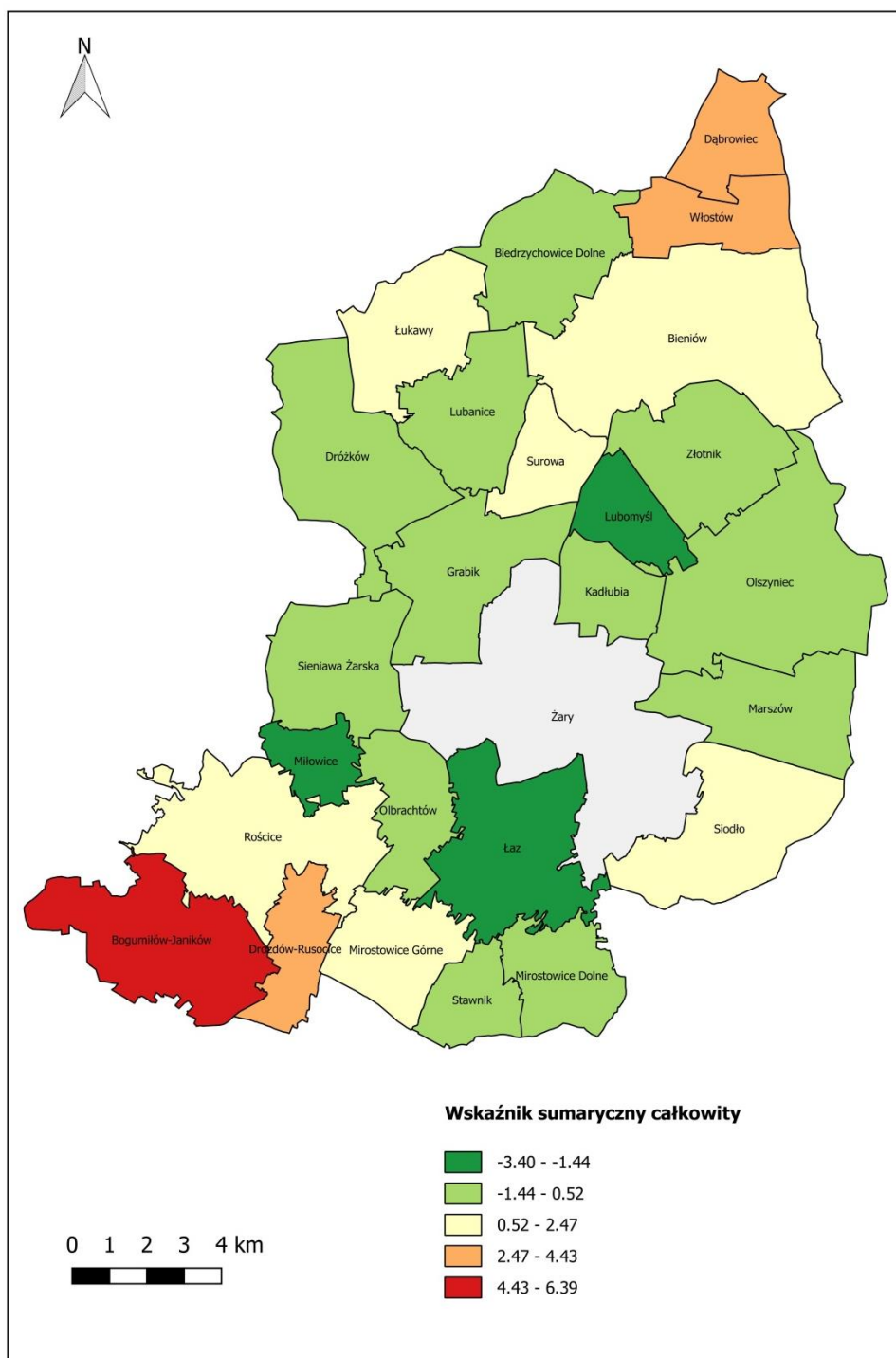
Na sumaryczny wskaźnik sfery technicznej składa się wystandaryzowany wskaźnik odsetka publicznych dróg gminnych oświetlonych oraz odsetek publicznych dróg nadających się do remontu. Analizując gminę pod kątem tej sfery niekorzystnie wypadł Bogumiłów-Janików ze wskaźnikiem 1,37. Kolejne sołectwa osiągają wartości np. Siodło (0,59), Grabik (0,51)

Tabela 12. Wskaźnik sumaryczny w poszczególnych jednostkach terytorialnych

Lp.	Jednostka terytorialna	Liczba ludności	Wskaźnik sumaryczny (Całkowity)
1	Biedrzychowice Dolne	307	-1,17
2	Bieniów	852	1,10
3	Bogumików - Janików	310	6,39
4	Drozdów - Rusocice	132	4,36
5	Drożków	512	-1,01
6	Grabik	994	-0,71
7	Kadłubia	502	-0,72
8	Lubanice	610	-0,21
9	Lubomyśl	497	-1,54
10	Łaz	492	-2,70
11	Łukawy	124	0,82
12	Marzów	462	-0,76
13	Mikowice	297	-3,40
14	Mirostowice Dolne	1166	0,15
15	Mirostowice Górne	465	1,93
16	Olbrachtów	1094	-0,75
17	Olszyniec	360	-1,34
18	Rościce	106	1,77
19	Sieniawa Żarska	1153	0,07
20	Siodko	268	1,78
21	Stawnik	209	0,11
22	Surowa	192	1,23
23	Włostów	228	2,68
24	Dąbrowiec	66	1,97
25	Złotnik	933	0,49
<b>GMINA ŻARY</b>		<b>12361</b>	

Źródło: opracowanie własne

Mapa 13. Sumaryczny wskaźnik (całkowity)



Źródło: Urząd Gminy Żary, GUS, GOPS, Powiatowy Urząd Pracy, Komenda Powiatowa Policji, opracowanie własne

Najbardziej niekorzystna sytuacja, czyli skumulowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej oraz technicznej występuje na południu gminy Żary: w sołectwach Bogumiłów-Janików (6,39), Drozdów-Rusocice (4,36), a także na północy: Dąbrowiec (1,97) oraz Włostów (2,68). Wysoki wskaźnik, charakteryzujący wyżej wymienione miejscowości stał się podstawą do wyznaczenia obszaru rewitalizacji w gminie Żary

Analizując wskaźnik sumaryczny (całkowity) obszarami cechującymi się największym natężeniem zjawisk kryzysowych zidentyfikowanych w poszczególnych sferach są w:

**- sferze społecznej:**

**Bogumiłów-Janików** – wartość sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego: 8,85

**Drozdów -Rusocice** – wartość sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego: 6,32

**Włostów** – wartość sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego: 4,06

**Dąbrowiec** – wartość sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego: 2,78

**Mirostowice Górne** - wartość sumarycznego wskaźnika obciążenia społecznego: 2,61

**- sferze gospodarczej:**

**Bieniów** – wartość wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej: 1,28

**Siodło** - wartość wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej: 1,13

**Lubomyśl** - wartość wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej: 1,04

**Mirostowice Górne** - wartość wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej: 0,95

**Stawnik** - wartość wskaźnika prowadzenia działalności gospodarczej: 0,92

**- sferze technicznej:**

**Bogumiłów-Janików** – wartość sumarycznego wskaźnika sfery technicznej: 1,37

**Siodło** - wartość sumarycznego wskaźnika sfery technicznej: 0,59

**Grabik** - wartość sumarycznego wskaźnika sfery technicznej: 0,51

**Mirostowice Dolne** - wartość sumarycznego wskaźnika sfery technicznej: 0,48

Z przeprowadzonych analiz wynika, że za obszary zdegradowane wymagające rewitalizacji należy uznać poniżej wyszczególnione obszary. Obszary te charakteryzuje duże natężenie negatywnych zjawisk społecznych i z tej przyczyny wymagają dodatkowego wsparcia.

Obszar zdegradowany:

Sołectwa: Bogumiłów-Janików, Drozdów-Rusocice, Włostów, Dąbrowiec, Surowa, Siodło, Rościcie, Mirostowice Górne



Rysunek 4. Zdjęcie lotnicze rejonu Bogumiłów – Janików (źródło: [www.geoportal.gov.pl](http://www.geoportal.gov.pl)).



Rysunek 5. Zdjęcie lotnicze rejonu Drozdów – Rusocice (źródło: [www.geoportal.gov.pl](http://www.geoportal.gov.pl)).



Rysunek 6. Zdjęcie lotnicze rejonu Dąbrowca i Włostowa (źródło: [www.geoportal.gov.pl](http://www.geoportal.gov.pl)).



Obszar rewitalizacji:

Obszar rewitalizacji cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art.9 ust.1 ustawy o rewitalizacji, wyznacza się w sołectwach: Bogumiłów-Janików, Drozdów-Rusocice, Włostów oraz Dąbrowiec.

**Podobszar I – Bogumiłów-Janików, Drozdów-Rusocice**

**Podobszar II – Włostów, Dąbrowiec**

Podobszary poddane procesowi rewitalizacji cechują się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, wśród których wymienić należy:

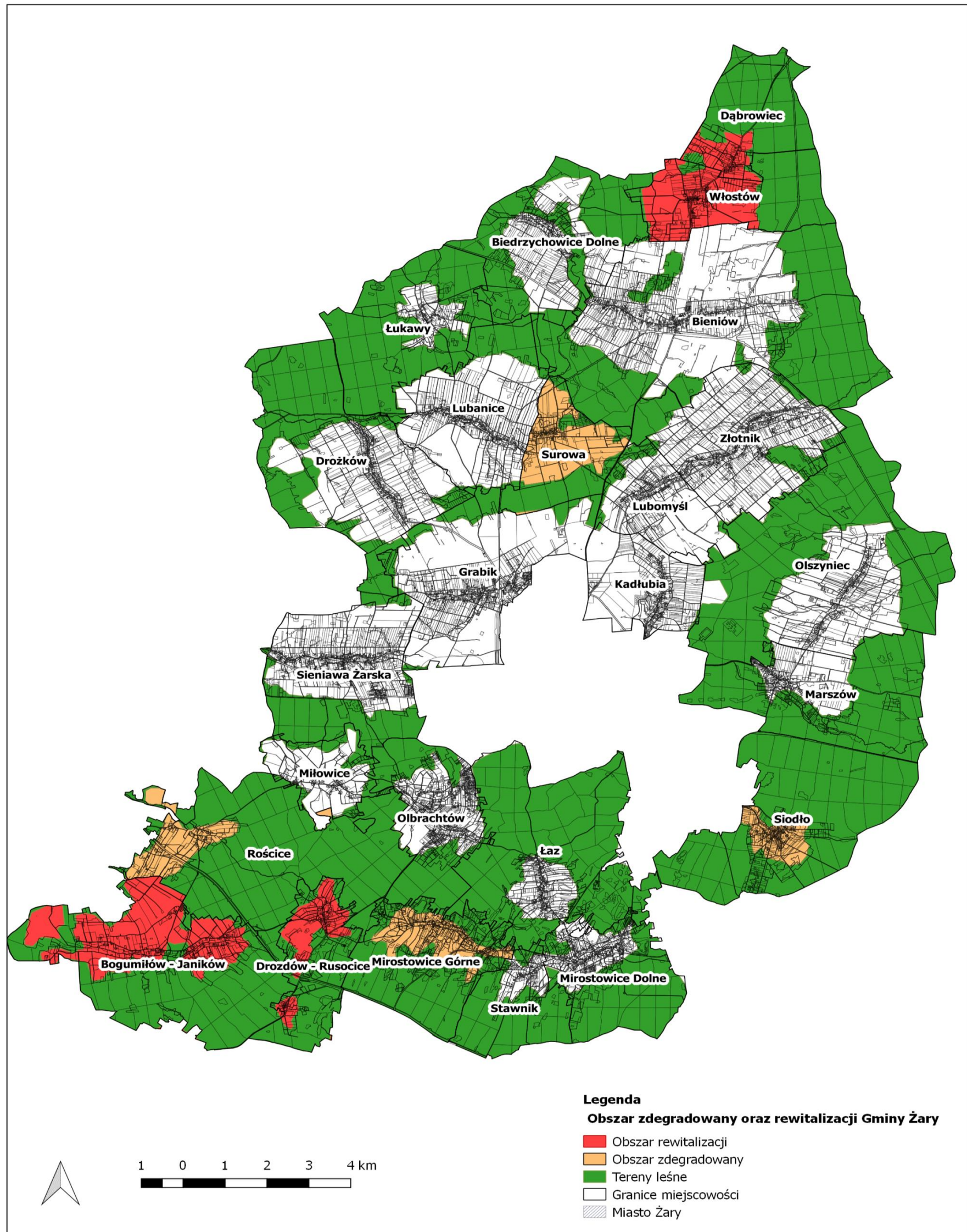
- **Słaba kondycja materialna o której świadczy liczba osób korzystających z pomocy społecznej**
- **Wysokie bezrobocie**
- **Wysoka przestępczość na obszarze rewitalizacji**
- **Słaba aktywność gospodarcza mieszkańców**
- **Niezadawalający standard przestrzeni publicznej**
- **Niedostateczna infrastruktura sportowa i rekreacyjna na obszarze rewitalizacji**
- **Niewystarczająca i nie w pełni gwarantująca zapotrzebowanie i bezpieczeństwo infrastruktura oświatowa**
- **Niewystarczająca liczba miejsc na obszarze rewitalizacji pełniących funkcje integracyjne**

Problemy wymieniane powyżej wynikają z wykonanej analizy delimitacyjnej i przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Wykazują potrzebę stworzenia kompleksowego podejścia do kwestii trwałej peryferyzacji obszarów i marginalizacji dużych grup mieszkańców zdegradowanych społecznie i ekonomicznie sołectw poprzez działania inspirujące rozwój nowych funkcji obszarów problemowych oraz przywrócenie terenom zdegradowanym utraconych funkcji społeczno-gospodarczych.

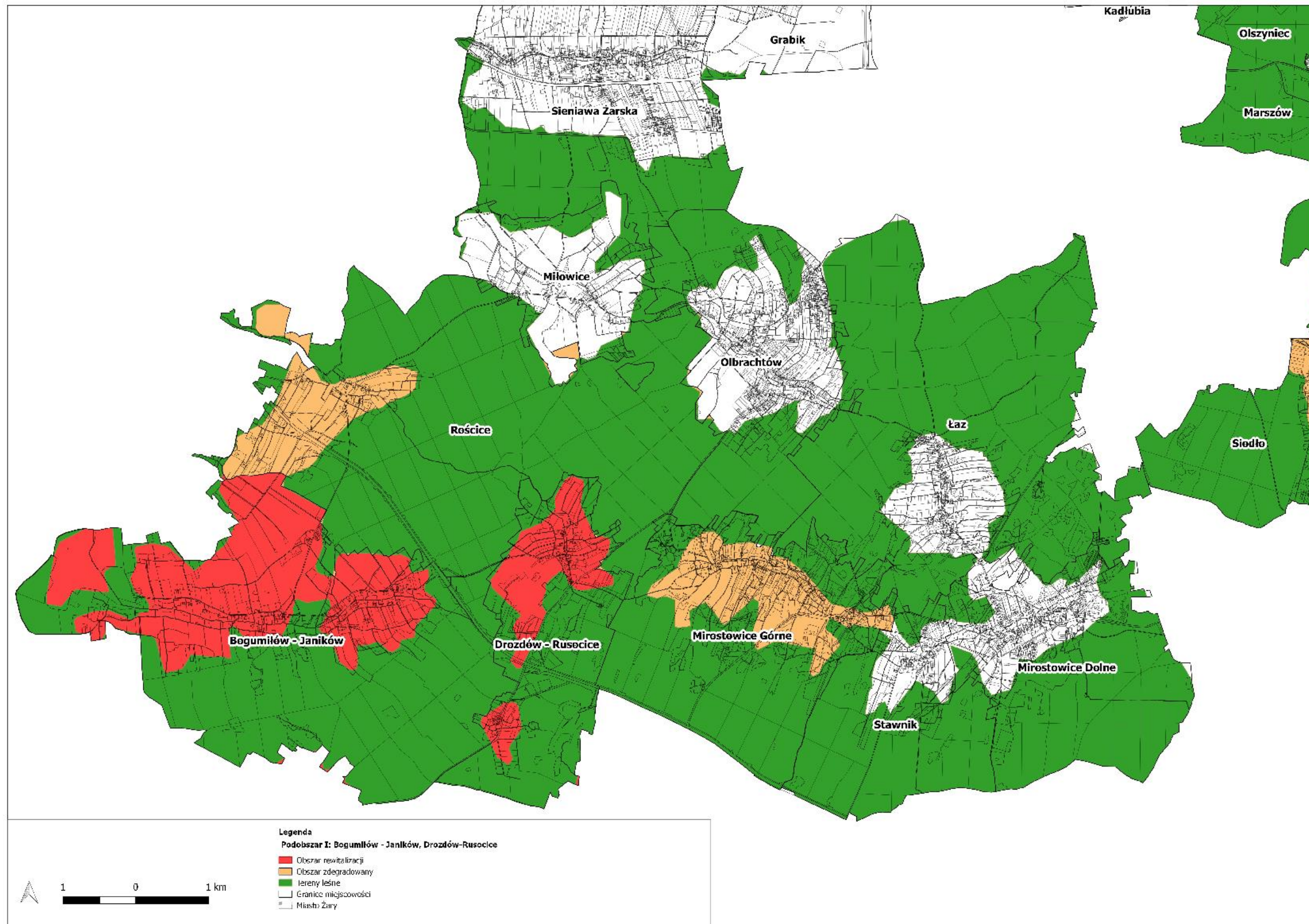
Wybór podobszarów rewitalizacji na obszarze zdegradowanym jest zgodny z zasadą koncentracji programu rewitalizacji, w szczególności koncentracji terytorialnej, gdyż wszystkie podobszary pozwalają na skupienie działań rewitalizacyjnych, co przyniesie trwałe i realne zmiany na wyznaczonym obszarze.

Mapa 14. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wraz z podobszarami



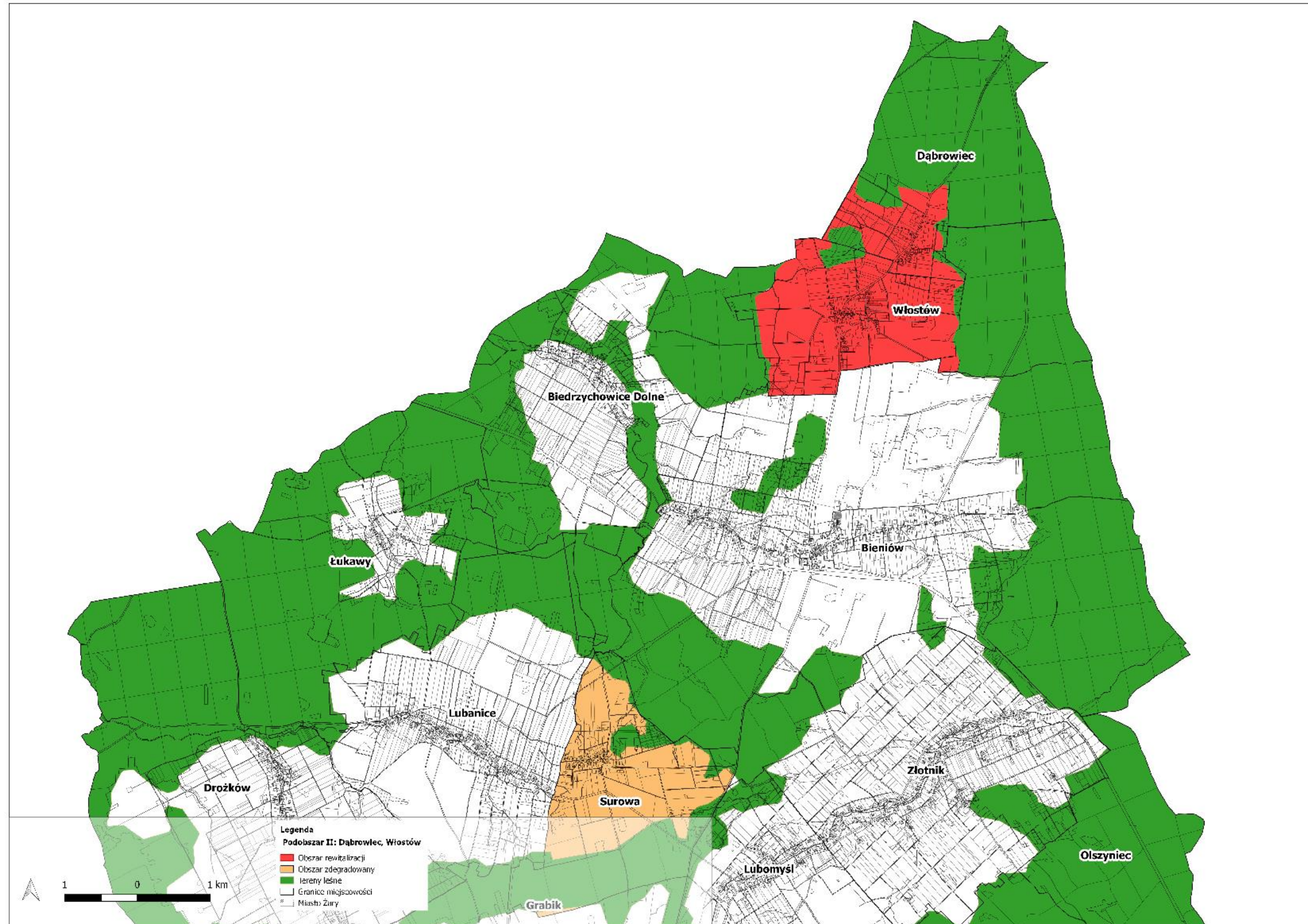
Źródło: opracowanie własne

Mapa 15. Podobszar rewitalizacji I – Bogumiłów-Janików oraz Drozdów-Rusocice



Źródło: opracowanie własne

Mapa 16. Podobszar rewitalizacji II – Dąbrowiec i Włostów



Źródło: opracowanie własne

Wstępnie wytyczony obszar rewitalizacji obejmujący 2 podobszary, na których realizowane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowanych w poszczególnych jednostkach terytorialnych, wynosi **3 729 ha**, co stanowi **12,69%** powierzchni gminy Żary. Liczba ludności zamieszkała na tym obszarze wynosi **736 osób**, co stanowi **5,95%** ludności gminy Żary

Powierzchnia gminy Żary – 29 373 ha – 20% - 5 874,60 ha powierzchni gminy

Ludność gminy Żary – 12 351 mieszkańców – 30% - 3 705 mieszkańców

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Art. 10. 2.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

## 6. Założenia lokalnego programu rewitalizacji gminy Żary

### 6.1. Wizja rewitalizacji

#### WIZJA

**Obszar rewitalizacji Gminy Żary miejscem przyjaznym mieszkańcom, aktywizującym osoby starsze, w pełni wykorzystującym swoje walory, dającym możliwość podniesienia standardu życia i rozwoju społecznego oraz zagwarantowania bezpieczeństwa i ograniczenia występowania przestępczości.**

**Sprzyjającym rozwojowi zawodowemu w postaci wsparcia w procesie otwierania działalności gospodarczych i zmniejszeniu zjawiska bezrobocia.**

**Stwarzającym wiele możliwości spędzania wolnego czasu poprzez kulturę oraz sport, co stanie się bodźcem integracyjnym i stanowić będzie sposobność do uaktywnienia wskazanych obszarów.**

#### DEKLARACJA WIZJI

**Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie tworzył dodatkową przestrzeń do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całej gminy, podnosząc jej atrakcyjność społeczną, inwestycyjną oraz jakość życia jej mieszkańców.**

## 6.2. Misja rewitalizacji

### MISJA

**Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Żary poprzez wspieranie równomiernego rozwoju we wszystkich obszarach gminy, przy jednoczesnej równowadze pomiędzy aktywnością społeczną mieszkańców, a ochroną środowiska naturalnego**

### DEKLARACJA MISJI

**Cele zmierzać będą do budowania obrazu gminy Żary, jako otwartej oraz transparentnej w stosunku do potrzeb i oczekiwań jej mieszkańców.**

## 6.3. Cele rewitalizacji

**Głównym celem** Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 jest podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji, jako przestrzeni życiowej i zawodowej oraz ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, bezrobociu, niskiej aktywności społecznej, przemocy, przestępczości. Ważnym aspektem jest także wzrost poziomu rozwoju oraz bezpieczeństwa.

Kwantyfikowalność celu stanowić będzie liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych, integracyjnych odbywających się na terenie obszaru rewitalizacji, a także liczba osób, które wezmą udział w poszczególnych projektach społecznych.

Tabela 13. Cele rewitalizacji

Cele szczegółowe	Kierunki działań
1. Aktywne i nowoczesne społeczeństwo	1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 1.3. Poprawa warunków i jakości edukacji 1.4. Poprawa bezpieczeństwa wśród mieszkańców i ograniczenie przestępczości
2. Wykorzystanie walorów Gminy dla rozwoju gospodarczego i poprawy jakości życia	2.1. Wspieranie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników 2.3. Uporządkowanie i ożywienie przestrzeni publicznej

#### **6.4. Planowane działania na obszarze rewitalizacyjnym**

Realizacja działań inwestycyjnych w polach interwencji objętych Programem Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 winna służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców oraz ożywieniu gospodarczemu i społecznemu.

Działania zaplanowane na obszarze rewitalizacji zorientowane są przede wszystkim na aktywizację społeczności lokalnej poprzez rozszerzenie pracy socjalnej, współpracę różnych instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością społeczną w gminie oraz instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej, takich jak: kultura, oświata czy bezpieczeństwo. Działania o charakterze społecznym polegać będą zatem na: wzmocnieniu postaw aktywnych w sferze społecznej i indywidualnej, tworzeniu systemu wsparcia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz pracy socjalnej połączonej ze stymulowaniem postaw przedsiębiorczych i prospołecznych wśród lokalnej społeczności.

Głównym celem podejmowanych działań inwestycyjnych będzie zmiana dotychczasowych funkcji i dostosowania terenu oraz znajdujących się tam obiektów do nowych potrzeb w zakresie kultury, oświaty, rekreacji, sportu, bezpieczeństwa i infrastruktury. Realizacja pozostałych zamierzeń rewitalizacyjnych przyczyni się także do zmniejszenia dysproporcji występujących pomiędzy rozwojem obszaru rewitalizacji Gminy Żary w odniesieniu do ośrodków o podobnym potencjale społeczno-gospodarczym w regionie.



**6.4.1. Zadania inwestycyjne**

<b>Zadanie 1</b>		
<b>Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego</b>		
Budowa Centrum kulturalno-edukacyjnego w sołectwie Drozdów - Rusocice wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną		
<b>Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu</b>		
Przedmiotem projektu jest stworzenie mieszkańcom sołectwa Drozdów – Rusocice miejsca spotkań i integracji, poprzez budowę Centrum kulturalno – edukacyjnego wraz z infrastrukturą techniczną (droga dojazdowa, oświetlenie, instalacja wodno-kanalizacyjna). W ramach zadania planowane jest opracowanie dokumentacji technicznej		
<b>Koszt inwestycji</b>		
Szacunkowy koszt: 500 000 zł	<b>Podmiot realizujący</b> Gmina Żary	<b>Harmonogram realizacji</b> 2017-2020
<b>Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji</b>		
<p>Przedsięwzięcie jest zadaniem które staje naprzeciw zdiagnozowanym problemom na obszarze rewitalizacji czyli braku miejsc, w których mieszkańcy mogliby realizować swoje projekty w zakresie kultury czy też edukacji.</p> <p>Przedsięwzięcie zaplanowano w odpowiedzi na problem niskiej aktywności społecznej, braku poczucia więzi społecznych i tożsamości lokalnej.</p> <p>Z uwagi na znaczne oddalenie Drozdowa od miasta Żary, słabo rozwinięty system połączeń komunikacyjnych, mieszkańcy obszaru mają utrudniony dostęp do obiektów użyteczności publicznej w Żarach, z kolei gminne biblioteki, szkoły i boiska sportowe skoncentrowane są w kilku największych wsiach.</p> <p>Drozdów jest jedną z niewielu miejscowości na terenie gminy, w której nie ma świetlicy wiejskiej, gdzie społeczność mogłaby uczestniczyć w różnych działaniach społecznych, realizować własne pomysły kulturalne, edukacyjne i społeczne.</p>		
<b>Rezultaty</b>		
<ul style="list-style-type: none"><li>- zwiększona liczba imprez kulturalnych przedsięwzięć edukacyjnych</li><li>- podniesiony poziom integracji społeczności lokalnej</li></ul>		
<b>Proponowany sposób pomiaru rezultatu</b>		
<ul style="list-style-type: none"><li>- liczba spotkań,</li><li>- liczba wydarzeń kulturalnych,</li><li>- liczba szkoleń, warsztatów lub spotkań,</li></ul>		
<b>Cel</b>		
<ul style="list-style-type: none"><li>- przeciwdziałanie patologiom społecznym, zwiększenie poziomu integracji mieszkańców Drozdowa i okolic,</li><li>- aktywizacja mieszkańców i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego,</li><li>- poszerzenie oferty na aktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież i seniorów</li><li>- odbudowa więzi społecznych,</li><li>- zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego</li><li>- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców gminy</li><li>- podniesienie standardów świadczonych usług</li><li>- poprawa jakości życia mieszkańców.</li></ul>		
<b>Kierunki działań w ramach celów szczegółowych</b>		
<ol style="list-style-type: none"><li>1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej</li><li>1.3. Poprawa warunków i jakości edukacji</li><li>2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników</li><li>2.3. Uporządkowanie i ożywienie przestrzeni publicznej</li></ol>		
<b>Wskaźniki</b>		
<ul style="list-style-type: none"><li>- sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego</li></ul>		

**Źródło finansowania**

Budżet gminy Żary, środki zewnętrzne w ramach RPO WL 2014-2020, PO Infrastruktura i Środowisko, Fundusz Norweski, Fundusz Szwajcarski

**Zadanie 2****Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego**

Budowa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w sołectwie Bogumiłów – Janików.

**Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Budowa siłowni zewnętrznej, placu zabaw, zadaszanej altany, ławek.

**Koszt inwestycji****Podmiot realizujący****Harmonogram realizacji**

Szacunkowy koszt:  
120 000 zł

Gmina Żary

2018-2020

**Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Bogumiłów – Janików jest sołectwem najbardziej wysuniętym na południe i jednocześnie znacznie oddalonym od miasta Żary. Funkcjonuje tylko jedno połączenie komunikacji autobusowej z Bogumiłowa do Żar i z powrotem (godz. 7.00 i 16.00). Jest to obszar o największym natężeniu negatywnych zjawisk jak: ubóstwo, bezrobocie, niski poziom wykształcenia, dziedziczna niezaradność życiowa, niepełnosprawność intelektualna i fizyczna, niska samoocena, brak motywacji do działania, problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz alkoholizm to najpoważniejsze problemy tego obszaru. Dzieci i młodzież nie mają miejsca, aby spędzać wolny czas, odreagować stres i integrować się ze swoim środowiskiem. Infrastruktura rekreacyjna byłaby miejscem spotkań i integracji społeczności lokalnej. Tego typu zadanie inwestycyjne wpływają na społeczeństwo, gdyż dzięki niemu istnieje duża szansa na zapobieganie i przeciwdziałanie zagrożeniom społecznym wśród młodzieży, które wynikają często z braku możliwości spędzania czasu wolnego. Młodzież często z braku możliwości sięga po alkohol lub narkotyki, które mogą powodować patologie społeczne.

**Rezultaty**

- wzrost liczby osób korzystających z nowej infrastruktury rekreacyjnej służącej integracji społecznej,
- poprawa wizerunku obszaru Bogumiłów – Janików,
- zwiększenie atrakcyjności miejscowości,
- wzrost integracji mieszkańców obszaru

**Proponowane sposoby pomiaru rezultatu**

- liczba osób korzystających z obiektów sportowych, - liczba imprez plenerowych organizowanych na obiekcie

**Cel**

- stworzenie infrastruktury rekreacyjnej służącej integracji społeczności lokalnej,
- pobudzenie aktywności społeczno-gospodarczej,
- integracja społeczna,
- rozwój organizacji społecznych promujących zdrowy tryb życia,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia,
- poprawa jakości życia mieszkańców

**Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

- 1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej
- 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników
- 2.3. Uporządkowanie i ożywienie przestrzeni publicznej

**Wskaźniki**

- sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego

**Źródło finansowania**

Budżet gminy Żary, środki zewnętrzne w ramach RPO WL 2014-2020, Budżet RP w ramach programu rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej

### Zadanie 3

#### **Tytuł przedsięwzięcia inwestycyjnego**

Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej w sołectwie Włostów-Dąbrowiec

#### **Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Budowa boiska sportowego do piłki nożnej i siatkowej, placu zabaw dla dzieci, siłowni zewnętrznej. Modernizacja drogi gminnej prowadzącej do nowej infrastruktury na odcinku ok 100 mb wraz z budową oświetlenia

#### **Koszt inwestycji**

Szacunkowy koszt:  
140 000 zł

#### **Podmiot realizujący**

Gmina Żary

#### **Harmonogram realizacji**

2018-2020

#### **Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Na obszarze sołectwa występuje duże natężenie negatywnych zjawisk, m.in. duża stopa bezrobocia a także w zakresie przestępczości i ataków wandalizmu. Nie działają żadne organizacje pozarządowe, które mogłyby integrować społeczność lokalną. Istnieje potrzeba stworzenia atrakcyjnych ofert spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży. Infrastruktura rekreacyjna byłaby miejscem spotkań i integracji społeczności lokalnej. Tego typu zadanie inwestycyjne wpływają na społeczeństwo, gdyż dzięki niemu istnieje duża szansa na zapobieganie i przeciwdziałanie problemom społecznym, które wynikają często wśród młodzieży z braku możliwości spędzania czasu wolnego.

#### **Rezultaty**

- wzrost liczby osób korzystających z nowej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej służącej integracji społecznej,
- poprawa wizerunku obszaru Włostów – Dąbrowiec,
- zwiększenie atrakcyjności miejscowości,
- wzrost integracji mieszkańców obszaru

#### **Proponowane sposoby pomiaru rezultatu**

- liczba osób korzystających z obiektów sportowych, - liczba imprez plenerowych organizowanych na obiekcie

#### **Cel**

- stworzenie infrastruktury rekreacyjnej służącej integracji społeczności lokalnej,
- pobudzenie aktywności społeczno-gospodarczej,
- integracja społeczna,
- rozwój organizacji społecznych promujących zdrowy tryb życia,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia,
- poprawa jakości życia mieszkańców

#### **Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

- 1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej
- 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników
- 2.3. Uporządkowanie i ożywienie przestrzeni publicznej

#### **Wskaźniki**

- sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego

#### **Źródło finansowania**

Budżet gminy Żary, środki zewnętrzne w ramach RPO WL 2014-2020, Budżet RP, w ramach programu rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej

## 6.4.2. Zadania społeczne

### Podstawowe zadania społeczne

<b>Zadanie 1</b>		
<b>Tytuł przedsięwzięcia społecznego</b>		
Aktywna integracja kluczem do sukcesu		
<b>Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu</b>		
<p>Projekt swoje działania skupiać będzie na aktywizacji społeczno-zawodowej grupy klientów GOPS zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszar rewitalizacji gminy Żary. W ramach projektu podejmowane będą następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- realizacja Programu Aktywności Lokalnej;</li><li>- piknik integracyjny;</li><li>- organizacja szkoleń i kursów zawodowych, staży</li></ul> <p>Wsparcie w ramach aktywizacji zawodowej będzie realizowane w formie szkoleń i kursów. Projektodawca zakłada, że co najmniej 30% osób objętych wsparciem uzyska kwalifikacje po zakończeniu udziału w projekcie, a co najmniej 14% podejmie pracę w okresie 4 tygodni od zakończenia udziału w projekcie. Takie rozwiązanie wzmocni potencjał zawodowy, a w konsekwencji może mieć przełożenie na możliwość aktywnego powrotu na rynek pracy. Rekrutacja uczestników poprzedzi kampania informacyjno-promocyjna.</p>		
<b>Koszt inwestycji</b>	<b>Podmiot realizujący</b>	<b>Harmonogram realizacji</b>
Szacunkowy koszt: 253 000 zł	GOPS Żary	2017-2018
<b>Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji</b>		
<p>Planowany obszar rewitalizacji pokrywa się z obszarem wzmoczonych działań GOPS Żary w ramach wskazanego projektu na rzecz osób i rodzin wykluczeniem społecznym. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na obszarze rewitalizacji obserwujemy dużą koncentrację takich zjawisk jak ubóstwo ( liczba osób korzystających z pomocy społ.), bezrobocie. Projekt jest skierowany do wszystkich mieszkańców gminy, a w szczególności do społeczność zamieszkujących obszary planowane do rewitalizacji i tam również będą organizowane spotkania, tj. w miejscowościach Bogumiłów, Janików, Drozdów, Rusocice oraz Dąbrowiec i Włostów.</p> <p>Celem projektu jest aktywizacja i pomoc osobom chcącym założyć własną działalność gospodarczą na każdym etapie procedury, począwszy od ukierunkowania mieszkańców na konkretną branżę w której chcą pracować lub niszę gospodarczą w regionie, po wszelkiego rodzaju szkolenia biznesowe, kończąc na formalnościach urzędowych, które są obligatoryjne. W zajęciach uczestniczyć będą także osoby starsze, gdyż są najbardziej doświadczone, będą mogli pomagać swoim najbliższym w podejmowaniu działań związanych z aktywizacją zawodową i kreowanie interesującego biznesu.</p> <p>Na terenach objętych rewitalizacją obserwujemy również małą liczbę organizacji pozarządowych działających na rzecz społeczności. Realizowany projekt może częściowo uzupełnić tę lukę oraz pobudzić społeczność lokalną i zainspirować ją do działania, w tym do zakładania stowarzyszeń działających na rzecz tych społeczności.</p>		
<b>Rezultaty</b>		
Wzrost aktywności społeczno-zawodowej, w tym wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Każdy uczestnik projektu otrzyma wsparcie przy pomocy co najmniej jednej z form wsparcia: kontrakt socjalny lub równoważny i program aktywności lokalnej.		
<b>Proponowane sposoby pomiaru rezultatu</b>		
- liczba osób biorących udział w projekcie		

**Cel**

- aktywizacja mieszkańców,
- ograniczenie zjawiska bezrobocia,
- zwiększenie liczby zakładanych działalności gospodarczych,
- ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego,
- poszerzenie oferty na aktywne spędzanie wolnego czasu,
- odbudowa więzi społecznych,
- zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- wsparcie rozwoju zasobów społecznych,
- promocja integracji i włączenia społecznego

**Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

- 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 1.3. Poprawa warunków i jakości edukacji
- 2.1. Wspieranie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu
- 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników

**Wskaźniki**

- odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które podjęły zatrudnienie – 22%
- odsetek osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które dokonały postępu w aktywizacji społecznej – 34%
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 8
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 10
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 4
- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 26
- liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 5

**Źródło finansowania**

Budżet gminy Żary, środki zewnętrzne w ramach RPO WL 2014-2020, działanie 7.5, Fundusz Inicjatyw Społecznych, Fundusz Norweski, Fundusz Szwajcarski, inwestor prywatny

**Zadanie 2****Tytuł przedsięwzięcia społecznego**

Nie – przemocy, Tak – pomocy

**Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Zadanie polega na prowadzeniu indywidualnych konsultacji przez wykwalifikowanych specjalistów w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym działającym przy GOPS w Żarach. W ramach projektu będą prowadzone spotkania terapeutyczne z psychologiem i terapeutą, będzie działała grupa wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz dyżury pracowników socjalnych w miejscowościach najbardziej oddalonych od Żar, takich jak Bogumiłów, Rościce, Włostów, Biedrzychowice, Miłowice. Wsparcie kierowane jest głównie do mieszkańców obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W ramach dyżurów mieszkańcy tych i okolicznych miejscowości będą mogli uzyskać porady i pomoc dotyczące zjawiska przemocy, a także inne informacje dotyczące działalności OPS.

**Koszt inwestycji****Podmiot realizujący****Harmonogram realizacji**

Szacunkowy koszt:  
13 940 zł

GOPS Żary

VI-XII 2017 r.

**Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Projekt skierowany jest do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym a jego celem jest m.in. przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności do działań profilaktycznych.

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że wiedza na temat dostępności do działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Żary jest uboga. Większość odbiorców projektu pochodzi ze środowisk popegeerowskich oddalonych od miasta Żary, mających utrudniony dostęp do określonych specjalistów.

W ramach projektu prowadzony będzie monitoring rodzin w których występuje przemoc lub zagrożonych jej występowaniem. Połączenie działań GOPS oraz policji będzie istotnym czynnikiem w niwelacji tego typu zjawisk o charakterze wykroczeń lub przestępstw

#### **Rezultaty**

Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców narażonych na zjawisko przemocy, zwiększenie aktywności społecznej, odbudowanie więzi, integracja społeczna

#### **Proponowane sposoby pomiaru rezultatu**

- liczba osób biorących udział w projekcie

#### **Cel**

- aktywizacja społeczna mieszkańców,
- ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego,
- odbudowa więzi społecznych,
- promocja integracji społecznej

#### **Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

1.4. Poprawa bezpieczeństwa wśród mieszkańców i ograniczenie przestępczości

#### **Źródło finansowania**

Środki własne, dotacja Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej.

### **Zadanie 3**

#### **Tytuł przedsięwzięcia społecznego**

Dzień Seniora

#### **Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Spotkanie w ramach Dnia Seniora skierowane będzie w szczególności do mieszkańców obszaru rewitalizacji, tj. miejscowości Bogumiłów, Janików, Drozdów i Rusocice. Ze względu na to, że w tych miejscowościach nie ma świetlicy, gdzie społeczność lokalna mogłaby się spotkać, Dzień Seniora zostanie zorganizowany na świetlicy wiejskiej w Miłowicach – miejscowości centralnie położonej wobec miejscowości znajdujących się na obszarze planowanym do rewitalizacji. Spotkanie ma na celu nie tylko aktywizację osób starszych ale również propagowanie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie przestępczości. W związku z tym podczas spotkania zaplanowano dyskusję z dzielnicowym na temat zagrożeń mogących dotknąć osoby starsze, takich jak kradzieże, oszustwa itp.

#### **Koszt inwestycji**

#### **Podmiot realizujący**

#### **Harmonogram realizacji**

Szacunkowy koszt:  
4000 zł

Gmina Żary

X 2017 r.

#### **Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w miejscowościach Bogumiłów, Rościce, Rusocice, Janików, Drozdów zauważamy zmniejszona aktywność osób starszych. W miejscowościach objętych projektem w odniesieniu do innych sołectw z terenu Gminy Żary zauważa się duże dysproporcje w życiu społecznym tej grupy. Na tych terenach nie funkcjonują koła gospodyń czy organizacje pozarządowe, brak szkół, bibliotek i innych ośrodków kultury, sportu czy rekreacji. Organizowanie spotkań i różnego rodzaju wydarzeń dla seniorów będzie ważnym

czynnikami, który będzie minimalizować ich poczucie „starzenia się”. Osoby starsze mogą poczuć się doceniane co sprawi, że na nowo staną się aktywni.

W ramach projektu prowadzone będą także zajęcia z edukacji na temat potencjalnych zagrożeń jakie w obecnych czasach mogą napotkać osoby starsze. Zwiększenie świadomości tej grupy społecznej na temat wyłudzeń i oszustów podszywających się m.in. pod członków rodzin ograniczy przestępczość występującą na wskazanym terenie.

Obszar ten wpisuje się w obszar zdegradowany przeznaczony do rewitalizacji. Zadanie będzie realizowane w miejscowości poza obszarem rewitalizacji, jednak uczestniczyć w projekcie będą mieszkańcy podobszaru rewitalizacji w skład którego wchodzi jednostki: Bogumiłów, Janików, Drozdów oraz Rusocice.

#### **Rezultaty**

Wzrost zdolności zatrudnienia, zwiększenie aktywności społecznej, odbudowanie więzi ze społecznością lokalną, usamodzielnienie się.

#### **Proponowane sposoby pomiaru rezultatu**

- liczba osób biorących udział w projekcie

#### **Cel**

- aktywizacja mieszkańców,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- poszerzenie oferty na aktywne spędzanie wolnego czasu,
- odbudowa więzi społecznych,
- zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego,
- poprawa jakości życia mieszkańców,

#### **Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

- 1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej
- 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 1.4. Poprawa bezpieczeństwa wśród mieszkańców i ograniczenie przestępczości

#### **Źródło finansowania**

Środki własne

## **Zadanie 4**

### **Tytuł przedsięwzięcia społecznego**

Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

### **Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Świetlica w Bieniowie dla dzieci z terenów: Bieniów, Biedrzychowice, Włostów, Dąbrowiec, tj. m.in. z terenów objętych rewitalizacją. Dzięki działającej świetlicy dzieci mają gdzie rozwijać swoje zainteresowania, odrabiać lekcje i spędzać wolny czas. Takie działania mają na celu również ograniczenie przestępczości wśród młodzieży oraz przeciwdziałanie zjawiska agresji, w tym również spożywaniu alkoholu czy środków odurzających.

### **Koszt inwestycji**

Szacunkowy koszt:  
15 000 zł

### **Podmiot realizujący**

Gmina Żary

### **Harmonogram realizacji**

VI-XII 2017, 2018, 2019 r.

### **Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w miejscowościach Bieniów, Biedrzychowice, Włostów, Dąbrowiec brakuje miejsc, w których dzieci mogłyby spędzać swój wolny czas. Przystosowanie lokali do pełnionej funkcji pozwoli najmłodszym mieszkańcom Gminy Żary na rozwój intelektualno-ruchowy.

Wsparcie skierowane jest do dzieci i młodzieży z obszaru Bieniowa i Biedrzychowic oraz obszaru planowanego do rewitalizacji – miejscowości Włostów i Dąbrowiec, z których pochodzą dzieci uczęszczające do szkoły w Bieniowie. Świetlica w tejże miejscowości pełniąca rolę placówki wsparcia dziennego, prowadzona jest przez organizację pozarządową a jej działanie

współfinansowane jest ze środków Gminy. Realizacja projektu da szansę osobom młodym wyrwać się z czyhających na nich niebezpieczeństw w postaci spożywania alkoholu czy też zażywania narkotyków co powodować może niekontrolowane zachowania przyczyniające się m.in. do popełniania wykroczeń lub przestępstw.

**Rezultaty**

Zwiększenie aktywności społecznej, poprawa jakości życia społeczności lokalnej, zmniejszenie bezrobocia, poprawa bezpieczeństwa

**Proponowane sposoby pomiaru rezultatu**

- liczba osób biorących udział w projekcie

**Cel**

- aktywizacja mieszkańców,
- ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- zmniejszenie bezrobocia,
- poszerzenie oferty na aktywne spędzanie wolnego czasu,
- poprawa jakości życia mieszkańców,

**Kierunki działań w ramach celów szczegółowych**

- 1.1. Integracja społeczna poprzez rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej
- 1.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- 1.3. Poprawa warunków i jakości edukacji
- 1.4. Poprawa bezpieczeństwa wśród mieszkańców i ograniczenie przestępczości
- 2.1. Wspieranie aktywizacji zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu
- 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników

**Źródło finansowania**

Środki własne, dofinansowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

**Dodatkowe zadania społeczne**

**Zadanie 1**

**Tytuł przedsięwzięcia społecznego**

Zajęcia samoobrony dla dzieci, młodzieży i dorosłych

**Zakres rzeczowy wraz z opisem projektu**

Cykliczne kursy samoobrony dla dzieci, młodzieży i dorosłych połączone z propagowaniem sportu oraz zdrowego trybu życia. Wsparcie kierowane jest do społeczności zamieszkującej Bieniów oraz okoliczne miejscowości podobszaru rewitalizacji – Włostów oraz Dąbrowiec. Projekt przewiduje realizację kursów przez 4 lata

**Koszt inwestycji**

**Podmiot realizujący**

**Harmonogram realizacji**

Szacunkowy koszt:  
24 000 zł

UKS Karate „SEIKEN”

VII – VIII 2017  
VII – VIII 2018  
VII – VIII 2019  
VII – VIII 2020

**Uzasadnienie wyboru zadania do realizacji**

Niewystarczająca ilość i dostępność zajęć z samoobrony i ogólnorozwojowych na terenie gminy Żary. Realizacja zadania stanowić będzie doskonałą możliwość integracji społecznej. Najważniejszymi aspektami związanymi z projektem jest wzrost aktywności fizycznej i propagowanie zdrowego stylu życia wśród lokalnej społeczności we wszystkich grupach wiekowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa o siebie i swoich najbliższych, a także możliwość spotykania się z ludźmi, otwieranie się na relacje z drugim człowiekiem

**Rezultaty**



Wzrost abstynencji, rozwój zdrowego trybu życia, większa pewność siebie po ukończeniu kursów przez uczestników, nabyte umiejętności w zakresie samoobrony, wzrost poczucia bezpieczeństwa
<b>Cel</b>
Promowanie zdrowego stylu życia, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa u społeczności Bieniowa i okolic
<b>Kierunki działań w ramach celów szczegółowych</b>
1.4. Poprawa bezpieczeństwa wśród mieszkańców i ograniczenie przestępczości 2.2. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników
<b>Wskaźniki</b>
- wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców
<b>Źródło finansowania</b>
Środki UKS Karate SEIKEN, środki GBP w Bieniowie, MSiT – Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów

W Programie Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 zapewniona została komplementarność problemowa. Wybrane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane są z działaniami typowo o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym oraz aktywizującym mieszkańców podobszarów rewitalizacji). Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia, zagwarantują oddziaływanie na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach.

Poniżej przedstawiona została matryca powiązań poszczególnych zadań inwestycyjnych i społecznych.

Matryca powiązań

		Zadania społeczne podstawowe				Zadania społeczne dodatkowe
		Aktywna integracja kluczem do sukcesu	Nie – przemocy, Tak – pomocy	Dzień Seniora	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Zajęcia samoobrony dla dzieci, młodzieży i dorosłych
Zadania inwestycyjne	Budowa Centrum kulturalno-edukacyjnego w sołectwie Drozdów - Rusocice wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną	X		X		
	Budowa infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej w sołectwie Bogumiłów – Janików	X	X			
	Budowa infrastruktury rekreacyjno-sportowej w sołectwie Włostów-Dąbrowiec	X			X	X

Powyżej przedstawiono listę projektów, które na etapie opracowywania programu rewitalizacji możliwe były do zdefiniowania. Nie oznacza to jednak, że lista ta jest zamknięta. Poniżej zdefiniowano katalog typów potencjalnie realizowanych projektów, które wzmacniać będą realizację celów rewitalizacji. W szczególności za przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą uznawane działania ukierunkowane na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wzrost jakości życia, w tym projekty dotyczące:

- przeciwdziałania bezrobociu (m.in. poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych oraz poziomu przedsiębiorczości);
- przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych oraz likwidacji barier przestrzennych;
- podnoszenia jakości edukacji, w szczególności kształtowania kompetencji kluczowych;
- kształtowania ładu przestrzennego oraz poprawy dostępności i jakości terenów rekreacyjnych (w szczególności terenów zielonych), w tym tworzenia atrakcyjnych przestrzeni/miejsc spotkań dla lokalnej społeczności;
- tworzenia atrakcyjnej, zróżnicowanej oferty czasu wolnego;
- kształtowania postaw aktywnych, wzmacniania tożsamości lokalnej i więzi sąsiedzkich, międzypokoleniowych etc.,
- zwiększania poziomu bezpieczeństwa;
- poprawy stanu infrastruktury społecznej i technicznej;

**Powiązanie zadań inwestycyjnych i społecznych z projektami w ramach polityki spójności 2007-2013.**

Planowane zadania inwestycyjne i społeczne w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 wykazują powiązania z projektami realizowanymi w ramach polityki spójności 2007-2013:

L.p.	Nazwa projektu/zadania	Lata realizacji
1.	Budowa kompleksu boisk sportowych w ramach programu pn. „ Moje Boisko- Orlik 2012”	2012
2.	Modernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Siodle	2012
3.	Modernizacja świetlicy wiejskiej w Złotniku	2012
4.	Budowa boiska do plażowej piłki siatkowej w Złotniku	2012
5.	„Rewitalizacja miejscowości Lubomyśl poprzez remont i wyposażenie boiska sportowego i parku jako miejsca wypoczynku dla mieszkańców”	2012
6.	„Budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Lubanice, Olbrachtów, Sieniawa Żarska”	2012
7.	Budowa placu zabaw w Grabiku w ramach programu Radosna Szkoła	2012
8.	Budowa boiska wielofunkcyjnego w m. Bieniów	2013
9.	Zakup wyposażenia do świetlicy wiejskiej w Złotniku	2013
10.	Przystosowanie parku wiejskiego w Lubomyślu do organizacji imprez kulturalnych w Borach Dolnośląskich	2013
11.	Budowa przyszkolnego boiska wielofunkcyjnego w m. Złotnik	2013
12.	Zagospodarowanie terenu pod potrzeby kompleksu sportowo- rekreacyjnego w Bieniowie	2013
13.	Zagospodarowanie parku wiejskiego w Olbrachtowie	2013

Zadania, które zostały wprowadzone do Programu Rewitalizacji Gminy Żary mają zapewnione finansowanie z różnych źródeł, które wzajemnie się łączą i uzupełniają, w tym: EFRR oraz EFS. W projektach uwzględnia się zastosowanie cross-financingu. Dodatkowo, projekty zapisane w dokumencie umożliwiają włączenie środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

## 7. System wdrażania LPR

Do głównych zadań Programu Rewitalizacji Gminy Żary należy m.in. powołanie do funkcjonowania Zespołu ds. rewitalizacji odpowiedzialnego za koordynowanie i zarządzanie rewitalizacją w ramach struktur Gminy Żary.

Zespół ten odpowiada za wykonanie następujących działań:

- zorganizowanie systemu sterowania i zarządzania procesem,
- prowadzenie akcji promocyjnej rewitalizacji,
- składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz zapewnienie środków w budżecie gminy,
- stworzenie struktur organizacyjnych umożliwiających współpracę pomiędzy partnerami Programu Rewitalizacji,
- opracowanie systemu monitorowania Programu Rewitalizacji przez społeczność lokalną.

W skład Zespołu ds. rewitalizacji, powołanego przez Wójta Gminy Żary należą przedstawiciele Urzędu Gminy Żary, a także interesariusze w postaci przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. W ramach Zespołu ds. rewitalizacji zostanie powołany koordynator z ramienia Urzędu Gminy Żary sprawujący nadzór nad wdrażaniem Programu koordynując równocześnie pracę wszystkich stron biorących udział w procesie.

Zespół ds. rewitalizacji jest odrębnym organem w stosunku do Zespołu ds. opracowania Programu Rewitalizacji, którego misją była współpraca w ramach sporządzenia niniejszego dokumentu.

W ramach zarządzania procesem rewitalizacji w Gminie Żary, Zespół ds. rewitalizacji stworzy siatkę komunikacji pomiędzy poszczególnymi grupami, których zadaniem będzie przede wszystkim monitoring oraz ewaluacja procesu oraz interesariuszami związanymi z poszczególnymi zadaniami rewitalizacyjnymi.

Kolejnym etapom Programu Rewitalizacji Gminy powinna towarzyszyć transparentność dla stworzenia przestrzeni wymiany informacji oraz opinii o poszczególnych działaniach i prowadzonych akcjach (w formie spotkań, publikacji w miejscowej prasie, stworzeniu platformy internetowej).

Zespół ds. rewitalizacji powinien umożliwić prowadzenie:

- doradztwa dla właścicieli prywatnych i zbiorowych;
- warsztatów włączających w proces decyzyjny społeczność lokalną i fachowców różnych dziedzin;
- budowania tożsamości lokalnej z Programem Rewitalizacji.

Oddziaływanie Programu Rewitalizacji powinno spełniać nie tylko działania merytoryczne, ale również podnosić społeczne utożsamianie się z kierunkami i działaniami prowadzonymi przez Zespół ds. rewitalizacji.

Planowane zadania będące pojedynczymi elementami układać się muszą w kolejne kroki, które doprowadzić mają do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy.

Ponieważ finansowanie koncepcji obszaru operacyjnego Gminy Żary nie pokryje wszystkich potrzeb, konieczne będzie w następnym etapie programowania rewitalizacji przygotowanie realnego programu finansowania, w tym kompleksowego pakietu finansowego z różnych puli programów pomocowych i własnych, tak, aby możliwe stało się zrealizowanie zamierzonych przedsięwzięć. Przewiduje się źródła wsparcia finansowego rewitalizacji z różnych środków – funduszy strukturalnych UE 2014-2020, PPP, budżetu gminy, regionu, pożyczek i kredytów, obligacji, a także środków własnych lokalnych partnerów, których projekty zostały ujęte w programie.

Bezwzględny priorytet w realizacji otrzymają projekty dofinansowane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej 2014-2020, dotacji i środków zewnętrznych.

Dla skutecznego monitorowania należy:

- ⇒ Określić wskaźniki zasadnicze dla rewitalizacji gminy. Dzięki temu uzyskamy parametry początkowe, od których będzie można rozpocząć przygotowanie bazy danych pierwotnych, umożliwiających określenie wskaźników kontroli skuteczności realizacji,
- ⇒ Zarejestrować pierwotny obraz struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, aby zobrazować przemiany, jakie zajądą w trakcie rewitalizacji. Stanowić on będzie podstawę określenia wskaźników pomiaru rozwoju rewitalizacji.

W celu efektywnego przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych w Gminie Żary, monitorowane będą wydatki, jak i efekty rzeczowe przedsięwzięć przez realizatorów projektów. Monitorowanie to winno obejmować zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanego projektu. Monitoring finansów pozwoli na zebranie informacji o finansowych aspektach realizacji programu. Ponadto przynajmniej raz w roku powinna być dokonywana kontrola społeczna będąca monitoringiem społecznym nad przebiegiem działań rewitalizacyjnych.

Promowanie Programu Rewitalizacji dla dotarcia do szerokiego grona partnerów projektów. W ramach promocji zostaną wykorzystane następujące sposoby przekazywania informacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy Żary; zawierająca informacje o LPR, ujętych w nim projektach, wkładzie Unii Europejskiej w realizowane przedsięwzięcia,
- plakaty, biuletyny i foldery o wykonywaniu konkretnych zadań,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno-gospodarczymi w projektach.

### **7.1. Ocena oddziaływania na środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji**

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) projekt niniejszego dokumentu zostanie przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

Przedsięwzięcia wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Żary mogące potencjalnie mieć negatywnie oddziaływanie na środowisko wynikające z rozbudowy lub przebudowy, lecz zastosowaniu działań minimalizujących będą pozostawać bez większego znaczenia dla ogólnego stanu środowiska, nie wpłyną więc na wyraźne i trwałe pogorszenie stanu któregośkolwiek z komponentów środowiska.

Rewitalizacja obszarów czy dostosowanie obiektów do nowych funkcji wynika bardziej z rozwoju cywilizacyjnego, a nie z bezpośredniego wpływu wdrożenia Programu Rewitalizacji.

### **7.2. Zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego**

Program Rewitalizacji dla Gminy Żary nie przewiduje wprowadzenia zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żary.

### **7.3. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego**

Program Rewitalizacji dla Gminy Żary nie przewiduje zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W przypadku, gdy gmina zamierza realizować zadania mające na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, podejmuje działania zmierzające do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Następuje to w oparciu o dokładną diagnozę problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, stworzoną we współpracy ze społecznością, terenów zdegradowanych oraz z zaangażowaniem wszystkich interesariuszy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany można wyznaczyć w przypadku występowania na nim co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych
- 2) środowiskowych
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych
- 4) technicznych

Na tym poziomie Wójt powołuje zespół ds. rewitalizacji składający się z radnych, pracowników Urzędu Gminy, przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości oraz liderów opinii publicznej. Wybiera także firmę zewnętrzną, która pełni funkcję doradczą i koordynuje pracę zespołu ds. rewitalizacji, przeprowadza konsultacje społeczne połączone z badaniami ankietowymi liderów opinii publicznej i beneficjentów rewitalizacji, dokonuje diagnozy problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, zbiera i weryfikuje zadania inwestycyjne i społeczne oraz redaguje projekt programu rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji, polegają w szczególności na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

#### **7.4. Wyznaczenie Zespołu ds. opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Żary**

Zespół ds. opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Żary został powołany w drodze zarządzenia Wójta Gminy w celu:

- a) Współpracy podczas tworzenia Programu Rewitalizacji, poprzez weryfikację i opiniowanie projektów dokumentów przygotowanych w procesie tworzenia programu, zgłaszanie uwag i propozycji zmian dotyczących planowanej rewitalizacji, dzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem w podejmowanych dyskusjach dotyczących zagadnień związanych z rewitalizacją obszarów Gminy Żary,
- b) udziału w warsztatach/ spotkaniach mających na celu wyznaczenie celu głównego, celów szczegółowych, zadań do realizacji oraz zasad monitoringu i ewaluacji Programu Rewitalizacji,
- c) uczestniczenia w konsultacjach społecznych z udziałem mieszkańców oraz reprezentantów różnych środowisk lokalnych.

#### **7.5. Podjęcie uchwały Rady Gminy o uchwaleniu Programu Rewitalizacji**

Program rewitalizacji przyjmuje, w drodze uchwały, Rada Gminy. Na tym poziomie realizowane są określone w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne oraz zgodnie z zasadą finansowania krzyżowego równoległe projekty społeczne.

Aby zrealizować przyjęte w programie rewitalizacji projekty inwestycyjne i społeczne niezbędne jest pozyskanie zewnętrznych środków finansowych z funduszy strukturalnych UE 2014-2020, krajowych i zagranicznych środków publicznych lub realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych przy wykorzystaniu

innych instrumentów finansowych takich jak Partnerstwo Publiczno-Prywatne (PPP), projekty hybrydowe, emisja obligacji komunalnych lub funduszy inwestycyjnych.

## 8. Monitoring i ewaluacja

### Monitoring

Monitoring to proces polegający na okresowej kontroli i ocenie stopnia realizacji działań zapisanych w Programie Rewitalizacji oraz wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój gminy.

Aby stał się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania i realizacji programu rewitalizacji powinien cechować się następującymi zasadami:

- wiarygodności,
- aktualności,
- rzetelności,

Monitoring stanowi integralną część codziennego zarządzania Programem Rewitalizacji. Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności realizowanych zadań inwestycyjnych i społecznych osiąganych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania a przede wszystkim rzeczywistego wymiaru wpływu programu rewitalizacji, na jakość i komfort życia mieszkańców Gminy Żary.

Narzędziem ułatwiającym monitorowanie projektów rewitalizacyjnych wspieranych z funduszy europejskich jest Centralny System Informatyczny SL2014. Każda z instytucji zarządzających programem operacyjnym, w którym przewidziane jest wsparcie dla projektów rewitalizacyjnych, zobowiązana jest do wprowadzenia do słownika programowego systemu SL2014 dodatkowej wartości: „projekt rewitalizacyjny”. Dzięki temu będzie ułatwiony późniejszy proces monitorowania i raportowania informacji.

Monitoring procesu wdrażania programu rewitalizacji i jego efektów jest odpowiedzialnym i ważnym zadaniem, warunkującym skuteczne zarządzanie procesem wdrażania programu.

Proces realizacji będzie monitorowany i oceniany przez zespół zadaniowy (Zespół ds. rewitalizacji).

Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji programu rewitalizacji są:

- Cele główne i szczegółowe wytyczone w programie.
- Kierunki działań i poszczególne przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne.

Proces monitorowania polegał będzie na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów wytyczonych w programie.

Monitoring programu będzie odbywał się poprzez:

- 1) Roczne sprawozdania z realizacji celów, zawierające podstawowe informacje na temat podejmowanych działań, stopnia realizacji projektów, ewentualnych efektów końcowych tych projektów.
- 2) Badania opinii mieszkańców na temat prawidłowości w postępującym procesie rewitalizacji

### Ewaluacja

W szerokim aspekcie ewaluacja dotyczy realizacji programu rewitalizacji oraz jego wpływu na wszelkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego. Ewaluacja musi także odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu program rozwiązuje realne problemy gminy i jej społeczności.

W wąskim aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji poszczególnych elementów programu, przy czym kryteriami oceny zapisów są:

- wskaźniki realizacji celów,
- rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w programie),
- realizacja wizji rozwoju (wg przyjętych składników wizji).

Ewaluacja będzie opierać się na trzech rodzajach ocen:

- ocena przed realizacją działań - czy i w jaki sposób program, a w szczególności poszczególne działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpłyną na grupy docelowe, przyczynią się do poprawy sytuacji na terenie gminy,
- ocena w trakcie realizacji działań - odpowiada na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania zmierzają w dobrym kierunku,



- ocena po realizacji działań - ocena długoterminowego wpływu programu rewitalizacji na grupy docelowe, czy efekty wynikłe z zastosowania strategii są trwałe.

Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej jest 6 podstawowych kryteriów, które decydują o wynikach ewaluacji:

1. Odpowiedniość – odpowiedniość celów rewitalizacji w stosunku do problemów, jakie rewitalizacja miała rozwiązać.
2. Przygotowanie programu – logika i kompletność procesu planowania rewitalizacji oraz wewnętrzna logika i spójność dokumentu.
3. Efektywność – koszty, szybkość i efektywność zarządzania, przy wykorzystaniu, których wkład i działania zostały przekształcone w wyniki.
4. Skuteczność – ocena wkładu osiągniętego dzięki wynikom w stosunku do osiągnięcia celów rewitalizacji, oraz tego, jaki wpływ miały założenia na osiągnięcia rewitalizacji.
5. Wpływ – skutek - jaki wywiera rewitalizacja w szerszym środowisku, oraz jej wkład w rozwój i podniesienie konkurencyjności.
6. Trwałość – prawdopodobieństwo, że strumień korzyści wynikających z rewitalizacji będzie „płynął” nadal, szczególnie kontynuacja działań w ramach rewitalizacji i osiąganie wyników, ze szczególnym uwzględnieniem czynników rozwojowych wsparcia ze strony polityki, czynników ekonomicznych i finansowych, aspektów społeczno - kulturowych oraz zdolności instytucjonalnych.

Ewaluacja zostanie rozszerzona o analizę wskaźników, które zostały wzięte pod uwagę w analizie delimitacyjnej:

- w przypadku pierwszego celu – aktywne i nowoczesne społeczeństwo, operator programu przyjmie wskaźnik dotyczący ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015 r.;
- w drugim celu, czyli wykorzystaniu walorów Gminy dla rozwoju gospodarczego i poprawy jakości życia, zostanie uwzględniony wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców.

Dane zawarte w obecnej analizie będą stanowiły wartości pierwotne, wyjściowe do dalszych porównań. Oczekiwany trendami są: spadek ilości osób korzystających z pomocy społecznej oraz wzrost ilości rejestrowanych podmiotów gospodarczych.

### **Partycypacja społeczna w fazie wdrażania, monitoringu i oceny procesu rewitalizacji**

W ramach wdrażania, monitoringu i ewaluacji procesu rewitalizacji planowane jest zapewnienie udziału różnych grup interesariuszy.

Pierwszym narzędziem, które pozwoli na skuteczną pracę przy programie jest przeprowadzanie ankiet wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji. Operator planuje opracowanie dwóch ankiet, które określą, czy poprzez proces rewitalizacji zostają realizowane założone cele. Pierwsza ankieta będzie dotyczyć jakości oferty spędzania czasu wolnego w opinii mieszkańców i wpływu tej oferty na wzmacnianie więzi społecznych. Drugie badanie będzie miało za zadanie uzyskać informacje od mieszkańców na temat jakości przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji

Drugim narzędziem będzie praca Zespołu ds. rewitalizacji, którego zadaniem będzie stworzenie forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących monitoringu i oceny Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 oraz pełnienie funkcji opiniodawczo-doradczych dla Wójta Gminy Żary w zakresie rewitalizacji.

### **Aktualizacja Programu Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016-2020**

Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie<sup>2</sup>.

<sup>2</sup> Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji - Warszawa , dnia 3 listopada 2015 r. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

Ocena sporządzona przez wójta podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię.

W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji Programu Rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta.

## 9. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych w proces rewitalizacji

**Program Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016 – 2020** został opracowany metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców Gminy, a także radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz liderów opinii publicznej. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych a także świadomości i gotowości działania na obszarach objętych Programem Rewitalizacji.

W procesie opracowania Programu Rewitalizacji zasadniczym był udział interesariuszy, wszystkich osób i instytucji, które są odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów na obszarze rewitalizacji. Dzięki aktywności interesariuszy możliwa była rzetelna diagnoza Gminy Żary, pozwalająca wyznaczyć obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, nie tylko na podstawie danych statystycznych, ale także przy aktywnym udziale społeczności lokalnej. Opinie mieszkańców pomogły określić problemy oraz możliwości i korzyści wynikające z przeprowadzenia rewitalizacji. W ankiecie, którą zorganizowano na potrzeby procesu przygotowania Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 wzięło udział 289 osób, w tym: pracownicy sektora prywatnego – 92 osoby, urzędnicy i pracujący w organizacjach społecznych – 72 osoby, bezrobotni i emeryci – 64 osoby, przedsiębiorcy – 23 osoby. 38 osób nie opowiedziało się za żadną z podanych kategorii dotyczącej zawodów. Skutecznym sposobem komunikacji bezpośredniej są różnego rodzaju seminaria, konferencje, warsztaty. Za ich pomocą można dotrzeć do dużej grupy potencjalnych partnerów, a forma tego rodzaju komunikacji wspiera obustronny przepływ informacji i sugestii. W ten sposób można na bieżąco informować lokalną społeczność o możliwościach pozyskiwania finansowania inwestycji ze środków zewnętrznych, które przyczynią się m.in. do rozwoju gospodarczego regionu.

W związku z tym na terenie Gminy Żary zorganizowano cykl czterech spotkań konsultacyjnych, które odbyły się dnia 24 stycznia 2017 roku dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy, przedsiębiorców, stowarzyszeń, uczniów lokalnych szkół oraz wszystkich zainteresowanych mieszkańców. Informacja o spotkaniu zamieszczona była na stronie internetowej Gminy Żary, w budynku Urzędu Gminy Żary, a także przekazana do poszczególnych sołectw.

Pierwsze spotkanie miało miejsce w Zespole Szkół w Mirostowicach Dolnych. Interesariuszami tego spotkania byli uczniowie tamtejszego gimnazjum. Uczniowie byli pytani o jakość życia w gminie, w szczególności o formy rekreacji i infrastrukturę przestrzenną. W spotkaniu wzięło udział 22 uczniów.

Drugie spotkanie odbyło się w Zespole Szkół w Grabiku. Tematyka była podobna do wcześniejszego spotkania, a uczniowie byli bardzo aktywni.

Podczas trzeciego spotkania w Zespole Szkół w Bieniowie panowała miła atmosfera, a młodzież wykazywała się ogromnym zainteresowaniem związanym z Programem Rewitalizacji. Do podstawowych zadań poprawiających jakość życia w Gminie Żary, młodzież wskazywała między innymi poprawę oświetlenia, stworzenie boiska sportowego, basenu, marketu oraz poprawę komunikacji na terenie Gminy.



Czwarte spotkanie odbyło się w Zespole Szkół w Grabiku, w którym uczestniczyli dorośli mieszkańcy Gminy Żary. Byli to przedstawiciele Gminy na czele z Wójtem, sołtysi poszczególnych miejscowości, przedsiębiorcy, reprezentanci organizacji pożytku publicznego, instytucji gminnych, klubów sportowych a także zainteresowani mieszkańcy. Podczas spotkania uczestnicy uzupełniali kwestionariusze SWOT, oznaczali na mapie proponowane obszary rewitalizacji, a także wskazywali zadania inwestycyjne i społeczne, które miałyby na celu poprawę jakości życia w Gminie Żary. Obywatele bardzo poważnie potraktowali tą formę partycypacji i licznie stawili się na spotkaniu. Podczas konsultacji został omówiony i przedyskutowany projekt Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020. Na spotkaniach panowała miła, przyjemna atmosfera nie zapominając o wysokim merytorycznym poziomie dyskusji.



Dnia 5 maja 2017 r. odbyło się spotkanie z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych projektu Programu Rewitalizacji Gminy Żary na lata 2016-2020 trwających od 26 kwietnia do 9 maja 2017 r. Informacja o spotkaniu została ogłoszona na stronie internetowej gminy Żary, przedstawiona w rozporządzeniu Wójta Gminy Żary, zamieszczona w budynku Urzędu Gminy Żary, a także przekazana bezpośrednio do podmiotów zainteresowanych tj. do szkół, przedsiębiorstw, stowarzyszeń, a także sołectw na ponad 7 dni przed planowanymi konsultacjami. W spotkaniu licznie uczestniczyli członkowie Zespołu ds. rewitalizacji, radni, sołtysi, przedstawiciele stowarzyszeń, dyrektorzy placówek oświatowych, a także mieszkańcy gminy Żary. Interesariusze spotkania mogli uzyskać szczegółowe informacje dotyczące między innymi wyznaczonych dwóch podobszarów rewitalizacji, a także planowanych zadań inwestycyjnych i społecznych w procesie rewitalizacyjnym. W trakcie konsultacji społecznych wniesiono 1 uwagę od mieszkańca, dotyczącą wyznaczenia wskaźnika dróg do modernizacji oraz błędów językowych w tekście, która została uwzględniona podczas prac związanych z opracowaniem Programu Rewitalizacji dla Gminy Żary na lata 2016-2020.

**Spis rysunków**

Rysunek 1. Schemat postępowania w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacyjnego.....	6
Rysunek 2. Główne instrumenty finansowe .....	11
Rysunek 3. Korelacja celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 .....	22
Rysunek 4. Zdjęcie lotnicze rejonu Bogumiłów – Janików .....	54
Rysunek 5. Zdjęcie lotnicze rejonu Drozdów – Rusocice .....	55
Rysunek 6. Zdjęcie lotnicze rejonu Dąbrowca i Włostowa .....	55

**Spis map**

Mapa 1. Gmina Żary z wyszczególnionymi miejscowościami.....	14
Mapa 2. Położenie Gminy Żary na tle powiatu żarskiego. ....	14
Mapa 3. Wystandaryzowany wskaźnik dla stopy bezrobocia gminy Żary .....	42
Mapa 4. Wystandaryzowany wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Żary .....	43
Mapa 5. Wystandaryzowany wskaźnik ilości osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w 2015 r.....	44
Mapa 6. Wystandaryzowany wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców 2015 .....	45
Mapa 7. Wystandaryzowany wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców ....	46
Mapa 8. Sumaryczny wskaźnik obciążenia społecznego .....	47
Mapa 9. Wystandaryzowany wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 100 mieszkańców .....	48
Mapa 10. Wystandaryzowany wskaźnik odsetka oświetlonych dróg publicznych.....	49
Mapa 11. Wystandaryzowany wskaźnik odsetka dróg wymagających remontu. ....	50
Mapa 12. Sumaryczny wskaźnik sfery technicznej .....	51
Mapa 13. Sumaryczny wskaźnik (całkowity) .....	53
Mapa 14. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji wraz z podobszarami .....	57
Mapa 15. Podobszar rewitalizacji I – Bogumiłów-Janików oraz Drozdów-Rusocice .....	58
Mapa 16. Podobszar rewitalizacji II – Dąbrowiec i Włostów .....	59

**Spis tabel**

Tabela 1. Wydatki na zadania inwestycyjne .....	9
Tabela 2. Wydatki na zadania społeczne.....	9
Tabela 3. Powierzchnia i liczba ludności Gminy Żary wg jednostek terytorialnych .....	15
Tabela 4. Obciążenie demograficzne; stopa bezrobocia .....	17

---

Tabela 5. Pomoc społeczna; organizacje pozarządowe .....	18
Tabela 6. Przestępczość w latach 2014-2015 .....	19
Tabela 7. Stan dróg publicznych – gminnych .....	20
Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej .....	20
Tabela 9. Oceny mieszkańców.....	32
Tabela 10. Analiza SWOT gminy Żary .....	36
Tabela 11. Zestawienie wskaźników delimitacyjnych .....	41
Tabela 12. Wskaźnik sumaryczny w poszczególnych jednostkach terytorialnych .....	52
Tabela 13. Cele rewitalizacji.....	62

**Bibliografia:**

1. Ustawa o rewitalizacji z dn. 9 października 2015 (Dz.U. 2015, poz. 1777)
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r. MR/H 2014-2020/20(2)08/2016
3. Strategia Rozwoju Gminy Żary na lata 2014-2020
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żary na lata 2015-2021
5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Żary
6. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
7. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020